

Rizona

**Aintoa aika Nanorinano
man Ara Rongorongoro,
iteraniba. 16, 62, 65**

**Ko Na Kanga n Ata te Inaomata
ni Koaua, iteraniba. 32**

**Ngkana E Mena Iaon te Rain
Tamaroam, iteraniba. 40, 48**

**Katea Ana Buraeki n Inaomata
Am Utu, iteraniba. 60**

*"Aia bong
bwaeoniiā n
te Ekaretia ni
boong aikai
. . . aika a ma-
eka ni kabuta
te aonaaba
ao [aia] karaki
ni kateimatoa,
onimaki, ao
n anga karea
e karin kibu
aika boou aika
kakukurei na-
kon anene n
aba n uean te
Atua ni boong
aikai."*

Beretitenti Dieter F.
Uchtdorf, Kauoman
ni Kauntira n te Moan
Beretitentii, "Faith of Our
Father," *Liahona*, Meei
2008, 70.

Maing: Tiaray Madera
Rasoamampianina
temanna mai ibuakoia
moan kain te Ekaretia
i Madagascar.

Riaona, Turai 2013

TAIAN RONGORONGO

- 4** Te Rongorongo man te Moan Beretitentii Te Aonaaba E Kainnanoia Bwaeoniiia n te Bong Aei
Iroun Beretitenti Thomas S. Monson
- 7** Te Rongorongo Ni Kakawari n Reirei Reiakinan ao Kamatebwaiakan te Euangkerio

TE RONGORONGO AE ONOTI N TE BEEBA NI KAONGORA

- 14** Bwa Akea te Taeka Teuana Mairoun te Atua ae na Aki Mwaaka
Iroun Sang-Ick Han
Te nakon te reirei n te tua n te ririki ae 53, I kunea bwa I ti kona n tokanikai ngkana I onimakina te Uea.

- 16** Aia Onimaki Bwaeoniiia ao Ninikoriaia—Ngkekei Ao Ngkai
Iroun Unimwaane M. Russell Ballard
Bwaeoniiia n taai ake rimoa a tokanikai iaon kakaewenako aika e kanganga te tokanikai iaoia—tera ngke nanora n ara kokoaua a korakora n aroia.

- 22** Atuan taian Kakai: Ana Aomata aika Itiaki Slovak i Sheffield

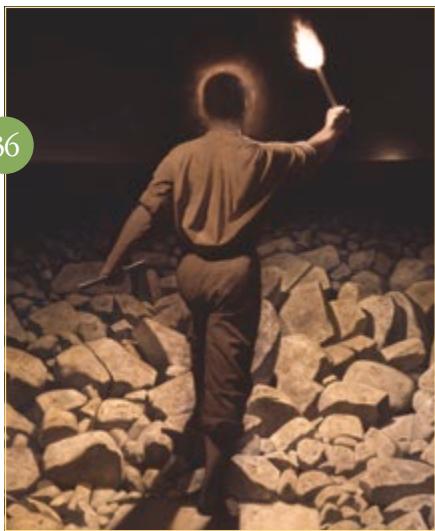
Iroun Unimwaane
Erich W. Kopischke
Aia onimaki aika Itiaki i Sheffield, England, e uota te kakai ni boong aikai.

TAABO NI MWAKURI

- 8** Bokin te Maungatabu n Eberi
- 10** Tera Ae Ti Kakoaua: Are E Weteia te Uea E Anganna te Konabwai ni Kakoroa nanon te Wewete
- 12** Beku n te Ekaretia:
Te Terewition E Tabekaki n te Rabwata ao te Tamnei e Tabekaki n te Tangira
Iroun Kaci Cronin
- 13** Anga reirei Ibukin Kakorakorai Kairake: Te Kokoaua ao te Etieti
- 28** Bwanaia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira
- 74** Rongorongan te Ekaretia
- 80** Ni Karokoa Ae Ti A Manga Kaitiboaki: Nakonako ni Kawain te Kantaninga—Ni kabane
Iroun LaRene Porter Gaunt

IAON TINANIKUNA

Imoa: *Karaki Aika Mamate Nanom Iai*, iroun Michael T. Malm. Ibuki: Rawetamnei iroun Craig Dimond, © IRI. Inanona are mai moa: Tamnei iroun Richard M. Romney.

32 Maiu n te Kawai are e na Karokoko n te Maiu are Akea Tokina

Iroun Unimwaane Keith K. Hilbig
I bubuti ma te onnon bwa ko na iangoa maium n te tiretio n taai aika a na roko ma am utu n te maiu are akea tokina, muiin te kimwareirei ae moan te korakora ae aki kona n oota te aba iai ao n aki kona n ataia raoi.

36 Taneiai inanon te Onimakinaki ae Korakora

Iroun Melissa Zenteno
Kairake n ikawai a tibwauaia bwa ana kanga ni kakorakora aia onimaki irarikin aia kanganga ma rekerekeia.

- 40 Te Kabureaki ma te Nanoangaki**
 Iroun Unimwaane Jeffrey R. Holland
N ningai te tai ae ko na motikitaka iai? Ti na kanga ni kamanoa ara kainibaire ngkana ti karinei aia rinerine tabeman?

- 44 Kabwara Am bure I bon Iroum**
 Iroun David Dickson
Tabeman ana kakoaua ae aki kona ni kabwaraki aia bure, ma ana Mwakuri ni kamaiu te Tia Kamaiu e teimaoa ao e tauraoi nakoira ni kabane.

- 47 Te Kainikoroboki ae Teimatoa tanena**
 Iroun Dani Dunaway Rowan
I bubui baiu ni karokoa a maraki, ma te rain man te mwaaka e tiku n arona.

- 48 Ibukin Kakorakoraia Kairake: Te Kokoaua ao te Etieti**
 Iroun Unimwaane Christoffel Golden Jr.

- 50 Oki rikaaki ma te Karineaki**
 Iroun Valerie Best
I taraa te burenibai are e a tia ni bwaka n tiaki au kantaninga nako nanon au baeki—manra ae na tiku iai ikekei ngkana I kamaanna n anaia ni kaokia?

- 52 Te Mwaaka ni Berita Aika Tabu**

- 54 Mamatennanom n te Botaki n Utu n te Tairiki**
 Teniman kairake ni kabuta te aonaaba a tibwauai tabeua bootakin aia utu ae moan te kairuingaaba.

- 56 Au Motirawa n te Tiamwa irarikin te Tembora**

- Iroun David Isaksen
Bon 10 te aoa te buti nakon te kabanea ni kaan n tembora, i Stockholm, Sweden, ma I kukurei bwa ti nako iai.

- 57 Te Wiira ibukin Botakin te Utu n te Tairiki**

- 58 Kamaiua Neierei!**

Iroun Heidi Swinton
Ngke te ataeinimwaame, Beretitenti Thomas S. Monson e reiakinna bwa teuana te kabenae n tamaroa n namakin bon te kona ni buokiia tabeman.

- 60 Karokoan te Moanrinan n te Mweenga: Utu Bon Mwakoron Ana Baire te Tama are i Karawa**

- 62 I aon te kawai: Kakaewenako i Missouri**
 Iroun Jennifer Maddy

- 64 Ara Iteraniba**

- 65 Te Tia Kakoaua ae Onoti: Bukin tera e rangin kakawaki mwakurian rongorongan te utu?**
 Iroun Unimwaane David A. Bednar

- 66 Karakinan te Kie**

Iroun Kay Timpton
Tibwauan karaki ngkana a bootaki ni mwakuri, Katy ao Nana a karaoa ae raka riki nakon ae ti te kie.

- 68 Karakinan te Utu ae Kaibibiti**
Kabongana te mwakuri ni kakukurei aei n tibwaua ao ni karakin karaki ma am utu.

- 69 Mauri, Ngai Erika mai El Salvador**

- 70 Ibukiia Ataei Aika A Uarereke**

- 81 Tamnein te Burabeti: Joseph F. Smith**

Ana Maekatiin ibukin te Aonaaba Ana Ekaretalesu Kristo ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira ae koreaki n te taetae ni Kiribati

Te Moan Beretitentii: Thomas S. Monson, Henry B. Eyring, Dieter F. Uchtdorf

Te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman:

Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, M. Russell Ballard, Richard G. Scott, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen

Eteta: Craig A. Cardon

Taan Ibuobuoki: Shayne M. Bowen, Bradley D. Foster, Christoffel Golden Jr., Anthony D. Perkins

Manatia n Tarekita: David T. Warner

Tarekita n Etorioro: Vincent A. Vaughn

Tarekita n Ware: Allan R. Loyborg

Manatia ni Bitiniti: Garff Cannon

Manatia n Eteta: R. Val Johnson

Kauoman ni Manatia n Eteta: Ryan Carr, LaRene Porter Gaunt

Tia ibuobuoki ni Boreeti: Melissa Zenteno

Koroboki ao te Tiim n Tiribure: Susan Barrett, David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flitton, Mindy Raye Friedman, Lori Fuller, Garry H. Garff, Jennifer Grace Jones, Hikari Loftus, Michael R. Morris, Richard M. Romney, Paul VanDenBerghe, Julia Woodbury

Manatia n Tarekita ni Korobanna: J. Scott Knudsen

Tarekita ni Korobanna: Tadd R. Peterson

Tiim ni Korobanna: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, C. Kimball Bott, Thomas Child, Kerry Lynn C. Herrin, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen, Scott M. Mooy, Brad Teare

Intellectual Property Coordinator: Collette Nebeker Aune

Manatia ni Karaobwai: Jane Ann Peters

Tiim ni Karaobwai: Kevin C. Banks, Connie Bowthorpe Bridge, Julie Burdett, Bryan W. Gygi, Denise Kirby, Ginny J. Nilson, Gayle Tette Rafferty

Inmwaain te Maroro: Jeff L. Martin

Tarekita ni Boreeti: Craig K. Sedgwick

Tarekita n Tibwatibawa: Stephen R. Christiansen

Ibukin kabwakmwane ao boon taian Maekatiin i tinanikun Amerika ao Kanata, taraa te kabane ni iteraniba n ana tabo te rongorongo ke kawara ana tabo n tibwatibawa am Ekareta i aon abam. Ma tiaki ni ngai a ibukin titiraki ni kaeti ma Boon te Maekatiin i aon Kiribati, kawara, tareboon ke koroboki nakon Biromina Toromon Tareboon (Tarawa) (686) 21-602 Baekiti (Fax): (686) 22-462, Atureeti: P.O. Box 278 Bikenibeup, Tarawa, Kiribati. Te mwane ae e na kabakwakaiki ibukin boon te maekatin bon 50 te tianti n (teauana te kaobi).

Kanakoi bwaai aika a na boretiaki ao titiraki nakon aonrain n te liahona.lids.org; ni meerimna nakon te Liahona, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA; ke i-meeri nakon: liahona@ldschurch.org.

Te Riaona (nanon te taeka aei n ana Boki Moomon te "kambwati" ke te "tia kaota te kawai") e boretiaki te Maeketiin n te Aonaaba n te taetae n Aitiana, Aitiranika, Angkare, Armenia, Arubania, Baorokaeria, Bitti, Birran, Bislama, Booran, Botukare, Buranti, Engiran, Etitonia, Greek, Intioniti, Itare, Kamboria, Kiribati, Korea, Korotian, Kuebuanu, Malagasy, Matiare, Mongolian, Naetaraen, Nouuei, Rativia, Rituana, Roumania, Rutia, Swahili, Taa, Taati, Takaroko, Tamoa, Tenimwake, Tiabaa, Tiaina, Tiaman, Tibeen, Tieko, Tirowenia (Slovenia), Twitien, Tonga, Ukuirenia, Urdu, ao Vietemaen. (A kakaokoro tain taina taetae nako.)

© 2013 man Intellectual Reserve Inc., A Kawakinaki inaomata ni Kabana Ana Ekaretalesu Kristo ibukiia aika Itiaki ni Boong aika Kaitira. E boretiaki n te U.S.A.

Koroboki ao tamnei nako te Riaona a kona ni karaoaki katootoia ibukin bootaki aika uarereke, kabongangaiki ibukin te aki karekemwane n te ekaretalesu ke te mwenga. Korotamnei n aki katootangaki ngkana iai tuua ake a kaotaki n aron taekan te korobanna. Titiraki a riai ni koreaki nakon Intellectual Property Office, 50 East North Temple Street, Salt Lake City, UT 84150, USA e-mail: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada:

July 2013 Vol. 16 No. 3 (USPS 311-480) LIAHONA Kiribati, (ISSN 1096-5130), is published four times a year (January, April, July, and October) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Poste Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMM 707.4.12.5). NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

Iango Ibukin Bootakin te Utu n te Tairiki

Kanoan te beebea aio bwaai ao mwakuri ake a na kona ni kamanenaaki ibukin bootakin te utu n te tairiki. Aikai tabeua katoto.

KAMATAATA N TE KOROTAMNEI IRUIN CRAIG DIMOND © IRI

"Oki Rikaaki ma te Karineaki," itera-niba 50: Imwiin warekan te karaki, ngkoe ma am utu kam kona n taunroute te witeo "Honesty: You Better Believe It!" man te youth.lids.org (tauraoi n te Ingiriti, Portuguese, ao Spanish). A kona kaain te utu n tibwaua te bwai ae a tia n reinakinna man te karaki ke te witeo. Ko kona naba ni warekia inanon *Ibukin Kakorakoraia Kairake* taekan te kokoaua ao te etieti (iteraniba 19). Ibukin te mwakuri ni kaku-kurei, a kona kain te utu n iangoa te tai ki e kataaki iai aia kokoaua. Koroi taai ake a kataaki iai aia kokoaua iaon te mwakoro ni beebea, katikui inanon te boora, ao tuangiia aomata ni kabane bwa ana katika te beebea. Karekei aia tai, bwa ana wareka te kanganga ao taekina te bwai ae riai ni karaoaki ibukin te kanganga anne ni bwainakin te kokoaua.

"Karakinan te Kie," iteraniba 66: N te karaki aei, ao Katy e titirakina Nana te bwai

ae tangiria ni karoia ibukiia ana utu ngke e uarereke. Tera ae taekinna Nana ni bwaai aika a tangiri ni karaoi? Ngkanne Nana e rereina Katy te rabakau ae boou, ao a uaia ni karekeia te ururing ae tikiraoi. Iangoia ni wareka te kaitiuia ni barakarabe n "Te Utu: Te Katanoata nakon te Aonaaba." E kanga n taekinna bwa taian mare ao utu aika a nakoraoi a tei? Rinea teuana mai buakon iango aikai, n aron te mwamwannano, ao maroroakinnna n te utu. Ibukin te iango aei, ko kona ni kaoia utu bwa a na karinani kawai ae a kona iai ni kaota te mwamwannano nakoia kaain te utu ao tabeman. Ko kona ni katei kouru ibukin te wiiki ni kaota riki iai te mwamwannano ao maroroakinnna bwa ko kanga ni kakorua nanon am kouru ni bootakin am utu n te tairiki are imwiina. Ko kona ni motika am reirei man anenean "Families Can Be Together Forever" (Anene n Taromaauri, nambwa 300).

N OIN AM TAETAE

Te Riaona ao tabeua bokin te Ekaretalesu karekeaki n taetae aika batim man *languages.lids.org*.

ATUUN RONGORONGO N TE BEEBA NI KAONGORA AEI

Nambwa a tei ibukin te moan iteraniba n te beebea ni kaongora.

Anga reirei, 7, 13	Mwakuri n Ibuobuoki, 12	Te Kokoaua, 13, 31, 48, 50
Babaire ni kamaiu, 30	Nakoa n te Ekareta, 10	Te mare, 32, 36
Berita aika Tabu, 52	Ongotaeka, 40	Tembora, 29, 56
Bitiobi, 12	Otenanti, 29	Te mwakuri ni Mitinare, 22
Bootakin te utu n te tairiki, 3, 54, 57	Rairannano, 47	Te Nakoa ni karo, 13, 32
Bwaeonii, 4, 16, 62, 80	Rongorongan te Ekareta, 4, 16, 62, 80, 81	Te Onimaki, 14, 36
Iesu Kristo, 70	Rongorongan te utu, 65, 69	Te Taabati, 28
Kabwarabure, 44	Smith, Joseph F. , 81	Te Taratarra, 32
Kainibaire, 4	Te Kanganga, 4, 16, 80	Te Utu, 16, 29, 30, 60, 66
Kouru, 14	Te Katoto, 16	Tuua, 40
Maungatabu ni Kabuta, 8		
Motikitaeka, 40		

Iroun Beretitenti
Thomas S. Monson

TE AONAABA E KANNANOIA .. Bwaeoniia n te Bong Aei

Ibukiia aika mwaiti, taan mwamwananga aika bwa-eoniia n te 1847 e aki moanaki i Nauvoo, Kirtland, Far West, ke i New York ma bon i England, Scotland, Scandinavia, ke Tiaman. Ataei aika a uarereke aki kona n ata te onimaki ae korakora are e kaungaia aia karo bwa a na katikui aia utu, raoraoia, te rau, ao te kamanoaki.

Te ataei temanna e na bae n titiraki, "Mommy, Ibukin tera ti a kitana mwengara? Ti na nakea?"

"Nakomai ngkoe, ae ko kakawaki, ti na nako Tion, ana kaawa Atuara."

Imarenan kamanoan te mweenga ao te berita n Tion e tei ranin te Atlantic ae korakora ma ni kakamaku. Antai ae e kona ni kabwarabwara te maaku are e roota nanon te aomata n taai n rianna aika a kakamaku aikanne? N ni wirikirikiaki n ana wirikiriki te Tamnei ae marara, ni kama-toaki n te onimaki ae bebete, bwaeoniia Aika Itiaki aikanne a onimakina te Atua ao a reitanako kawaia.

N tokina ao a roko i Nauvoo n nako riki n ti kaitarai kanganga iaon te kawai. Ruanimateia aika wanawana ao ruanimate aika a mwakena te kawai mai Nauvoo nako Salt Lake City. Aikanne tabeua boona aika a kabwakai bwaeoniia. A taunaki rabwataia n te rau, ma araia a maiu n aki toki.

Kaa n nakonako ni korakai ni katikitiki, wiiran waekon a kerutata, mwaane aika ninikoria a moanna ni kua, turam ni buaka a katangaki, ao taan iraeia aomata a tang n takarua. Ma te onimaki e korakora ao te angibuaka-e kaungaia bwaeoniia bwa ana waaki nako ma aia mwangania n taai aika kanganga. N tainako a anenea:

*Waaki ngkami aika kam raoiroi;
Tai rawa ni beku
E bon matoa te mwangania,*

Buokam te Uea. . . .

A Raraoi ni Bane! A Raraoi ni Bane¹

Bwaeoniia aikai a uring ana taeka te Uea: "Ana kattaaki au aomata ni bwaai ni kabane, bwa aonga ni kona ni karekea te mimitong ae I a tia ni kataua ibukiia, riki mimitongin Tion."²

Kawain te tai e kabuai ara ururing ao e kakerikaki ara kakaitau ibukiia naake a tia n nakonako n te mwangania ae moan te kamaraki, ni katikui rannimata aika a mwakena te kawai n ruanimate aika akea araia. Ma a uara kakaewenako n te bong aei? Akea iai kawai aika kiribwa n nakonako iai, akea maunga aika kiribwa n tamwarakei, akea tabuki aika katati n rinanoi, akea kawai aika ko na karaoi, akea karaanga aika ko na rinanoi? Ke iai kainanoana aika koaua ibukin tamnein te bwaeoniia bwa e na kairiira ni kararoaira man taian kanganga ake ana kona ni kabwautiira ao ni kairiira nakon Tion ni kamanomano?

Tebwina te ririki n nako n tokin te Kauoua ni Buaka n te Aonaaba, nooran te aroaro ae riai e moanna ni kekerikaaki. Mwaitin te bure e teimatoa n rikirake, aomata a moanna ni karaoi katei aika aki riai. A mwaiti aomata aika a ukoukoru urubwai aika bubura ao maiuia e uarereke, ukoukoru kakkurei aika aki teimatoa ngkai anga nanoia nakon kakukurein te maiu ae akea tokina. Ngaia ae ti kararoa te rau.

Ti mwanginga bwa a kanga kaain Erene ao i-Rom n tokanikai iaon te aonaaba ni beekan ao e kanga tangin te bu anne n toki—e kanga te taningaroti ao te mamara n tokina iaon aia kanganga. N tokina, a mwaiti riki aika a tangira te inaomata, a tangira te kamanoaki ao te maiu ae rau; ao a kabuai ni kabane—te rau ao te kamanoaki ao te inaomata.

Tai mwamwane n ana kariri Tatan, ma, tei ni matoa ni boutoka ao ni kamanoa te koaua. Aki nakoraoi ana kantaninga te tamnei e na bon aki korobukina man teimatoan tangiran te kimwareirei ibuakon tangiran te bwai ae ti tangiria ao te bure. Te bure e aki kona ni kairiko nakon te tamaroa. Te kairiribai e aki kona n anga te tangira. Te kimamaku e aki kona n anga te ninikoria. Te nanououa e aki kona n anga te onimaki.

Tabeman a kunea bwa e kanganga irouia bwa a na kona n tokanikai iaon aia kakaenaena ao aia taeka aika a karika te un aomata aika a nanobaba aika a manikangarea bwainan te itiaki, te kokoaua, ao te ongotaeka nakon ana tua te Atua. Ma e a tia te aonaaba n iangoia bwa e aki kakawaki te ongotaeka nakon reirei. Ngke e tua-ngaki Nooa bwa e na kaba te aake, ao aomata aika burababa a taraa karawa ae akea iai te nang ni ngareakin ao n taekin taekaia aika onimaki n te kawai are e kaota te bwai ae aki tamaroa ao n akea te karinerine—ni karokoa e bwaka te karau.

Ti na reiakina te reirei ae rangin ni kabane mwane anne n tainako?

A bitaki taai, ma te koaua e teimatoa. Ngkana ti reiakin man bwaai aika tia n riki n taai aika nako, ti na bon bae ni manga karaoi ma rawawatan nanoia, korakaia, ao marakiia. Iai iroura te wanawana ni Karinea ae ata te moa ao te toki—ara Uea, are e karaoa te baire ni kamaiu—nakon te naeta are, e kakea tikiraoina?

Te rikitionare e kamatata bwa te bwaeoniia ai aron “te aomata ae nako rimoia aomata ni katauraoa ke ni kauka te kawai ibukia tabeman bwa

a na iria.”³ Ti kona ni kairaki inanora n te nano ao te teimatoa n te kantaninga are e kanikinaeia bwaeoniia n te roro are imwaina? Ko kona ngkoe ao Ngai, ni bon koauana, n riki bwa bwaeoniia?

I ataia ti kona n riki n aekakina.

O, e kanga te aonaaba ni kainnanoia bwaeoniia n te bong aei! ■

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. “Waaki Ngkami, Aika Kam Raoiroi,” *Anene n taromauri*, nambwa 30.
2. Doctrine and Covenants 136:31
3. *Oxford English Dictionary*, 2nd ed. (1989), “bwaeoniia.”

REIREI MAN TE RONGORONGO AEI

Booki aika tabu a kabwarabwara bwa taan reirei n te mweenga a riai ni “kauring, n tataekina, ni kaumakia, ao n reirei, ao ni kaoia n nakon Kristo” (D&C 20:59). Iangoia n taekin taeka ni kauring ao kakao ake a tae-kinaki n ana rongorongo Beretitenti Monson nakoia ake ko kawariia. Ko na bae n tangiria ni maroroakinna ma ngaia kawai ni kinai ao n iri katoto aika raraoi, totokoi mwakuri ni kewe, ao reirei man aia bure tabeman. Titirakinia naake ko reireiniia bwa a na kanga n riki bwa bwaeoniia n te bong aei.

A kona ataei ni kukurei riki ni wareki rongorongoia bwaeoniia man warekan te On the Trail tieriiti n te iteraniba 62 n te beeba ni kaongora aei.

Kairoroaki n te Onimaki

Iroun Maggi Earl

Nna bon aki mwaninga ngke I nakonako n te tabo anne n te Winter Quarters, Nebraska, USA, ike a tia ni maeka iai bwaeoniia inanon ririki aika mwaiti n nako. Te tano e taraa n tabu, n taraa n ae kanga l a tia n roko i mataroan tinanikun te tembora.

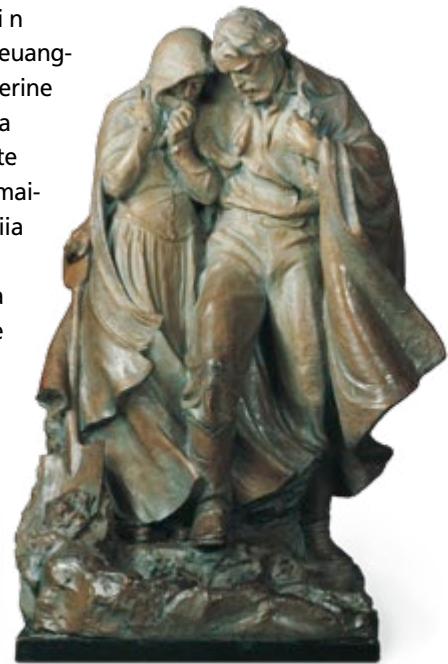
A onrake matau n ran ni mata, ni kama-bubua au taratara. I noora te bouananti man aki kona ni kina. Ngke I kaoa ranin matau, I noora te mwaane ao te aine ae a onrake ubuna n te nanokawaki. Ngke I tabe n tarai a ni kaniia, I noora katotongan te ataei ae wene n te ruanimate n rangaia.

Te tabo aei e kaonai ma te nanoanga, nanokawaki, te maaku, kukurei, ao te ki-mwareirei aika mwaiti. I tangiria ni kanakoa te maraki aika a namakinna aomata Aika Itiaki aikanne, ma I kukurei n te tai naba anne ibukin te mwakuri n anganano ae

a tia ni karaopia ibukin te euangkerio.

Au atatai n te Winter Quarters e buokai n ataia bwa te Tama are i Karawa e anga te euangkerio nakoia Natina ao ni kariaia ma te rinerine bwa a na karaopia nakon are a tangiria. Ana karo te ataei anne a na kona n tia n rinea te reirei ae bebete riki. Irakin te burabeti ao mai-uakinan te euangkerio e tangiriia bwaeoniia aikai bwa a na waaki nako e ngae ngke e nanonaki bwa a na taunia natia aika a tia ni mate. Ma a rinea bwa a na kawakina te euangkerio inanon maiuia ao ni buti-mwaai kakaewenako nakoia. I reiakinna bwa kabanean aia tai ae korakora Aika Itiaki' nakon te euangkerio ao nanoia ae korakora ni waaki nako a kairoroaki n te onimaki ao te kantaninga—te kantaninga ae tamaraoa ibukin te tai ae na roko ao te onimaki bwa e kinaia te Uea ao e kona ni buokia ni marakiia.

Te tia kororongorongo e maeka i Carolina Meang, USA.

ATAEI

Riki bwa te Bwaeoniia

Etaekinna Beretitenti

Monson bwa te bwaeoniia bon te aomata ae kaota te kawai nakoia tabeman bwa a na iria. Tera ae a na karaopia ataei aika n te tamnei aei n teirake ibukin te bwai ae eti ao bwaeoniia ibukiia tabeman? Koroi am reke n te marena iaan taian tamnei.

Tataro mwaaka ni kamatebwaiia te bwai n reirei aei, n arona ae riai, maroroakinna ma aine ake ko kawariia. Kabonganai titiraki bwa a na buokiko ni kakorakoraia aine ao ni karaoa te Bootaki n Aine bwa iteran maium ae kakaawaki. Ibukin rongorongona riki tabeua, nakon reliefsoociety.lds.org.

Reiakinan ao Kamatebwaiakan te Euangkerio

Iesu Kristo te tia reirei ae rangin ni wanawana. E katea te banna ibukira ngke E “reireiniia aine aika uanao ao n tatabemaniia nako, inanon te kawai ao i mataniwiin taari, n te mwaniwbwa ao inanon mweengaia. E kaota te tangira nakoia ao e kamaiuia ma kaain aia utu.”¹

E reireina Marea ao Maria ao “e kolia bwa ana riki bwa Ana reirei ao n taua te kamaiuaki, ‘te tiba are raoiroi’ [Ruka 10:42] are e na bon aki anaki mai irouia.”²

Inanon booki aika tabu ni boong aika kaitira, e tuangira te Uea bwa ti na “reireiniira i bon ioura reirein te aba n uea” (D&C 88:77). Cheryl A. Esplin, te kauoman ni kauntira n te beretitentii ni kabuta n te Moanrinan, e reirei aron reiakinan ao kamatebwaiakan te tua n taekina. Te reirei iaon ataakin bwaninin reirein te euangkerio bon waakin te tai ni maiu ao e roko ‘teutana imwiin teutana, te reirei teuana imwiin teuana’ (2 Nibwaai 28:30).³

Ngkana ti reirei, kamatebwai, ao n tataro, ti na reirei ma mwakan te Tamnei ae Raoiroi, are e na uota ara rongorongo “nako nanoia natia mwaane [ao aine]” (2 Nibwaai 33:1).

Man Koroboki aika tabu

Aramwa 17:2–3; 31:5; Doctrine ao Covenants 42:12–13; 84:85

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. *Daughters in My Kingdom: The History and Work of Relief Society* (2011), 3.
2. *Naati Aine n Abanueau*, 4.
3. Cheryl A. Esplin, “N Reireiniia Natira bwa a na Oota,” *Riaona*, Meei 2012, 12.
4. Spencer W. Kimball, in *Daughters in My Kingdom*, 50.

TERA AE I KONA NI KARAOIA?

1. N na kanga ni katauraoai n riki bwa te tia reirei ae nakoraoi riki?

2. I tibwua au kakoaua ma titita aika l tararuia?

Onimaki, Utu,
Buoka

Man Rongorongora

Ara burabeti ngkoa a tia ni kauringiira n tabera ngaira aine bwa iai tabera ae rangin ni kakawaki bwa taan reirei n te mweenga ao n te Ekaretia. N Tebetembwa 1979, Beretitenti Spencer W. Kimball (1895–1985) e tuangiira bwa ti na riki bwa “titita aika a mwaatai iaon booki aika tabu.” E taku: “Te riki bwa taan kamatebwai booki aika tabu—tiaki n ae a na uotia rikaaki tabeman, ma a na uotia rake! Imwiina ni kabane, ake iai kainnanoia riki ni ‘karikirakea kakawakin’ koauan te euangkerio (n te aro bwa aonga ni kai ururingnga n tainako n aia tai ni kainnano) nakon ae a karaoria aine ao tiina ae rangin ni mwaiti ni kakorakora ao n reirei?”⁴

Ngaira ni kabane bon taan reirei ao taan reireinaki. Ngkana ti reirei man booki aika tabu ao aia taeka ara burabeti aika maiu, ti kona ni buokiia tabeman n nakomai nakon Kristo. Ngkana ti katabeira n te kawai n reirei man titiraki titiraki aika a uaana ao ni kakauongo, ti kona ni karekei kaekaia aika a na kona ni kaitarai oin kainnanora.

BOKIN TE MAUNGATABU N EBERI 2013

*"Tera are I taekinna Ngai ae te Uea, I bon taekinna; . . .
ke man oin bwanau ke man bwanaia au toro, bon ti te arona"*
(D&C 1:38).

*Ngkai ko a tia n rinanon te maungatabu ni kabuta ibukin Eberi 2013, ko kona ni kabonganai iteranibaa
(ao Booki ibukin rongorongon te maungatabu n taai aika a na roko) ni buokiko ni kamatebwai ao ni
kamwakuri reirei ake ai tibwa ngkai mairouia burabeti aika a maiu ao abotoro ao mataniwi n te Ekaretia.*

KARAKI MAN TE MAUNGATABU

Reiakinaki man te Ongotaeka

Iroun Beretitenti
Thomas S. Monson

Ngke I a bon ikawai, ni katoa tiamwa ni moan Turai ni karokoa moan Tebetembwa, au utu a tiku n te kaebin n te Vivian Park i Provo Canyon i Utah.

Temanna mai irouia raraou n taai ni motirawa akanne n te kanion bon Danny Larsen, are ana utu iai naba aia kaebin aia utu n te Vivian Park. Ni katoa bong ngai ma ngaia ti ririaki n te tabo anne ni karaoi mwakuri aika kaunga, te akawa n te nei ao n te

karanga, n rikoi atibu ao kaubwai riki tabeua, tamwarakei maunga, n tamwatamwua, ao n tii kakukureira ni katoa miniti ni katoa aoa ni katoabong.

N te ingabong teuana Danny ao ngai ti baireia bwa ti kan nako ni kaembwaea n te tairiki anne ma raoraora n te kaenion. Ti tii kainnanoia ni kaitiaka te tabo n te marae ae uakaan are ti na kona ni bootaki iai. Uteute n Tuun are e kaona te marae e a rikirake ao ni mauteretere ao ni kateketekete, ni karika te marae bwa e aki tau ibukin ara waaki. Ti a waaki ngkanne ni kouti uteute ake a ririeta, ni baireia ni kaitiaka ara tabo bwa e na rababa n mronron. Ti buritii man katikii ni kabanei korakorara, ma ae ti kona bon moan te uarereke man

uteute aika matoatoa are ti a tia ni kouti. Ti ataia bwa te mwakuri aei e na bong bongina, ao a bon bane korakorara ao ingaingan nanora a kerikaaki.

Ao imwiina te bawai are e roko n au iango I taku bwa katokan ara kanganga ngai are te waniua n ririki. I taku nakon Danny, Te bawai ae ti kainnanoia bwa ti na kaurai uteute aikai. Ti tii *kaura* te uteute ni katomimia!" E a kaman kariaia, ao I a biri nakon ara kaebin n ana tabeua te kainimatiati

Tao iai ibuakomi are e taku bwa a kariaiakaki te ririki ae waniua ni kabonganai matiati, I kan kaitiakia raoi bwa ngai ao Danny ti tabuaki ni kabonganana te matiati n akean ana tararua te ikawai. Ti uaia ni kauringaki n tainako kakamakun te ai. E ngae n anne, I ataia bwa a kawakina ia te matiati au utu, ao ti kainnanoia ni kaitiaka iai te marae. N aki iangoa te kauoua ni iango, I biri nakon ara kaebin n anai tabeua kainimatiati, n taraia raoi bwa akea ae e noorai. I karabai inanon au buua teuana.

Ni biririkaki nakon Danny, ni kurei bwa inanon au buua iai buokan katokan ara kanganga. I uringa n iangoan te ai bwa e na ura tii nakon are ti tangiria ao imwina bon te bwai ae e na bon bua irouna.

I kakia te matiati iaon te atibu ao I kaura te bwariko n uteuten Tuun. E kia ai aron are e kabwaroaki te

karetin. N te moan tai ngai ma Danny ti kukurei ngke ti matakauakini uteute ni maunanako, ma e waekoa n ota bwa te ai arei e bon aki toki irouna. A nako nanora ngkai ti ataaia bwa akea te bwai ae ti kona ni karaopia ni katokia. Te urarake n ai e a tabe n ira te uteute nako rarikin maunga, n tiringi aroka ao bwaai ni kabane ake a tei imwaina.

N tokina akea riki ara iango ma ti a biri ni kakaea buokara. N te tai ae waekoa ni kabane mwaane ao aine ake a kona n roko a biriaitua ma baeki aika a mwaimwai, n ororei ura nai ni kataia n tiringii. Imwiin tabeua te aoa a bane ni mate uran te ai. Aroka ake a ririeta a maiu, ao e aki roko te ura ni mweenga are e bon kona n roko iai.

Ngai ao Danny ti reiakin kanganga tabeua ma reirei aika a kakawaki n te bong anne—tiaki te bwai ae uarereke man kakaawakin te ongotaeka.

Iai kaetieti ao tua ni buoka kakoauan kamanoan rabwatara. N aron anne, te Uea e anga kaetieti ao tua n buoka kakoaua kamanoara n te maiu n tamnei bwa ti aonga n tokanikai ni mwanangara n te maiu ae mamate are e kakamaku n tabetai ao n oki rikaaki n tokira nakon Tamara are I Karawa. ■

Man "Ongotaeka e Uota te Kakabwaia," *Riaona*, Meei 2013, 89–90.

TITIRAKI AIKA A NA IANGOAKI RAOI:

- Bokin tera ngkai iai taian kaetieti?
- Bokin tera ngkai e kakawaki iroura rinean te ongotaeka nakon ana tua te Atua?
- Tera te kawai lesu Kristo e riki bwa te katooto nakoira n te ongotaeka?

Iangoia ao korea am iango i nanon am tieno ae oneti ke maroroakinna ma tabeman.

Buokan riki iango iaon te rongorongo aio: *Gospel Principles* (2009), "Obedience," 200–206; "Obedience," in *Gospel Topics on LDS.org*; D. Todd Christofferson, "Te Mwaaka n Berita," *Riaona*, Meei 2009, 19–23.

Taeka ni Burabeti nakoia Mitinare aika Membwa

"I berita nakoim, ngkai ko tataro bwa antai ae ko na taetae ma ngaia, araiia ao moaia ana roko n am iango. Taeka ake ko na taekinii a na roko n te aua ae kakawaki n te tai ae ko kainanoia iai. Reken taai ana karekeaki nakoim. Te onimaki e na katoka te raraoma, ao te Uea e na kakabwaiako ma oin am Kamiimi."

Unimwaane Neil L. Andersen man te Kooram n te Tengaun ma Uoman n Abotoro, "Bon te Kamiimi," *Riaona*, Meei 2013, 79.

TAUAN MWAITIA MITINARE N EBERI N TE MAUNGATABU NI KABUTA.

Mwaitia mitinare aika karaoa aia mwakuri ni mitinare	65,634
Mwaitia kairake n ataeinimwaane ao kairake n ataeinaine ake a tia ni karekei bebaia ni mitinare ma a tuai n rin n te tabo ni kataneiai n te mitinari tienta.	e raka iaon 20,000
Mwaitia kairake n ataeinimwaane ao kairake n ataeinaine ake a karaoa aia intawiu ma aia bitiobi ao aia titeiki beretitenti	e raka iaon 6,000
Mwaitin te mition ae boou ae kateaki	58

Mairoun Beretitenti Thomas S. Monson, "Kam Butimwaeaki nakon te Maungatabu Aei," *Riaona*, Meei 2013, 5.

ARE E WETEIA TE UEA E ANGANNA TE KONABWAI NI KAKOROA NANON TE WEWETE

Angiia membwa n te Ekaretia a na reke aia tai ni karekea te “nakoa”—te katabeaki ni beku. “E kantaningaira te Uea bwa ti na karekei nakoara n te Ekaretia bwa aonga ake tabeman ni kakabwaiaki man ara tarena ao ara konabwai ni karekea te bitaki,” e taku Beretitenti Ezra Taft Benson (1899–1994).¹

Taan kairiiri n te Ekaretia, ake a tia ngaia ni weteaki bwa a na beku, a onimakinia membwa ake tabeman ni kariaia ao ni kakoroi nanon nakoia ake anganaki. Ni kabane nakoia aika boou bon te tai ni beku ao n rikirake ao e riai ni kakoroaki nanona ma te nanorinano ao n te botumwaaka n tataro. Wewete nakon te mwakuri n te Ekaretia a kanakoraki irouia taan kairiiri n te nakoanibonga imwiin ae a tia ni karekea te kariaiakaki mairoun te Uea. “Ko

weteaki ibukin te Atua,” e kamata Beretitenti Henry B. Eyring, te Moan ni Kauntira n te Moan ni Beretitentii. “E kinako te Uea. E ataia bwa antai ae E na beku n nakoa ni kabane n Ana Ekaretia. E rineiko.”²

N nakoara ao ti tei ibukin te Tia Kamaiu, ao te mwakuri ae ti karoia—n aki taraa uarerekena—iai mwiina ae akea tokina. Ana kairoro te tia reirei n te Moanrinan ae nanomwaaka, te katoto, e kona n anaa nanon te ataei bwa e na mitinare n te bong teuana. Ke ana butimwai te tia butimwaia irua n te aro ae rangin n iraorao e kona ni buoka te membwa ae iai ana kanganga n namakina te butimwaeaki raoi nakon te ekaretia.

E na buokiira te Uea n nakoara, riki ngkana ti namakina te rawawata n te mwakuri. Ngkana ti tataro

nakon te Tama are i Karawa ibukin te kairi, E na kairiira rinanon ana kairi te Tamnei ao e na kakabwaiara ni karaoa raoi ara mwakuri. Te Uea e buokiira naake a mwakuri Ibukina ao E na karina mwakana nakon aia kekeiaki (taraa D&C 84:88). N aron are e a tia iai ni berita Beretitenti Thomas S. Monson “Ngkana ti mena n ana itera te Uea, ti tau ni karekea ana ibuobuoki te Uea. Uringa bwa antai are e weteia te Uea, te Uea e anganna te konabwai ni kakoroa nanon te wewete.”³

Ngkana ti ira ana katoto te Uea ibukin te mwakuri n ibuobuoki ao ni kakoroi nanon ara wewete ao tabera n te Ekaretia, maiura a na kakabwaiakaki ao ti kona n riki n ai aron te Atua (taraa Moronaai 7:48; D&C 106:3). ■

Ibukin rongorongona riki tabeua, taraa te mwakoro 14 inanon *Teachings of Presidents of the Church: Lorenzo Snow (2012)*.

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. Ezra Taft Benson, in Dieter F. Uchtdorf, “Lift Where You Stand,” *Liahona*, Nobembwa 2008, 54.
2. Henry B. Eyring, “Rise to Your Call,” *Liahona*, Nobembwa 2002, 76.
3. Thomas S. Monson, “Duty Calls,” *Liahona*, Turai 1996, 42.

ANGA AM KABANEA N TAMAROA NI MWAKURI

“E na kamwaitaki mwaakam n te tai ae mwaiti iroun te Uea. Te bwai are E tuatua bwa ko na anga am kabanea n tamara n am konabwai ao nanom ni kabane. Karoia ma te nano ni koaua ma te tataro n onimaki. Te Tama ao Ana Riki Temanna e na kanakoa te Tamnei ae Raioiroi bwa raom ae na kairiko. E na kakorakoraki am mwakuri ni maiuia aomata aika ko beku ibukiira.”

Beretitenti Henry B. Eyring, te Moan ni Kauntira n te Moan ni Beretitentii, “Rise to Your Call,” *Liahona*, Nobembwa 2002, 76.

Ti kona n tarai aeniboki, boki n reirei, aia reirei taan kairiiri n te Ekaretia, ao bwaai n reirei riki tabeua n reireiniira tabera ao ni buokia ni kaekai ara titiraki.

Ngkana ti ibuobuoki ni karaoa ana mwakuri te Uea, ti kona n tataro ibukina ao ni karekea Ana ibuobuoki (taraa D&C 84:88).

Nakoa ni kabane titebo kakawakii, te Ekaretia e kainnanoia taan kairiiri n te neetiri n aroia naba beretitenti n te Bootaki n Aine (taraa 1 I-Korinto 12:14-18). Ti kanga n ibuobuoki e kakawaki riki nakon ae ti na beku ia.

Ti aki ukoukori taian nakoa, ke n totokoi nakoa ake a roko rinanoia aika iai irouwia te kariaiakaki n te nakoanibonga. (taraa Moses 6:31-32).

Kakoroan nanona ara wewete e na uoti kakabwaia ao te kimwareirei (taraa Mataio 25:23).

KAEKAAN TITIRAKI

Ibukin tera iai am kiraaka n am Ekaretia ae aki kaboaki?

Man moan karikanibwaai, ao e a tia te Uea ni weteia Ana reirei mairouia aomata aika a kakaokoro aroia. A beku ma te tangira ibukin te Uea ao ibukiia tabeman. N ana Boki Moomon n te katoto, te burabeti ae Aramwa e rineia taan kairiiri n te nakoanibonga ao "tuangia . . . [bwa] ana makuri n oin baia ibukin aia boutoka. . . .

"Ao a riai ibonga n aki katan irouwia te botanaomata ibukin maiuria; e na reke irouwia ana tangira te Atua ibukin aia mwakuri" (Motiaeae 18:24, 26; taraa naba 2 Nibwaai 26:29-31; Taekan te Onimaki 1:5).

N ai aron naba aei n ara bong, te wewete nakon te beku e anganiira te tai ni buokiia tabeman ao n rikirake ao n tibwauai ara tarena ao ara bwaintangira n te tamnei. Ti kaboaki n ae tau n ara mwakuri n ibuobuoki man taian kakabwaia mairoun te Uea.

TE TEREWITION E TABEKAKI N TE RABWATA AO TE TAMNEI E TABEKAKI NTE TANGIRA

Iroun Kaci Cronin

Kainnabau te mwaane e rangin ni bonotaninga ao n rangin ni bane ana tai nakon te euangkerio. E ngae n anne, inanon ririki ni korakai ni kan oota ni bootakin te Ekaretia ni katoa wiiki e katikua ma te iango are e nang aki irii bootakin te nakoanibonga ao kanakobwana riki tabeua. Ngkai membwa n ara uoote a rangin n tangira ao ni kaungaunga, aki taun otaia ibukin te ibuobuoki ae e kainnanoia n te aro bwa e aonga n irii bootaki n angin te tai e katuka kaain abau ma namakinan te maroa ao te un.

Ti boou nakon ara uoote ao e a roko tain te maungatabu ni kabuta. Kainnabau e rawa ni katauraoia nakon te bootaki n nakoanibonga ni kabuta, ni mimi bwa tera kanganga ae na kaitara ma ngaia ngkana e kaita ni matakauakina te kanakobwana. N rokona ao e kunea bwa akea ae bwaati ni kaota te koroboki are e kaota ana taeka te tia taetae n te bwai ni kaoti tamnei ae bubura, ngaia ae a rukumaki ao ni kateaki n te koona. Iai uruakina, ae uarereke. Te uea are e na katomaki ma te terewition e a tia ni bure kabonganakina ibukin te bwai ni kaoti tamnei, are e a karika te terewition n aki bongana. Kainnabau, ae tataneiai ni kanganga aikai, e nakon te tabo n tangoboki ao ni moana kakaeakin uaean te bwain ni kaoti tamnei. Imwiin kakaeakina rinanon taian bwaoki ao kaebineti, e kunea te uea ae uarereke ae katauaki ibukin te bwai ni kaoti tamnei.

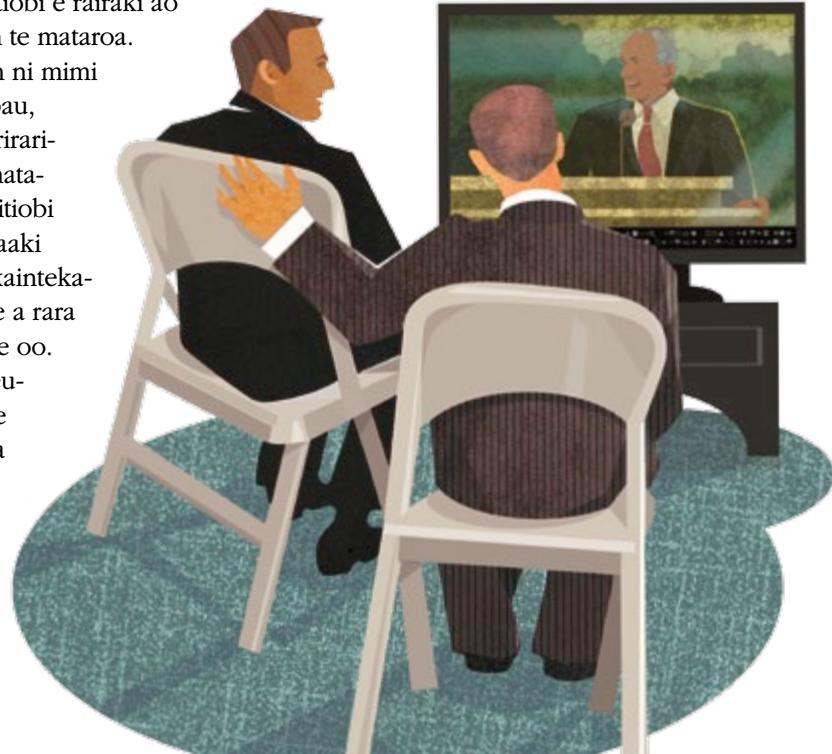
Bukina bwa e a kaan nako tain te kanakobwana, a bane aomata n aki kukurei n aron bitakin ao kanimwakin bwaina. Te uea ae kunea kainnabau e rangin uarereke nakon te terewition are e toka iaon bwain kokokana, ngaia are e a kamwainga te TV nakon te taibora ae rinano riki. E kamwainga bwain kabutana nako tinanikun te umwantabu ao nakon te ru ae kaan. Ngaia are e a moanna ni kanim bwain te terewition ao n iangoia bwa tera ngke iai ae e kona n roko ni buokia n tabekia. N te tai anne, e namakina te aomata n rin inanon te ru. Bon te bitiobi. Nanon kainnabau e kukurei ngke ngaia uoman a katuka te TV iaon te taibora. Kainnabau e a tia ni kamaiua te TV ngke te bitiobi e katika te kaintekateka ao ni katikua ni kaitara te tikuriin.

Kainnabau e kaitaua ibukin ana ibuobuoki ao e iobai ma ngaia, ao te bitiobi e rairaki ao e nakon te mataroa. E rangin ni mimi kainnabau, ngke e rirarin te mata-roa te bitiobi ao ni waaki nakon kainteka-teka ake a rara nakon te oo. E ana teu-ana ao e tekateka

irarikin kainnabau. Ngaia uoman a uaia n tekateka ni karokoa e bane te tietion.

N te bong aei ao e korakora nanon kainnabau ni kaea ana bootaki. Ana mwamwannano te bitiobi ae bebete e tabeka rake tamnein kainnabau ao ni karekea te kukurei i nanona. Ngkai kanganga tabeua a bon teimatoa n riki, akea irouna namakinan te maroa ke te aki butimwaeaki. Ana taratara kainnabau e a bitaki n akea tokina rinanon ana mwakuri n ibuobuoki temanna ana tia kawakin tibu Kristo. ■
Te tia koro rongorongo e maeka i Mississippi, USA.

Ibukin rongorongo iaon bwaai n ibuobuoki aika a tauraoi ibukin aki kona bwai riki tabeua aika a kakaokoro, kawara disabilities.ids.org.

TE KOKOAU A O TE ETIETI

Te Kokoaua ao te etieti “e kainnanoa te aomata bwa e na kakaraoia ke n taekina te bwai ae eti n aki tabe ma te bwai teuana ke tera aia iango tabeman,” e taku Unimwaane Christoffel Golden Jr. man te Itingaun n te beebe ni kaongora n iteraniba 48–49 n te beebe n te namwakaina aei.

Te beebe ni kaongora e taekina te bwai ae riki ni maiun Unimwaane Joseph B. Wirthlin (1917–2008) man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman. Ngke ngaia ataein te reirei n te reirei ae rieta, Unimwaane Wirthlin e tatakaro n te kabo irouia tiambion n te butiboro n Amerika. E anganaki te booro, e mwaing ni waerake, ma e toki uoua te inti (5 cm) te kerikaaki man rainin te kouru. Mai buki ibuakoia taan takakaro aika mwaiti, imwain are e uotarake te booro, e uring ana taeka tinana are e riai ni n tainako ni kakaraoa te eti. E katuka te booro n te tabo are e mena iai.

Aikai oti inano, n ikotaki ma oin am katoto, e kona ni buokiko n reireiniia am ataei taekan reirein te euangkerio aikai.

Iango ibukin Reiakinaia Kairake

- Warekia ma am ataei te tiektion iaon te kokoaua ao te etieti inanon *Ibukin Kakorakorakiia Kairake*. Maroroakin kakabwaia n te kokoaua ao te etieti.
- Iangoia n tuangiia am ataei bwa a na ibuobuoki ni katauraoa te “Tera ae Ko na Karaoria?”

kamwaninga ibukin bootakin te utu n te tairiki. Kabongana *Ibukin Kakorakorakiia Kairake* bwa te kairi ao koroi ni kari-nani kanganga are e na angan temanna te tai ni katea kain te kokoaua ao te etieti. Karaoa te kamwaninga n te utu ao maroroakin mwiiia.

- E a tia Beretienti Thomas S. Monson ni kaokiokia n taekina taekan te kokoaua. Karaoa teuana mai buakon ana rongorongo ao maroroakinna ma am utu. Aika oti inano tabeua aika kona n riki:

“Te Burabeti Iotebwa Timiti: Teacher by Example,” *Liahona*, Nobembwa 2005, 67.

“Happiness—the Universal Quest,” *Liahona*, Maati 1996, 2.

“In Search of an Abundant Life,” *Tambuli*, Aokati 1988, 2.

Iango ibukin Reiakinaia Ataei

- E raonaki te etieti ma bwainakin te kokoaua bon mai roum. Ni kamatataan aei, iangoa karaoakin reirein bootakin te utu n te tairiki ma ni katukaki imataia ataei te amwarake. Tuangiia bwa aki kona ni kanna ni karokoa ae ko tauangiia. Ngkanne kamatui matam ke ni kabaea matam ao titiraki, “E raoioroi ibukim bwa ko na kana te amwarake ngkai, ti ibukina bwa I aki noraba?” Maroroakin bwaai aika raoiraoi aika a kona ni karaoi ngkana
- Iangoa kabonakin te kamwaninga ae karaoaki ma am ataei (tara eeta), ke karaoa te kamwaninga ae karaoaki ibukiia ataei aika uarereke are e buokiia n ata te bwai ae koaua ao ae aki koaua. Kariaia bwa ana taekina aia kaeka. Ngkana iai am ataei aika tebwitabun aia ririki ao am ataei aika uarereke, iangoia bwa a na buokiia ataei aika uarereke ma te kamwaninga. ■

BOOKI AIKA TABU IBUKIN TE KOKOAU AO TE ETIETI

- Iobi 27:4–5
Taeka n Rabakau 20:7
1 Betero 2:12
Aramwa 53:20
Doctrine & Covenants
124:15
Taekan te Onimaki 1:13

akea temanna ae tarai, n aron te tataro. Kauringia bwa te Tama are i Karawa e kona n noriia n tainako.

Iangoa kabonakin te kamwaninga ae karaoaki ma am ataei (tara eeta), ke karaoa te kamwaninga ae karaoaki ibukiia ataei aika uarereke are e buokiia n ata te bwai ae koaua ao ae aki koaua. Kariaia bwa ana taekina aia kaeka. Ngkana iai am ataei aika tebwitabun aia ririki ao am ataei aika uarereke, iangoia bwa a na buokiia ataei aika uarereke ma te kamwaninga. ■

BA AKEA TE TAEKA TEUANA MAIROUN TE ATUA AE NA

AKI MWAAKA

Iroun Sang-Ick Han

Tao 12 te ririki n nako, I kitana abau ma kainnabau ao natiu aman man te Tautaeka ni Korea nako New Zealand. Ngke I mwakuri bwa te kauoman ni burintibo n te reirei ni Korea i New Zealand, I kaitibo ma kaain Korea aika mwaiti aika iai aia kanganga ma te katei ae boou ao nakon tuua ao kawai aika boou. I tangiria ni buokiia ao n ibuobuoki nakon New Zealand, ngaia are n au iango te riki n rooia e na riki bwa te kawai teuana n reitia aomata aika uoman ma te aba. Ngaia are, I mwiin au tataro ni kamatoa au iango, I iangoia n au ririki ae 53 bwa n na ira te reirei iaon te tua.

I ataia bwa e na bon kanganga. Ma ngke I karekea te boki n reirei iaon te kooti, I kunea bwa e na rangin ni matoatoa riki nakon are I kantaningaia. Bokinreirei ni kabane a taraa n rangin ni matenten, ao kanoaia a kona n rangin ni kanganga. E ngae ngke I a tia n ibuobuoki n rairi taeka man te taetae n Ingiriti nakon te taetae ni Korea ibukin te maungatabu n te maan ae kania 10 te ririki ao n tia ni kabane a na tikurii ae te mwatita n te taetae n New Zealand, n taekana iaan te tua e taraa n ae te taetae n Ingiriti ae rangin ni kaokoro.

*Te Uea e kakabwai
te Tari Sang-Ick Han
n anga aika mwaiti
ni buokia ni karekea
ana beeба n te reirei
iaon te tua ngke 55
ana ririki.*

Ngke I oki nakon mweengau man te reirei n te moan bong, N na iangoia raoi bwa N na reitia ke N nang katokia imwain ae I waaki. Inanon te nanououa anne, teuana te iango ae e otinako: I kona n tokanikai ngkana I onimakina te Uea ma nanou ni kabane.

Bukina bwa I ataia bwa e maiu te Atua ao e kaekai ara tataro, I bubutia ibukin Ana ibuobuoki. I uringa teuana te kibu man te Baibara ae anganai te kamaiuiaki: “Bwa akea te taeka teuana mairoun te Atua ae na aki mwaaka” (Ruka 1:37). Te kibu anne e anganai te korakora bwa n na waaki nako.

N tainako ngkana I kaitara ma kanganga n tain au kamatebwai, te Atua e katauraoi kawai n tainako ke e kanakoia ana anera—aomata aika a ibuobuoki—ni kairai ni kawaiu.

N te bong teuana I korakai ni katiat au bwai n reirei. I karaoa au kabanea n tamaraoa, ma I aki kona n ataia bwa tera ae tangiria te tia reirei bwa ti na karaoia. Ngke e a roko te Tabati, I katikui ni kabane au kamatebwai ao ni kabanea au tai iaon tabeu n te Ekaretia. Ngkai ngai te kauntira ae rietata n te titeiki, I kawara te uoote teuana n anga au taetae n tain te toa. Imwiin te bootaki temanna te mwaane e kawarai ao n taku bwa e a tia n noorai n te umwanreirei.

I aki ataia ae ataein te reirei iaon te tua naba. Ngke e titirakinai bwa e uara a na atiainiamente, I tuanga ma te koaua bwa iai au kanganga. E anga nanona bwa e na kawarai n au tabo ni buokai. Ngke arona bwa I aki nakon te uoote anne ao ni kaitibo ma ngaia, ao N na bon aki kona n anga te atiainiamente iaon taina. Bon te anera are e a tia te Atua ni kana-ko a bwa kaekaan au tataro.

Mai ibuakon au kabanea ni kanganga ni kiraati, te tia reirei e reirei inanon uoua te aoa n aki motirawa n tainako ngkana ti kiraati. E rangin ni kanganga te oota tiaki ti kanoan te kiraati ma aron naba ana taetae te tia reirei, ngaia ae man te kariaiakaki, I rawea ana reirei ibukin manga norakina. N te bong teuana ao I karekea te i-meeri mairoun te aine ae iaki kina. E kabwarabwara arona ngke raou n reirei ao n titiraki ngkana e kona n tibwaua au rawerawewe bukina bwa a na tai ni mwakuri n tabetai e tukia man kaeakin te kiraati.

E koaua ae I kukurei n anganna katoton au rawerawewe. N au iango ao I taku bwa I buokia, ma I kunea imwiina bwa ngaite te anera temanna mairoun te Atua are e a tia ni baireia bwa e na buokai. N te aro bwa ti na bwaati n te kiraati, ti riai n anga uoua mwakuri n te reirei ao ni karaoa teniua te aoa n ukeuke. E buokai ni katiai au bwai n te reirei ao ni katauraoai nakon te ukeuke. N akean

ana ibuobuoki neienne, n au iango ao ti na bon aki bwaati.

N raonaki ma kanganga n riki bwa ataein te reirei ae a ikawai riki ao te tia taetae n Ingiriti ae tiaki kain te aba, iai tabeua riki tabeua are e a karika te kanganga ni katia te burokuraem. Au mwakuri, katabeakiu ma te botanaomata, ao nakoau n te Ekaretia e kabanea au tai ae mwaiti, ao I kataia naba n anga au kabanea ni kakawaki n tabe bwa te bumwaane, te tama, ao te tibu te mwaane te tia tararua ao te tia tabeakina te bwai ae a kainnanoi. Ngke temanna mai buakoia raou n reirei e atai bwaai aika n na karaoi irarikin au kamatebwai, e taekinna bwa I rangin n nanobaba ni karaoan au kametabwai iaon te tua irarikin tabeau ake tabeua. E ngae n anne, ao iai te kakorakoraaki bwa "biske a aki konaki irouia aomata ao a boni konaki iroun te Atua" (Ruka 18:27).

Ngke e a koro 55 au ririki, I a riki bwa te rooia bwa te tioritita ao te baritita n te Kabowi ae Rietata i New Zealand. I rangin ni kukurei bwa I aki ti riki bwa te rooia ibukin te kanganga n te taetae ma I karekea naba te koaua ae korakora bwa e maiu te Atua ao e kaekai ara tataro aika kokoaua. I ataia bwa akeia te bwai ae kanganga man Ana ibuobuoki. ■

E maeka te tia kororongorongo i New Zealand.

KORAKAIRA A KARIKA TE RIKIRAKE

"Ti na bae ni korakai ni kakoroa nanon ara kouru, ma korakaira e kona ni karika te rikirake ae mwaiti n aron ara kamatebwai. Te korakora ae ti karikirakea n tokanikai iaon taian kataaki e na mena ioura n aki toki ae na roko."

**Unimwaane Dallin H. Oaks
man te Kooram n Abotoro
n te Tengaun ma Uoman ao
Kristen M. Oaks, "Learning and
Latter-day Saints," *Liahona*,
Eberi 2009, 31.**

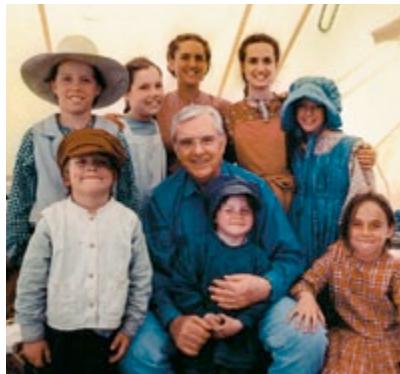
Iroun Unimwaane M. Russell Ballard
Man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman

Aia Onimaki Bwaeonii ao Ninikoriaia **Ngkekei ao Ngkai**

*Ti kainnanoa ni bootaki n nakonako bwa bwaeoniia n te bong aei,
ni maiuakina maiun Kristo, ni boutokai katei aika raraoi inanon
ara kaawa, ao ni kakorakoraia ara utu ao mweenga.*

Moan ririki n rognorongan Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira bon ririkin te kataaki ae korakora. Taan kairiiri aika a tia n ibuobuoki ni ka a maiu n taai aikai, n aron Brigham Young, Heber C. Kimball, John Taylor, Wilford Woodruff, Lorenzo Snow, ao Iotebwa Timiti, a kona tao ibukin anne n teimatoa n tokanikai iaon taian kataaki aika a moanna ni kangaanga te tokankai iaoia n rinanon aba aika boraoi ao ni katea te Ekaretia n te Rocky Mountains.

I namakinna bwa bwaeoniia n taai ake rimoa a na rangin ni kukurei n noora te bwai ae a tia ni koro bukina irouia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira. E korakora ara tarau irouia bwaeoniia ao ti riai n aki mwaninga bwa te tokanikai are e riki n te bong aei e riki man te aa are e kateaki irouia ao ninikoriaia aomata aika aintoa aika a nanorinano n taai ake rimoa," e taku Unimwaane Ballard, tamneina i eta ma kairake ni bwaeoniia ni kairake ake a karaoa te kaotioti.

"E korakora ara tarau irouia bwaeoniia ao ti riai n aki mwaninga bwa te tokanikai are e riki n te bong aei e riki man te aa are e kateaki irouia ao ninikoriaia aomata aika aintoa aika a nanorinano n taai ake rimoa," e taku Unimwaane Ballard, tamneina i eta ma kairake ni bwaeoniia ni kairake ake a karaoa te kaotioti.

bong aei e riki man te aa are e kateaki irouia ao ninikoriaia aomata aika aintoa aika a nanorinano n taai ake rimoa.

N taetae iaoia ara bwaeoniia aika onimaki, e taekinna Beretitenti Gordon B. Hinckley (1910–2008): "E tikiraoi ae ti na taraa te tai ae a tia n nako ni karekea te kakaitau ibukin te tai aei ao te taratara ibukin te tai ae na roko. E tikiraoi tarraakin tamaroia naake a tia ni maiu imwaira, ni karekea te korakora ni bwaai ake a kaman tia n reke. E tikiraoi ae ti

na iangoi aia mwakuri naake a tia ni beku korakora ao ni karekea ae uarereke n te aonaaba, ma man taian mii ao babaire ake mai imwaina, a rangin ni baireaki ao ni karoaki raoi, iai mwiia aika rangin n tamaroa are ngai a tia a riki bwa taan bwaibwai iai. Aia katoto aika moan te korakora a kona n riki bwa te anai nano ae korakora ibukira

ni kabane, ibukina bwa ngaira ni kabane bon te bwaeonii a teuane [ke neiene] n oin maiuna.”¹

Te Onimaki ae na Iraki

Tiaki ti naake taan kairiri aika a tau aia onimaki n ira Brigham Young nakon te rereua ae akea kaina. A mwaiti kain te Ekaretia aika a ninikoria aika a roko naba. Man rongorongon te Ekaretia ti karekei rongorongoia ana karo Oliver Huntington, n te 1836 a katikui kaubwaia ni kabane i Watertown, New York, n raonaki ma 230-eeka (93 ha) tabo ni man ma aia auti ae karaoaki man te atibu ae moan te tamaroa ma uoua auti ni man aika bubura, a karaoa aia mwananga ma aia utu n raoniia Aika Itiaki i Kirtland, Ohio.

Imwiin are a bane ni kitani aia bwai ni kabane, e koroia Oliver, “Bon te kanano-kawaki nakoia [au karo], n noriia tabeman n akea aia bwai ae a kainnanoia ao riki te maraki ae a korakora riki [n] noriia natia n tang ibukin tangiran kanakin te kariki ao n akea te bwai ae ana anganaiia ke n ataia bwa e na roko ma ia te amwarake are imwiina.” Oliver e kamatoa aia onimaki te utu aei n taekinna bwa e tuai man ongo bwanaia ana karo ni ngurengure ke n tangitang ibukiia ana taan kairiri te Ekaretia ke ni kaota te nanououa ibukin koauan te mwakuri.²

Emily Partridge, natin te moan ni bitiobi n te Ekaretia ae te aine n te bong aei, e uringa kitakin mweengaia ae moan te kamwengaraoi i Painesville, Ohio, ni mwaing nako Jackson County, Missouri, n te 1831 ngke ai tibwa itiu ana ririki.³ E aki maan imwiina, a kanakoaki ana utu man mweengaia irouia taan iowawa ao ni karekeia aia auti ae boou i Clay County. E kawarabwara bwa a kanga ni kunei “bwariko ni kai ae a rangin ni maan ake a tia ni kabonganaaki ibukin aia auti ao ai aotia. . . . Iai ngkoia teuana te ru ae bubura, ao te kamannako ma e aki rangin ni boongana, ibukina bwa e a kaan ni bane ni bwaka kain ana burooa, ao te kimoa ao te naeta a bubura ae karika te aki mwengaraoi nakon te aomata. Iai te tabo ibukin te ai ae rangin ni bubura n te ru teuana, burangketi a tinetine tabeua te buuti rikaaki man te ai ao uoua utu, tengaun ma nimana ke teungaun ma onman mwaitia ni kabane, a bane n ikotaki inanon burangketi aikanne ni kamanoia man te kamwaitoro ae korakora bukina bwa e rangin ni korakora te kamwaitoro n te aro are e a buraoki te ingke inanon te kainikoroboki

*Phoebe Carter
akea ana iango
bwa mwanekana n
onimaki e na kairia
n te mwananga ae
raka iaon 750 te
maire (1,200 km)
man mweengana
i Scarboro, Maine,
nako Kirtland,
Ohio.*

ngke e tekateka tamau ni koroboki ni kaan ma te ai.”⁴

Te utu imwiina e mwaing nako Illinois. Emily e kawarabwara ni kakimototoi aia ururing: “Taai a rangin ni kangaanga ao ti rangin ni kainnano, imwiini kimoakin ara bwai ao ni kakioaki nako man mweengara ao ara bwai ae mwaiti, ao ni karekei aoraki aika mwaiti.”⁵

Phoebe Carter e mwananga naba 750 te maire (1,200 km) mai Scarboro, Maine, nako Kirtland, Ohio, n te 1835. Phoebe 28 ana ririki ni maiu ngke e iangoia bwa e na ikotaki ma membwa n te Ekaretia, e ngae ngke e na karaoa ana mwananga bon irouna. Imwiina ngke e ribotinna: “A mimi raoraou n au iango, n aron are

I karaoia, ma iai te bwai teuana inanou ae e kungaaai bwa N na waaki nako. Nanokawakin tinau ngke N nang kitana mweengau bon te bwai ae kuri ni kangaanga irou; ao ngke arona bwa tiaki ibukin te tamnei ao tao N na bae n tia ni kamamaraaki n tokina. E tuangai tinau bwa e kukurei riki n noorai n taunaki nakon ae N na nako n tingai nakon te aonaaba ae akea te tangira iai. . . . ‘Phoebe,’ e taku, ma nanona ae korakora, ‘ko na okirai ngkana ko kunea bwa e bure te Moomon?’ I kaeka tenua te tai, ‘Eng, tinau, N na karaoia.’ . . . Ngke e a roko au tai n nako I aki tangiria n nako ni kabo, ngaia are I a korea au kabo nakoia n tatabemaniia, ao ni kitaniia iaon au taibora, biri rikaaki n te kawai n ruo ao ni kiba nakon te kaa n aeaeki. Ngaia ae I a kitana mweengau ae irikirake iai ae tangiraki n reita maiu ma ana aomata Aika Itiaki te Atua.”⁶

N te tai anne akea ana iango Phoebe bwa mwanekana n te onimaki e na kairia n te mwananga ae raka riki nakon 750 te maire (1,200 km) nako Kirtland. E mareaki ma Wilford Woodruff ao n reitaki ma ngaia rinanon Missouri nako Nauvoo ao n reitnia nako n te 1,350-te maire (2,170 km) te kawai rinanon te buakonikai nakon te Great Salt Lake Valley.

Taman tibu te unimwaane Henry Ballard e kaaina te Ekaretia ni Beberuare 1849 i Thatcham, England, ngke 17-anu ririki. Ni kabwakaan kantokana ibukin mwanangana nako America, Henry e mwakuri ibukin uoua te ririki n te kambwana ae a bwaibwai iai Lorenzo ao Erastus Snow. E aeanaki bwa e na kairia ni kabutia te nanai n tiibu nako maeaon te Salt Lake Valley. E kabwarabwara Henry rinna nako nanon te mwarua n taeka aikai:

“N Okitobwa ngke I kairia tiibu rikaaki nakon te

maunga ae uarereke rinanon wiin te Emigration Canyon, e roko n au iango moa te Salt Lake Valley. Ngke I kimwareirei n taraa te 'Aba ni Berita,' I maeka ma te maaku bwa rimwi iai ae noorai. I karabaai ibukin te buakonikai ni kabanea te bong anne ni karokoa e a roo bukina bwa te kunnikai ae I karabaai iai e aki rabuna rabwatau ni kabane ao I mama ngkai akea karabaau. Imwiin te roo ao I nakon te marae are iai te auti iai ike e nako ma iai te oota . . . ni karebwerewe ma te maaku iaon te mataroa. Ma I tekeraoi, bwa te mwaane are e kauka te mataroa ao otan te taura te nenea e aki kaotai nakoia kaain ana auti ake tabeman. I bubuti ibukin kunnikai ni karaba rabwatau ae bebekan n te aro bwa N na reita au mwananga ao ni kuneia au karo. I anganaki tabeua kunnikai ao n te bong are imwiina I a reitanako au mwananga ao n roko i Salt Lake City n 16 Okitobwa, 1852, n namakina te kakaitau nakon te Atua bwa I a roko ni mweengau nakon te tai ae na roko ma te kawakinaki raoi.⁷

Ma ara kakabwaia aika a rianako n te bong aei, e kaonaki nanou ma te tangira

ao te kakaitau ibukiia ara bakatibu aika ninikoria.

Tibu te unnaine bon ainen I-Scotland ae arana Margaret McNeil, are e roko nako Utah ma ana karo ngke 13 ana ririki. E nakonako rinanon rereua ao n toka iaon te kao, ni uota tarina i akuuna ae uarereke ae James. Ngaia ma ana utu a kaembwa irarikin Ogden, e korea taekan aei n a ana boki ni karaki:

"Rinukan te marae n te tabo are ti mena iai ngkoia bon te auti ae uarereke, ao itinanikun te onaroka bon bwaukin aika a bobotaki man tabuki rake. Ti a kani bane ni mate n te baki. E kanakaoi tinau nakon te tabo aei ni bubuti bwaukin aikai, bwa akea ara tianti, ao tabeman ataei a rangin ni mamara ibukin tangiran te amwarake. I karebwerebwe n te mataroa, ao te aine ae e a kara e roko ao e taku, 'Nakomai riin, mai riin, I ataia ae kamwa roko ao n tia n tuangaki bwa N na angani ngkami te amwarake.' E anganai mwakoron te kariki ae boou ae bubura ao n taekinna bwa e na tuanga tinau bwa e na roko n te tai ae waekoa. E bon aki maan imwiina ao e a

Henry Ballard e roko n te Salt Lake Valley ma ana kunnikai aika raeraeaki. Ngke e a kaan roo, "I bubuti ibukin kunnikai ni karaba rabwatau ae bebekan n te aro bwa N na reita au mwananga ao ni kuneia au karo."

roko ao e uota ara katairiki ae kangkang, te amwarake i ae ti bon tuai kanna n te tai ae rangi ni maan.”⁸

Te Kamaiu n Rabwata ao n Tamnei

Man aia mwakuri bwaeoniia, ti reiakinna bwa mwaitira te onimaki ni koaua ao te korakora ae ti kabanea n rinanon te rereua 165 te ririki n nako. E ngae ngke bwaeoniia ake a kokoki aenika a tei n ae keerikaki riki iaan ti tabeua nakon 10 te betienti taan mwananga irouia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira man te 1847 nakon 1868, a tia n riki bwa kanikina aika kakawaki ni katein te LDS, n tei ibukin aia onimaki ao aia anganano te roro n ni bwaeoniia.

N aron ae ko uringa, kambwana aika te Willie ao Martin a kaitara ma tino aika bwaka i Wyoming, ao a mwaiti aomata Aika Itiaki aika a mate n te mwaitoro ae korakora. Inanon kawaia tabeua te ririki n nako n rimwiin mwanekaia, au utu ma ngai ti tanrikaaki n tara aanon te Sweetwater te tabo are e a tia te kambwana ae Willie ni bae, ni mwaitoro ao ni baki iai. Ti wareki man aia tieno rongorongan katakiia ae korakora ao te kimwareirei man kamaiuakiia. E koroia John Chislett:

“N aron tamaroan bugin taai iakuun tabuki aika raroa nako, . . . tabeua aenika aika a rabunaki . . . a noraki n roko nakoira. E buti te rongorongo rinanon te kaembwa kanga te ai ae birimwaka ni butanako. . . . Te takarua ni kimwareirei e kaona karawa; mwaane aika korakora a tang ni karokoa a biri rikaaki rannimataia nakon moaia ao bwangeia aika bue imwiin te riringa. . . .

“. . . Te tairiki anne, n te moan tai inanon te tai ae tau, anenen Tion ana ongoraeaki n te kaembwa. . . . Ma tangiran te kan amwarake e a nako-raoi, ao ma naano aika a kaonaki ma te kakaitau nakon te Atua bwa taari aika raraoi, ti bane ni katiteuanaki n te tataro, ao imwiina ti motirawa.”⁹

Ngke ti tei iaon te tabuki ae aranaki ngkai “te Eminent,” E rangin n anaaki nanou ni kaota au kakoaua nakon au utu ao tabeman ake a mena ibuakora. I taku, “N na kakaitau n aroia bwaeoniia aika onimaki aikai aika a na noora te bootaki ni kamaiu, mwaitira riki korakoran te kamaiu rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu te Uea Iesu Kristo.” I kauringia ara kurubu bwa n aki tabe ma te reitaki n te aro, te Uea Iesu Kristo—te Tia Kamaiua te aonaaba—bon boton koaua ni Kiritian ni kabane, ao E kamaiuia aomata ni kabane. Rinanon Ana Mwakuri ni Kamaiu, E anganiira ni kabane te

kantaninga ibukin te bong aei ao te aki nanokokoraki n akea tokina.

Buakanakin Rereuan te Bong Aei

Rawawataia bwaeoniia a karika te korakora inanon mai-ua are e a tia n reitinako nakoira. Baekinakin tabeua aia bwai nakon te waekon ke kaa ni kokooki ao n nakonako 1,300 te maire (2,090 km) tiaki te kawai are ti na kona n titirakinaki angiira mai ibuakora ni kaota ara onimaki ao nanora. Ti kaitara ma kakaewenako aika kaokoro n te bong aei—maunga aika kakaokoro aika ti na tamwarakei,

karaangai aika kaokoro aika ti na rinanoi, tabuki aika kakaokoro ni karaoi “uee n aron te rooti” (Itaia 35:1). Ma e ngae ngke te rereua are ti a tia n anganaki bwa ti na taua taekana e matata bwa e kaokoro man te kawai ae aobuaka man kiribwaa nako Utah ao mataniwiin te aba ae mate aona are a rinanona ara baktibu aika bwaeoniia, e bon aki uarereke te kakaewenako ao ni kataia ibukira nakon are bon ibukiia.

E kuneaki ara kangaanga n te maeka n te aonaaba ae e onraki n te bure ao ni kakao-koro n te tamnei, ike kukurein nanoia, te aki ko-koaua, ao te tiarobeke e tara n ae iai n taabo ni kabane. Rereua ni boong aikai bon teuana mai ibuakon rongorongo aika kamangaongao ao ni kaitara. Bwaeoniia ana kaitarai rereuan bwaa tano ao te bubu- ke te tino-kawain maunga aika onrake n te tino, ma aia onimaki ae boboto iaon Tion ao katean te Ekaretia i Salt Lake Valley.

Ti kainnanoia bwa ti na kabanea ara tai ni beku ibukin te Uea ao ara botanaomata ma te mwakuri korakora ao te onimaki ae ti tebo are iai irouia bwaeoniia. Ti riai n tainako n tatauraoi bwa ti na aki manikangare ni kawakin ana tua te Atua, ao ni bwaina te kokoaua ao te onimakinaki ni bwaai ni kabane ake ti karaoi. Ti riai n totokoi ana bwai ni kamwane te buakaka aika kuneaki n te Intanete, aika tauraoi n nooraki rinanon ara kaombiuta, bwatin, tareboon aika uarereke. Ngkana ti karaoi bwaai aikai, ao Nutibeero e na kakaea kawaina ni kamamara mwiokoara ao ni kamauna ara onimaki ao ara tangira ibukin te Uea ao ibukira n tatabe-maniira nako, ao ti na riki ni bua n rereuan te aonaaba.

Totokoan ana kabwakabwaka ao buakakan te aonaaba e kainnanoa te onimaki ao ana nanomatoa te bwaeoniia ni koaua ni boong aikai. Ti kainnanoia ni uaia n nako-nako bwa kanga bwaeoniia n te bong aei, ni maiuakina

“Taai a rangin ni kangaanga ao ti rangin ni kainnano, imwiin kimoakin ara bwai ao ni kakioaki nako man mweengara ao ara bwai n te tai ae mwaiti, ao ni karekei aoraki aika mwaiti.” E ururinga Emily Partridge.

maiun Kristo, ao ni boutokai bwaai aika a karaoi aomata bwa ana kakoroi bukiia inanon ara kaawa, ao ni kakorakoraia ara utu ao mweenga.

Ngkana ti onimaki ni koaua, tiaki titiraki, "Tera ae I kona ni karaoia?" ma ti na titiraki, "Tera riki ae I kona ni karaoia?" Ngkana a kamtaoaki ara onimaki iaon tamneira iroun Tamnein te Atua, te onimaki e riki bwa te kairoro ni maiura are e kairoroira bwa ti na karaoia, ni kaungai te iango, taeka, ao te mwakuri ni kairiiri nako karawa. Ti tataro ma te onimaki ibukin te korakora ao te kairi—n aroia are a karaoia ara bakatibu. Anne ae nanonaki n te nakonako ma te onimaki ni kabane mwaneka. A bon karaoia ara bwakatibu aika bwaeoniia, ao ti na riai ni karaoia naba ngaira n te bong aei. Ti riai ni karinna inanoia ara ataei ao tibura bwa a na karekea te aeka n tamnei anne are e kairi kawaia bwaeoniia.

Ti bia kona ni bootaki n tei bwa kanga bwaeoniia n te bong aei, n ukoukora ana ibuobuoki te Atua n tainako ni kairiia ara utu. Ti bia kona n reiakin man taai aika a nako kakawakin karineaia ara karo, tibura, ao ara bakatibu, ao ti bia kona ni karekea te korakora

ao te ninikoria ni kaitarai kanoan taai aika ana roko n aron are a tia ni karaoia. E bia riki maiun ao ana mwakuri te Uea Iesu Kristo n ura mwaaka inanora ao n ara iango. Ao tera ngke ti kona n namakina ara kakoaua n ae rangan ni korakora—n aron are e riki ni maiuia bwaeoniia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira. ■

Man te rongorongo are e taekinaki i Ogden, Utah, n Turai 15, 2012.

BWAI AIKA A NA TARAAKI

1. Gordon B. Hinckley, "The Faith of the Pioneers," *Ensign*, Turai 1984, 3.
2. Tara Oliver B. Huntington, *Oliver B. Huntington Diary and Reminiscences, 1843 Tuun–1900 Tianuare*, 26–28.
3. Tara Emily D. P. Young, "Autobiography," *Woman's Exponent*, Ritembwa 1, 1884, 102.
4. Emily D. P. Young, "Autobiography," *Woman's Exponent*, Beberuare 15, 1885, 138.
5. Emily D. P. Young, "Autobiography," *Woman's Exponent*, Aokati 1, 1885, 37.
6. Phoebe Carter Woodruff, in Augusta Joyce Crocheron, *Representative Women of Deseret* (1884), 35–36.
7. Henry Ballard, in Douglas O. Crookston, ed., *Henry Ballard: Karakinan te Bwaeniiia Ae Nanomatoa, 1832–1908* (1994), 14–15.
8. Margaret McNeil Ballard, i nanon Susan Arrington Madsen, *I Walked to Zion: Karakinia ni Koaua Kairake ni Bwaeniiia Iaon Kawaia Moomon* (1994), 127.
9. John Chislett, i nanon LeRoy R. Hafen and Ann W. Hafen, *Handcarts to Zion: The Story of a Unique Western Migration, 1856–1860* (1960), 106, 107.

"Ti a kani bane ni mate n te baki," e taekinna Margaret McNeil imwiin are a roko ana utu i Utah. "E kanakoai tinau nakon te tabo aei ni bubuti ibukin te bwaukin, ibukina bwa akea ara tianti te mwane, ao tabeman ataei a rangin ni mamara ibukin tangiran te amwarake."

Iroun Unimwaane
Erich W. Kopischke
Man te Itingaun

Atuan taian Kakai

ANA AOMATA AIKA ITIAKI SLOVAK I SHEFFIELD

Ngkai taan kairiiri, mitinare, kauntira ni uoote, ao membwa i Sheffield, Engiran, a bootia ni mwakuri ni karikirakea te rikirake ae koaua, a kakabwaiaki ni kawai aika a kamiimi.

Ntain te kabwarabwara ae korakora nakoia taan kakoaua aika taan taromauri, e titiraki te titiraki ae bebete te burabeti ae Moomon: “A tia n toki kakai?” E rimwiin ana kaeka n te tai ae waekoa: “Nooria I tuangkami, A tuai” (Moronaai 7:29).

E kamataata imwiina Momoon aron te mwakuri ni kamaiu ae korakora ni kakoroaki bukina ni boong aika kaitira, n tabeaianga iaon te reitaki ao te iraorao ibukon te Tamnei ae Raoiroi, aia mwakuri anera, ara tataro, ara onimaki, ao ana kakai te Uea (taraa Moronaai 7:33–37, 48).

Ane n te angamaing: Unimwaane Nicholas Pass ao Joseph McKay (karinaki inano) e kukurei n tain ana angareirei aika kamiimi nakoia ana Aomata aika Itiaki Slovak ao taan kakae—te tai are a moan reitaki iai mitinare ma Ludovit Kandrac (karinaki ieta ma kainnabana) irarikin kawain taian motoka i Fargate i Sheffield.

N aia tieminaa ni kataneiai beretitenti n te mition are e booaki n Tuun, te Moan Beretitentii ao te Kooram ibukia ake Tengaun ma Uoman a buokia beretitenti n te mition bwa a na oota n te koaua are membwa n te Ekaretia, ngkai ana reirei Iesu Kristo, iai aan katabeakia n tibwauan te euangankerio. Mitinare aika a bwainin aia tai a buokia membwa n te katabeaki aei. Kauntira n titeiki ao uoote a buoka ni bairea ao ni kabebetea aia mwakuri mitinare ao membwa.

Ni kaotaki n te rongorongo aei ibukin te uoote i England, kakai man te rairaki e riki imwiina ngke taan kairiiri, membwa, ao kauntira n te uoote a kabonganai reirei aikai ao ni kamwakuri nakon aia tabo nako.

Inanon nako boki aika a tabu, a kauringira burabeti bwa te Atua bon titebo ngkoananoa, n te bong aei ao n aki toki (taraa 3 Nibwaai 24:6; D&C 20:12). Ngkai ti ukera kakoroan nanon te tua n “nako . . . aonaaba ni kabane, . . . ni bwabetito n aran te Tama, ao te Nati, ao te Tamnei ae Raoiroi” (D&C 68:8), e kakawaki te kamatebwai ao n uring reirei aika imwiina:

- E aki bibitaki te Atua.
- Te Atua bon Atuan taian Kakai.
- Ana kakai te Atua ae korakora e uota te kamaiuaki ae akea tokina nakoia Natina.
- Te Atua e karaoi mwakuri aika kakai ni kaineti ma ara onimaki, are ti kaotia n ara mwakuri.
- Te Tamnei ae Raoiroi iai tabena ae kakawaki n te rairaki.

Anganano n Angakarea

Inanon au tai ni beku n te aono ae Eurobe, I kaka-bwaiaki bwa I noori reirei aikai ni mwakuri n aron te kakai ae tabangaki i Sheffield, Engkiran. N banen 2008, Bitiobi Mark Dundon man te Moan Uoote ae Sheffield e iangoia raoi bwa tera ae kona ni karaoia ni buokia ni karikirakea ana uoote. N te kataneiai ni kairiiri, ana titeiki beretitenti e titirakina te bitiobi, "Tera aron am anganano ni kanakoraoa aron te mwakuri ni mitinare?" Man aia reirei ana tia kairiiri, e ataia Bitiobi Dundon bwa te tia kaririiri n te mition n te uoote ae raoiroi e bon rangin kakawaki, e riai karaoaan raoi te kauntira ni uoote, ao te anganano ni kakauongo nakon ana kairiiri te Tamnei bon te kabanea ni kakawaki.

Imwiin iangoana raoi ma te tataro, e kabonganai raoi kiingin ana nakoanibonga Bitiobi Dundon ao n ira ana kairiiri te Tamnei ni kainaomatakia ana kauntira ake uoman,

Gregory Nettleship ao Robert McEwen. E wetea imwiina te Tari Nettleship Bitiobi Dundon n riki bwa te tia kairiiri ae boou n te mition n te uoote ao te Tari McEwen n riki bwa te tia ibuobuoki ni kairiiri n te mition n te uoote. Membwa n te bitiobiriki a rangin kinaiia i bon imarenaia, ngaia are e aki bebete irouia te bitaki aei. Ma e ataia Bitiobi Dundon bwa n aron te bwai ae onoti aei eti te babaire aei, ao kauntira ni kauoman a nanorinano ni butimwaea nakoiaia ae boou.

Te bitiobi, ma ana tia kairiiri aika boou n te mition n te uoote ao te kauntira ni uoote, a tataromwaaka ni karaoi babaire ao ni katei kouru i bukin karikirakean te uoote. Ngkai a karin aia babaire, a moanna n noora te nakoraoi ae riai. Bwabetito ibukin te rairaki e korakora n rikirake, ao angiina aomata a oki nakon te Ekaretia ma te kakaonimaki. E karako ae a ataia taan kairiiri n te uoote, ma e boni ngae n anne, aia onimaki ma aia mwakuri a kaniwanganaki ni kawai aika akea kantaningakina bwa a na iai mwia.

Kaungaaki n te Tangira

Ni Maati 2011 temanna te kairake ni mitinare ma toana a reitaki ma aomata inanon kawain Sheffield. Unimwaane Nicholas Pass e noora te mwaane ma kainnabana n nakonako n rirakina ao e korakora ana namakin bwa e riai n taetae nakoia. A biri Unimwaane Pass ma toana bwa a onga n roko irouia taanga aikai. E matoatoa te reitaki—taanga aikai boni kaain Slovakia ao a kabi n taetae n Imatang—ma temanna raoraoia ae e a buokiia n raitaeka ibukiia. Inanon te maroro inanon te kawai, a kabonganai tamnei mitinare ni kabwarabwa te Moan Kaotioti ao rongorongan Moan Kaokan te euangkerio. Imwiina a butimwaea rokoia mitinare taanga aikai ao a moana reireiaia.

Ludovit Kandrac, te karo n te utu, e waakina warekan ana Boki Moomon. Imwiina ao e katoka mokona. Inanon waakin te reirei, a riai mitinare ni kabonganai raitaeka aika a mwaiti ao n reiakina naba te taetae n Slovak i bon irouia.

Ni Meei 14, 2011, Ludovit, temanna mai buakoia natina aine, ao uoman riki ana koraki a bane ni bwabetitoaki.

N ana tai ni bwabetito, e kaota ana koaua te Tari Kandrac. Rinanon temanna te tia raitaeka, e karakina te namakin are e rinanona ni kaitibona ma mitinare. Ngke a nakonako mitinare aikai n rirarikin Unimwaane Pass ma toana n ana tienta Sheffield city, iai te bwai ae namakinna inanon rabwatana. E kakeaa te namakin arei ao n reitanako nakonakona, ma ngke e kamwataua n taraiia riki mitinare, e rootaki n aia tangira are a kaotia ni maroroia ma aomata. E ngae ngke e kan kawariia, e kataia n reitanako nakonakona te Tari Kandrac. E tounako ngke a roko ni kawaria mitinare te miniti are imwiina.

N raonaki ma teuana te utu n Slovak are a tia ni kaaina te Ekaretia n te ririki are mai mwaaina, bwabetitoa aikai a kanikinaea te moan kakai n te rairaki ae boou ibukoia ana aomata Slovak i Sheffield, Engiran. Kaain te aro aika a boou aikai a roroko n taromauri ni katoa wiiki, ni kaiiiia aia utu ake tabeman ao raoraoia. E uki mweengaia nakoia mitinare ao ni kaiiiia tabeman n aia kaawa n ongora te euangkerio.

Unimwaane Pass ma toana ae boou, Unimwaane Joseph McKay, a kakawariia utu aikai n tainako. A reireiniia, a beku ibukiia, ni buokiia, ao ni kakabwaiaia. Bon te tai ae kamiimi ibukin te angareirei, reireinaki, ao ni karekea ana bwai n tituaraoi te Tamnei ibukin taan kakae, taan rairaki, mitinare, taan kaiiiiri n te titeiki ao uuote, ao membwa n aekia nako.

"N raonila ao ni Kakorakoraiia"

Rinanon te tiama ao te fall n 2011, angiina riki kaain Slovakia a kaaina te Ekaretia. Rikiraken te mwaiti e kanganga ibukiia kaain te aro aika kaain te aba ni kateimatoa tatauraoan bwao ni mwamwananga nakon aia bowi autinibootaki. Inanon wiiki aika a mwaiti Aomata aika Itiaki mai Slovakia aika a kakaonimaki a rianna nimaua te maaire (waniua te kiromiita) kawaia nako ni kaei bootaki n taromauri n te Tabati n te taetae ae a aki oota iai.

Ana mwakuri ni mitinare Bitiobi Mark Dundon (karinaki ieta), taan kaiiiiri n te mition n te uuote, ao kauntira ni uuote a kani-wanganaki ni kawai aika ake a kantatingakia irouia bwa e na iai mwiiina ae e na riki imwiia tengaun ma uoman aomata aika kaain Slovakia ni kaaina te Ekaretia ao ni moana aia rianna ni-maua te maaire (8 kiromiita) te kawai, are n ikotaki ma Kawan Darnell n te maing, ni kaei bootaki n taromauri n te Tabati.

N Tebetembwa 2011 e a kateaki te beretitentii i Sheffield titeiki, ma Bitiobi Dundon ni weteaki bwa te beretitenti ae boou n te titeiki. N te namwakaina are imwiina e a booaki te bwaeataite ibukin te taetae n Imatang ao te taetae n Slovak ike a roko iai taan raitaeka.

N teiu iaon te tabo n taetae, e namakinna Beretitenti Dundon bwa te kurubu mai Slovak a riai ni tuangaki bwa a na reitaki ma te Moan Uoote ae Sheffield ma a na kaitibo n te batiritii ni kaawan Slovak. E a kuneaki te tabo ni bootaki ae tau ao a kabooaki taian ruu. N Ritembwa 11, 2011, te moan n reiti ni boowi e a booaki n te batiritii ae boou. Taan kairiiri n te Moan Uoote ae Sheffield a ingainga ni kakantaninga bwa 50 aomata a na kaea. N oneamwiia, 84 aomata—n ikotaki ma 63 kaain Slovaks—a kaea.

Rimwian manga katean te titeiki ae Sheffield, e weteaki Robert McEwen bwa te bitiobi ibukin te Moan Uoote ae Sheffield. Te Tari e teimatoa ni beku bwa te tia kairiiri n te mition. Iaaia bitiobi aika uoman. te tia kairiiri n te mition n te uoote ao te kauntira ni uoote e karaoa te mwakuri ae kamiim ni kairan te uoote n “raoniai ao ni kakorakoraiia” Aomata aika Itiaki mai Slovak (D&C 20:53).

Te kauntira ni uoote e taoburai tabeaianga n aron ae kanga aron te katauraoi ibukin kainnanoia kaain te aro aika a boou, e na kanga aron buokakia n irii ana waaki ni kaku-kurei te uoote, e na kanga aron tabeakinaia n te euangkerio, ao e na kanga aron totokoan kanganga iaon taian taetae. A tatato ao a aki mamamat kaain te kauntira ibukin te buoka mai karawa ao ni mwakuri korakora imwiina. A kawariia kaain te aro aika a boou ao n irii waakin boraraoi iaon te angareirei ma mitinare aika a bwanin aia tai. A katauraoi bwao ni mwamwananga. A ootan bwaai n reirei ibukin te Ekaretia i Slovak. A kairiia kaain te aro aika a tibwa bwabetitoaki nakon te tembora ni karaoi bwabetitio ibukiia maate.

Taan kairiiri n te uoote a baronga karaoan te karikirake iaon te mwakuri n ibuobuoki ibukin te Kiritimati. Kaain te uoote a angamwane ao n rikoi bwaintakakaro, kunnikai, ao tabeua bwaintangira. Bwaintangira baeki aika a bubura ibukin te Kiritimati are ikotaki ma te amwarake ibukin te katairiki n te Kiritimati a tibwaaki n tairikin te Kiritimati nakoia ana Aomata aika Itiaki Slovak ao tabeua utu inanon tian te uoote.

Kaain te aro aika a maan ao aika a boou e karako aia atatai n aron aia taetae i bon imarenaia, ma a boni bane n namakina maraun te taetae ma te tangira. Te namakin ae kamiimi ae kakimwareirei, kakukurei, a rootaki iai kaain te aro ao taani kakae. ■

Ane n te Angatai: Faro Dunka, ngaia te tia kairiiri n te kurubu i Sheffield, e butimwaiia aomata nakon te bootaki n toa. E kateaki te kurubu aei nakon te mwaanga ni Maati 2013. Karinaki mai eta: Ana taan kairiiri te Moan Uoote ae Sheffield n te kauntira ni uoote. Ae karinaki inano: Te titita ae taetae n tain te bootaki n toa.

N te ririki are imwiina te kurubu ae uarereke aei e rikirake nakon te iunite ae matoatoa n te Ekaretia, ma utu aika a bwanin n tia ni bwabetitoaki ao ni katiteuanaaki ma te Ekaretia. Kaaro a katabuaki nakon nakoanibonga aika te Aaron ao te Merekitereka, naati mwaane a katabuaki nakon te Nakoanibonga ae te Aaron, te Buraimwari e raka ana mwaiti iaon 20 ataei ni kateaki, ao aia burokuraem Kairake n Ataeinimwaane ao Kairake n Ataeinaine a barongaaki ma 25 riki kairake n roroko ni katoa wiiki. Te Uea e katauraoiia mitinare aika a bwanin aia tai mai Czech Ribwabiriki ake a kona n taetae n taetaen te aba ao n reita aia boutoka nakon te kurubu. N te tai naba anne, utu aikai a kanakoi araia aia aomata nako abaiā.

Atuan taian Kakai

Bukin tera ngkai e riki aei? Ibukina bwa te Atua e tuai n toki arona are Atuan taian kakai. Ibukina bwa mitinare aika a kakaonimaki a botumwaaka n ukeriia naake a tauraoi ni butimwaea te euangkerio. Ibukina bwa te beretitenti n te titeiki ao bitiobi a mwakuri inanon te onimaki n ira ana kairiiri te Tamnei ae Raoiroi. Ibukina bwa te kauntira ni uoote e karaoa mwiokoana ao ni mwakuri inanon te kati-teuanaaki. Ibukina bwa kaain te aro a reiakinaki te taetae n tangira ao ni mwakuri iaon taian kakao ake a roko mai-rouia taan kairiiri, ni karekea aia onimaki ao n onimakinna bwa te Atua e nanona are E taekinna: “Bon Ngai te Atua; ao Ngai Atuan taian kakai; ao N na kaotia nakon te aonaaba bwa ti te arona ngai ngkoananoa, n te bong aio, ao n aki toki” (2 Nibwai 27:23).

Te tokanikai i Sheffield e aki riai n riki bwa te bwai ae onoti. E kauringiira taekan taian berita ake a kanakoki mairouia burabeti ao ni kona ni kakorakora ara onimaki ao nanora n riki bwa ana bwai ni mwakuri te Atua man kaoakiia aomata ake irarikira n oki nakon Kristo. Ngkana ti karaoia, ti na karekea nnera n te tabo ike e kona ni kakabwaiaira iai te Uean ma taai n angareirei, ni kakamwakuri, ao n tabeakiniia tabeman. Ao ti na noori bwaai ni kokoaua bwa E teimatoa n riki bwa Atuan taian kakai. ■

MWAKURI IBUKIN TE UEA

Kain abau te mwaane, Cyrus, ao Ngai ti mareaki n te tembora ni Meei 23, 2006. Imwain are ti mareaki, ana mwakuri n te tabon n tutuo ibukin aoraki are e kainnanao Cyrus bwa e na mwakuri n te Tabati. Iai ana tai ni kaibibiti, ma n tainako ae e aki toki ni mwakuri man te nukanibong nakon te aoa 8:00 n te ingabong. Imwiin te mwakuri ao e na nakon mweengana n onoia man ana kaboraoi nakon kunikain te Tabati ao n nakon te taromauri, are e moanaki n te aoa 9:00 n te moaningabong. E reitanako ana tei aei imwiin are ti a tia ni mareaki.

N tabetai ao I nakon te taromauri n tingai ibukina bwa e rimwi man ana mwakuri. Ti kantaningaia n tainako bwa e na aki mwakuri n te Tabati. Ni moan Tabatin Tuun 2006, ti karaoa ara moan n aki mamamatam n ara tai n taanga. Ti tataro ma te onimaki bwa e na kakabwaiaakaki Cyrus ma te mwakuri are e na aki tangiraki iai bwa e na mwakuri n te Tabati.

Tabeua te bong imwiina tao te aoa 10:00 n te ingabong., I raraoma bwa e mena ia Cyrus ibukina bwa e aki toki n oki nakon mweengana imarenan te aoa 8:00 ao 9:00 n te

moaningabong. N te tai ae aki maan ao e roko te iango irou: "E na bae ni karikirakeaki." Cyrus n tokina e roko tao 11:00 n te moaningabong. Ngke e rinnako ni mweengara, e taekinna bwa iai te rongorongo ae e na kaoangoai ae raoiroi ao ae buakaka.

I tuanga bwa e na tuangai moa te rongorongo ae buakaka. E taekinna bwa ti na waekoa ni kitana Iligan, Philippines, ao ni mwaing nako Panay, Philippines. I aki tangira te rongorongo n te moantai ibukina bwa ti tangiriia aomata n ara titeiki. A bon rangin n akoi nakoiria ao ni kawakiniiira kanga bon oin aia koraki, n atakina are Cyrus ao ngai bon akea ara koraki irarikira.

Ngke I titirakinna bwa bukin tera ti na mwaing nako Panay, e taku bwa ibukin te rongorongo ae raoiroi. E a tia ana bwaoti n intawiunna ibukin te mwakuri riki teuana i Panay. I waekoa n tuanganga tiaki ibukin boona ma ibukina bwa te mwakuri anne e na tangiria ni mwakuri n te Tabati. Ngke e kaeka, "Tiaki!" I rangin ni kukurei. I inga nakoina ao n tuanga bwa te mwakuri ae boou aei boni kaekaan ana tataro ao ana aki mamamatam. Uoua te namwakaina imwiina, Cyrus e a moana ana mwakuri i Panay.

Te Tama are i Karawa e tabe ibukira, ao E kakabwaiaira ngkana ti kamwakura te onimaki ao n ongo Ana tua. I rangin ni kakaitau ibukin rei-rein te tataro ao te aki mamamatam. Ana mwakuri kainabau te mwaane bon te kakabwaia nakoiria. Ngkai e a reke ana tai ni kakorakora ana mwakuri n ana uoote, ao te mwakuri ae karaoia n te Tabati bon ti ana mwakuri te Uea. ■

Mary Jane Lumibao Suya, Philippines

N tabetai ao I nakon te taromauri n ti ngai ibukina bwa kainabau e rimwi man ana mwakuri. Ti aki toki ni kantaningaia bwa e na aki mwakuri n te Tabati.

TE UTU AE AKEA TOKINA

Ngke 19 au ririki, I karaoa teuana au kabanea ni kakawari nakoia tibu imwain ae I nako inanon tenua namwakaina ibukin te mwakuri n ibuobuoki nako Ecuador. E a tia tamau ni mwaing nakon te tienta n ibuobuoki n te maiu ibukina bwa e a moanna ni buakaka marurungina. E taonaki n te aoraki ae te mwamwaninga n raonaki ma aoraki riki tabeua ni kaineti ma te aoraki ni kara.

Ngke au utu ao ngai ti bane n rin n te tienta are tabena bwa e na katau-raoi ibuobuoki nakoia aika kara aika aki kona ni maeka bon irouia, I bon rangin ni un, n atakina ae te mwana-naga aei ma tibu te unimwaane e na bae n tara n ae au kabanea ni mwana-naga. I a taia bwa e na mate ngkana I a nako, ma I nanmakinna ae I kairua ngke I a kitanna.

Boni imwain ae ti rin n ana ru, te tia mwakuri temanna e a tia ni kamwainga tibu te mwaane nakon te kaintekateka te wiira. Ti kabutia nakon te tabo ni kakibotu. Tinau e taetae nakon temanna te tia mwakuri ngke tariu 16-ana ririki ao ngai ti taetae nakon tibura te unimwaane.

E aki karaoia ke n taetae n aron are ti uringnga ni kakaraoia. Te kerikaki n ana ururing e a bon kakoauaki, ao e tara n nanououa. Ngke ti titirakinna bwa iraman tibuna aika irouna, e ka-eka ma te kairua. Ngkanne ti manika-ngareia ngke ti karaoia bwa te bwai ae rangin ni kakawaki bwa iraman aika iai raoi irouna.

Nanou e maraki ibukina. Ma imwiina, I nuukan ana aki ota ao I nukan kaekaan ara titiraki aika aki eti, e waekoa ni kaeka tibu te uni-mwaane ao e taku, "Te utu ae akea tokina."

I bon mimi. Te tia mwakuri ae kaan e aki oota n te bwai ae taekinna, ma mwaneu ao ngai ti uaia n taraira. Ti a tia n ongo raoi te bwai ae taekinna. E a manga taekinna riki te kauoua n tai, "Te utu ae akea tokina." N te tai aio tinara e ongo naba ana taeka.

Akea te bwai ae I uringa riki ibukin ara mwananga n te bong anne. Te bwai ae I ataia bon ngke ti otinako man te tienta n tararua, I tang ma te nanokawaki ao te kimwareirei—nanokawaki ibukin te mwaane are ti a katikua are N na bon aki manga kona n noria riki n te maiu aei ao ni

kimwareirei ibukin ana nanoanga n taeka aika a rangin ni bebebe aikanne ao te rau ae katikua inanou.

I ataia anne e ngae ngke ana ia-ngo tibu te unimwaane, e a kona n tibwaua n te kabanea n tai ana koaua ae matoatoa ao ana atatai are utu bon akea tokiiia.

I waekoa n nako nakon au mwa-nanga n ibuobuoki. Ngke e roko te rongorongo ibukin maten tibu te uni-mwaane te wiiki imwain ae I oki, I namakina te rau. I ataia, ao I teimatoa n ataia, bwa n te bong teuana ao N na manga noria. Te kakaitau nakon ote-nanti n te tembora, utu akea tokiiia. ■

Kellee H. Mudrow, Utah, USA

Ti buu te unimane e aki karaoia ke n taetae n aron are ti uringnga ni kakaraoia. Te kerikaki n ana ururing e a bon kakoauaki, ao e tara n nanououa.

KO AKI KONA N NAKOMAI IETA IKAI

Kain abau, John, bon te mwaane ae bubura. Abwakina bon onoua te buuti auia te inti (1.9 miita) ao rawawatana e raka iaon 200 te bwaun (90.9 kg). Irouna, te mwananga n te wanikiba n te ikonomi kiraati e aki kamwengaraoi, ma e kamaraki.

N Aokati 2006 ti weteaki bwa ti na mwakuri bwa mitinare n rei-rein te Ekaretia i Brigham Young University-Hawaii. Ngke e a roko te tai are ti nang oki nakon mweengara, ti maaka te bwai ae ti na karaoia n te kiba nakon te mainland. N tain te tutuo n rin ti rangin ni kaitau bwa ti kunea ae iai *teuana* te

kaintekateka ae mwaawa n te moan ni kiraati, ngaia ae ti a manga kaeta ana tiketi. E na kona n tekateka n te kaintekateka ae kamwengaraoi ma ruuna ae tau ibukin rangana aika a abwabwaki.

Tao i nuukan kawaira ni kiba, I iangoia bwa N na nako n noria bwa e uara. Ngke N nang roko n ruun te moan ni kiraati, te tia tararua n te wanikiba e tei imatan te matoroa mani katokai.

“I kona ni buokiko?” e taku.

“Eng, I tangiria n noora kain abau teutana te tai,” I kaeka.

“I kabwara bure,” e taekinna n ae

bebete ma e matoatoa, “ko aki kona ni waerake ikai.”

“Ma kai kaain abau, ao I tangiria n noria tabeua te miniti.”

E teimatoa n tuuka te mataroa, ao n taekinna riki, “I kabwara bure, ma ko aki kariaiakaki ieta ikai. I kona n angan kaain abam te rongorongo, ao ngkana e tangiriko, e kona ni kawariko. Ma te tua e kangai bwa ti kaain te moan ni kiraati aika a kona ni mena n te tabo aei.”

I bon mimi man aki ata te bwai ae N na karaoia te tai anne, ma n nooran nanon te aine aei n teimatoa n rawa, I karaurau n okirikaaki nakon au kaintekateka are I tekateka iai.

I moanna n iangoi tenua rinanin mimitong ake a taekinaki ni booki aika tabu ao irouwia burabeti. Ti wa-rekia bwa Kristo e na kawariia naake n aba n uean te teretirio (tara D&C 76:77), ao anera n tararua a na kawariia naake n aba n uean te teretio (tara D&C 76:88), ma naake a mena n aba n uea aika rinano riki aki kona ni waerake nakon aba n uean te tiretio (tara D&C 76:112; tara naba D&C 88:22–24). Iangoan te bwai ae I a tia n rinanona, I namakinna bwa I a tibwa ataia bwa e na kanga aroia naake a mena n te aba n uea ae rinano. E na kanga aia namakin ngkana a ongo taeka

“I kabwara bure, ko aki kona n n roko ieta ikai”?

Tao nimaua te namwakaina imwiina ao e mate kainabau man te kaentia. Te bwai are e a tia n riki na-koiu n te wanikiba e anganai te nano ae korakora riki bwa N na maiu n te aro bwa N na aki manga ongo taeka aikanne—n te maiu are imwiina. ■

Bonnie Marshall, Utah, USA

Ngke N nang roko
n ruun te moan ni
kiraati, te tia tararua n te
wanikiba e tei imatan te
matoroa mani katokai.

TE KUKUREI AE AKEA BOONA

Nte tai ae aki maan n nako ao I nakon te bangke ni buta tabeua te mwane ni kaboia au taan mwakuri. Imwain ae anganai au mwane are I butiate tera, I tuanga bwa e na kaibibiti tabeua 200-sol ibukin tabeua te 50-sol. Te tera e raria te mwane ibukiu, ma I taku bwa I noria ni karaoa te bure ngke e tabe ni wareka te mwane.

E anganai 50-sol, ao I tei teutana n tataninga au mwane are I buutia. Ngke I tataninga I wareka te mwane. I a tia n angan te tera 1,200 te taraa, ma e anganai 2,200 te taraa—te raka ae tengaa n soles. N te tai anne ao e kaririaki nanou. I tuangai bwa e

rawata ana mwane te bangke. Ma I ataia inanou bwa te mwane anne bon tiaki au mwane; I riai ni kaokia.

Tabeua te tai imwiina e weteai te tera bwa N na katia au bwai. E wareka au bumwane, ao ngke e anganai te mwane, e titiraki, "Iai riki?"

"Eng," I tuangnga. "I anganiko 1,200 soles bwa ko na rairia nakon ae uare-reke riki, ma ko anganani 2,200."

I anganna te 2,200 n soles. E wareka te mwane uoua te tai ma baina aika ruru. E aki kona ni kakoaua te bwai ae nooria. E taraai ao e kataia n taetae, ma e kona n ti kona n taekinna uoua te tai, "Ko batii n rabwa."

I kitana te bangke ma te kukurei. N te wiiki anne ao I katauraoa au reirei ibukiia ataeinimwaane n au uoote iaon te tokanikai iaon te kataaki. E bon rangin ni kakukurei tibwauan au atatai n te bangke.

"Ko manikangare," tabeman a maningkangareia. "Anne tengaa te taraa ae ko kaokia!"

"Te Kukurei bon akea boona," I kaeka ma te moangare.

Ai kakatongara ngai ibukin te atatai aei, are e kakorakora au kakoaua ao aia kakoaua ataeinimwaane ni kaineti ma kakawakin te tokanikai iaon te kangaanga. ■

Abelino Grandez Castro, Peru

Te tera n te bangke
te anganai 2,200
soles—tenga n sole
rakana. N te tai anne
e kaririaki nanou bwa
N na taua te kaokoro.

Iroun Unimwaane

Keith K. Hilbig

E beku bwa te
membwa n te
Ittingaun man
2001 nakon 2012

MAIU N TE KAWAI ARE E NA
KAKABWAIAKO NI KAROKOKO N TE

Maiu are Akea Tokina

*I bubuti ma te onnon ma ngkoe bwa ti na
iangoa maium n te tiretio n taai aika ana
roko ma am utu n te maiu are akea tokina.*

K aokorora ao kangangara aia aonaaba kairke n ikawai (n tia n iein ke n tuai n iein) n te bong aei ngkana e kabotauaki ma aia aonaaba kairake n ikawai ni uoua ke tenua te roro n nako. A mwaiti kakaewenako n te bong aei aika a tuai n riki, ke n aki rangin ni korakora, nakon are ngke I mena n te reirei.

Ma ko mena ikai ngkai, n te tai aei. Ko waaki nako ngkai aomata aika a ikawai riki nakoim a mate. Ko mena ikai n te tai aei tiaki n ae ko manennanti n roko ma kanga mwakoron te babaire ae akea tokina—baireaki, kariaiakaki, ao ni karoaoki imwain are e karikaki iai te aonaaba.

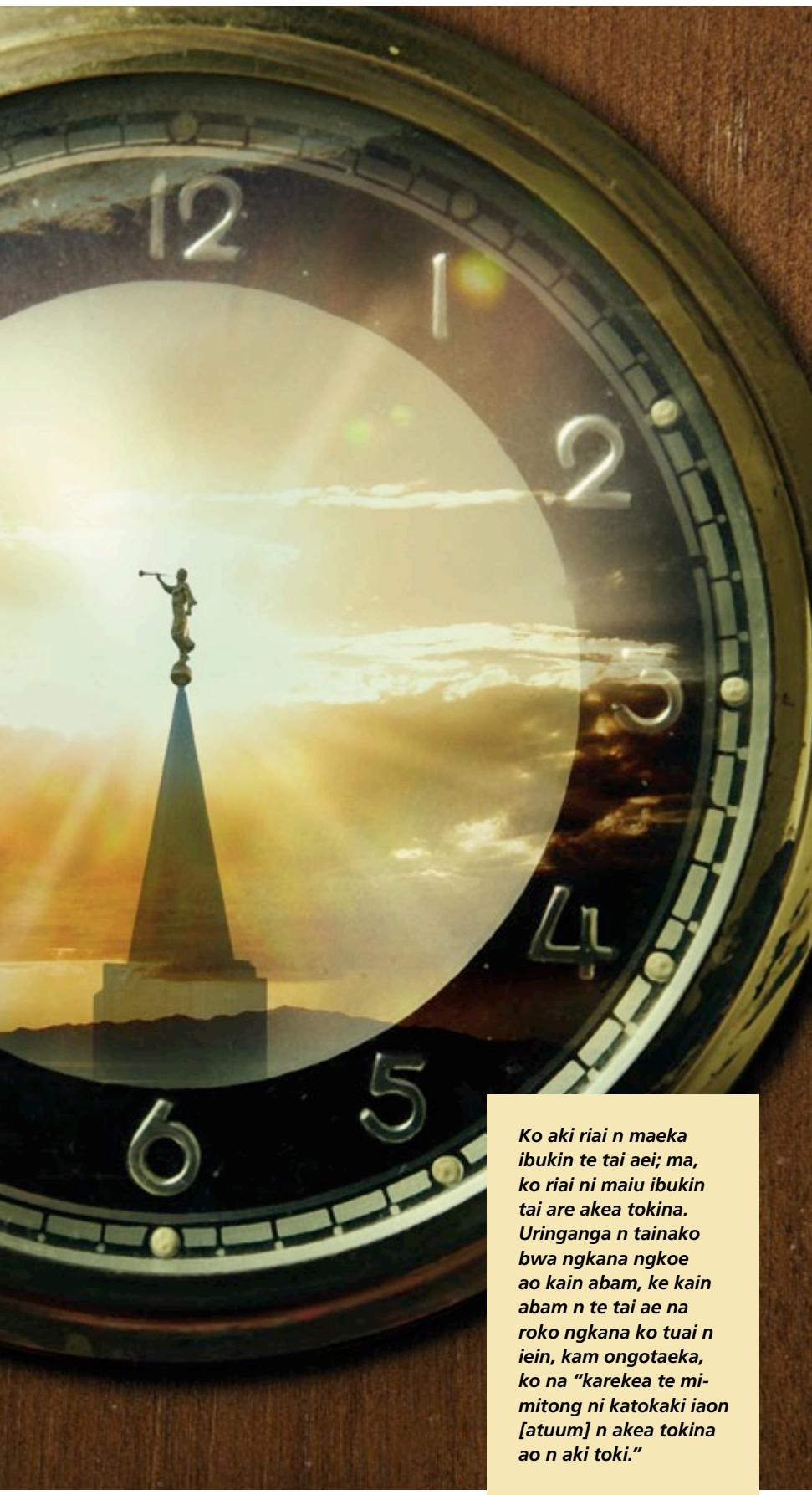
Ko a tekeraoiria n ata Kaokan te euangkerio! Ko ataia bwa iai te maiu are imwain te maiu ae mamate aei imatan te Tama are i Karawa ao Iesu Kristo. Ko ka reireiakaki ao ko kataaki. Ko reiakin tuua ake a na kariaiko bwa ko na waaki ao n rikirake iai. Ko iri tuua aikanne, ae ngaia ae e kariaiakako bwa ko na ruo nakon te aonaaba, ni katikuko iaon te reirei are e kairiko nakon te karietataaki, te tautaeka, ao taian Atua.

Ko ata te kantaninga ibukin te maiu n rabwata iaon te aba, ao ko a tia n reireinaki taekan taai n te maiu imwiin te maiu aei. Ni kakimomoana, iai irouum taraan akea tokina—ko kona n tanrikaaki ao ko kona n tara moam.

Angiia kairake aika ti tebo aroia ao aika tiaki kaain Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira, ao te aonaaba ni kabuta, e uarereke ataakin koaua aikai

KAMATATA N TE KOROTAMEI IROUN DAVID STOKER

*Ko aki riai n maeka
ibukin te tai aei; ma,
ko riai ni maiu ibukin
tai are akea tokina.
Uringanga n tainako
bwa ngkana ngkoe
ao kain abam, ke kain
abam n te tai ae na
roko ngkana ko tuai n
iein, kam ongotaeka,
ko na "karekea te mi-
mitong ni katokaki iaon
[atum] n akea tokina
ao n aki toki."*

irouia. A maeka inanon te bwaoki ae kabwarabwaraaki ni bwaai aika uoua: te bungiaki ao te mate. A karaoi babaire ao n tabetabe ni katei aika katauaki man te taratara ae tianaki. E kakawaki bwa ana maiu ni kukurei n te tai aei—abwakin te tai imarenan te tai are a bungiaki iai ao te tai are a mate iai, bon te tai ae rangin ni kimototo ibukin te maiu are akea tokina. A tara n ae aki ata te bwai teuana ibukin maiua imwain te maiu aei ao e uarereke ibukin te maiu are akea tokina.

Am Konabwai are Akea Tokina

Ngkoe, n aron ae I ataia, ko ata te berita n am konabwai ibon iroum n te tabo are akea tokina. Nakoia taanga ake a kabaeaki n te tembora ae tabu, e berita te Uea:

“E na reke irouia te moan mangauti . . . ao ni karekei kaintokanuea, aba n uea, uea, ao mwaaka, tooka, ni kabane rietiai ao nanoia . . . ao ngkana kam kawakin au reirei, ao n aki karaoa te tiri aomata are e na kawawaea raraia aomata aika akea aia bure, e na karaoaki nakoia ni bwaai ni kabane n aron are e a tia ni karaoia au toro nakoia, n te tai, ao n rinanon ni kabane n akea tokina; ao n riki bwa te taanga ae bwanin ngkana a otinako man te aonaaba; ao ana nako irouia anera, ao taian atua, ake a katukaki ikekei, nakon karieta-takiia ao mimitongia ni bwaai ni kabane, n aron are a tia ni kabaeaki iaon atuia, are mimitongina e na riki bwa bwaninin ao kateimatoan te koraa n n aki totoki.

“Ngaia ae a riai n riki bwa atua, ibukina bwa akea tokiiia, ngaia ae a riai n roko man akea tokina nakon akea tokina, ibukina bwa a teimatoa; ngaia ae ana mena ieta ni kabane, ibukina bwa bwaai ni kabane a bane n irekereke ma ngaia. Ngkanne a riai n riki bwa atua, bukina bwa a bane n iai mwakaia, ao anera a bane ni katan irouia” (D&C 132:19–20).

I bubuti ma te onnon ma ngkoe bwa ti na iangoa maium n taainako n te tiretio n taai aika ana roko ma am utu n te maiu are akea tokina, te aro n akoi ae akea kabotauana ao te tekareaoi ae e aki kona n oota te aba iai raoi. Tera ae ti na koaua raoi iai, eng, bwa ngkami n tatabemani ngkami nako kawakina am “moan etiteite” (Abraham 3:26), ngkami n tatabemani ngkami kamwa tia ni bwaati te ukeuke ni kabane n te maiu imwain te maiu aei, ngkami n tatabemani ngkami nako kamwa tia ni kamwakura te onimaki ae korakora ae ngaia ae, ngkami n tatabemani ngkami kam kareka te tai ni kareka te rabwata ae mamate ao n roko nakon te aonaaba ae mamate aei.

Ngaia ae, ko riai n aki maeka ibukin te tai aei; ma, ko riai ni maiu ibukin akea tokina. Uringnga n tainako bwa ngkana ngkoe ao kain abam, ke kain abam n te tai ae na roko ngkana ko tuai n iein, kam ongotaeka, ko na “kareka te mimitong ni katokaki iaon [atuum] n akea tokina ao n aki toki” (Abraham 3:26)—te berita ae moan te tikiraoi mairoun te Atua nakoia Natina n tatabemnaiia nako.

Ngkana ko kakaonimaki ni kawakin ana tua te Atua, Ana berita a na bane ni kakoroaki bukiia ni kabane. Te kangaanga bwa, te kakaitara n tamneia mwaane a kakorakora ni kamataki aia iango. Ngkana a kariaia bwa e na rin, Tatan e na kamamara aia konabwai n ata te bwai ae eti ao ae e buakaka, ao a kamtkiiaki ma ao man bwain te aonaaba.

Te tia reirei n taekan aro ao ataein te reriei n te aonaaba ni Kiritian aki ata ae ko ataia ibukin bwain te akea tokina, ma Tatan e ataia! E ata am katauraoi n te mwaii imwain te maiu aei, am kantaninga iaon te aba, ao riki, am konabwai n riki n akea tokina.

*E a tia te Atua n anganiko
tiaki ti inaomata n rinea ima-
renan te raoiroi ao te buakaka
ma te mwaaka naba n rinea
te raoiroi iaon te buakaka!
N tokina, ko baireia, ma tiaki
Tatan.*

Aia rairairi I-Ebera n te taeka ae *riaboro* bon “te tia urubwai.”¹ Te riaboro e ukoukoria ni kamangoa mwanangam nakon te maiu are akea tokina. E kataia ni kamangoa am konabwai ikai ao nakon taai aika a na roko. E na kataia ni kairiko bwa ko na aki kabongana raoi inaomatam n rinerine. Tabeman kairake n ataei, a ingainga nanoia ni kaota inaomataia, n namakinna bwa e na nakoraoi riki kaotan inaomataia n rinean karoan te bwai ae bure. Te aomata ae nanobaba e kona ni karaoa anne, te botanomata e kona ni karaoa anne.

Ni koauana, te inaomata, te inaomata ni koaua, e na rangin n tamaroa kaotakina ao karoana ma rinean te raoiroi n tainako. E a tia te Atua n anganiko tiaki ti te *koaua* n rinea te raoiroi ao te buakaka ma n rineaba naba te *mwaaka* n rinea te raoiroi *iaon* te buakaka! Ngaia ae e a tia te Atua n anganiko te mwaaka ae korakora riki nakon Tatan ao ana taanga ni buaka. N tokina, ngkoe ae ko na iangoia, tiaki Tatan.

Te Tama are i Karawa e katea te atatai ae mamate aei ibukin te kantninga ae kakawaki: bwa ti na bae ni

kona ni kataaki ao n tokainikai iaon te buakaka. E kangaanga bwa e na kamataki ni bairei kataaki ao kabwakabwaka, ma E ataia bwa n te maiu ae mamate aei ao e na katauraoi n te mwaii ae korakora. E tangiria bwa ngkai ti maeka ikai iaon te aba, ti reirei bwa ti na kanga n tokanikai iaon “arora” ibon iroura (tara Motiae 3:19), kakeaira man kabwakabwakan bwain te aonaaba, ao kakoauaira bwa ti tau. Iai ana iango Tatan tabeua. E na karaoa te bwai ae e kona n urua aron ara kekeiaki.

Ana Kabwakabwaka te Aonaaba

Te aonaaba aei, ma ana ibuobuoki ao ana kaunganano Tatan aika wanawana ao ni kakamaku, e anganiko te kataaki ni karaoi bwaii bwa aonga aomata ni butimwaiko, ni karaoi bwaii aika a karaoi angia am roro, ni kakimwareireiko ma kakukurein te tai aei—tao n aron tamnei ao takakaro n te witeo, aroaro aika buakaka (n aron tamnei n tangako), taetae aika buakaka, kunnikai aika aki riai, ke te aki kokoaua. Tatan e na ukoukora kamangaoan otam n te babaire ibukin te utu mai ieta: bwa te mare e

katabuaki iroun te Atua imarenan te mwaane ao te aine ao bwa iai inao-mataia ataei bwa ana kaikawaki iroun te tina ao te tama.²

Ngkana, ibukin te tai aei, ko aki iangoia raoi ni kariaia ana kakao Rutibero, e kona ni iraeko man kababwaia aika akea tokia. Akea ana iango Tatan nakon te kantaninga ibukin te kaniwanga ibukin akea tokina. Uringa, e *konaki* n te buaka i karawa, te buaka are e karaoaki man te kokoaua (tara Te Kaotioti 12:11) ike taan iriira Kristo aika onimaki a konaia ma taan boutokaia. Te ikuaki e rangin ni mwaiti: ni kabane ana taan iriira Tatan—teuana te katenimwakoro tangani karawa ni kabaneia—aika a kamaunaaki. A na aki manga karekea rabwataia ke ni karekea te tai ibukin te maiu ae akea tokina.

Riaai, e taetae nakon natina te mwaane Iakobwa, e taku:

“Ao ngai, ae Riaai, n aron bwaai ake I a tia ni wareki, I a katautaua bwa a na anera te Atua temanna n aron are e a tia ni koreaki, e a bwaka mai karawa; man riki bwa te riaboro, ngkai e a karaoi bwaai aika e taku te Atua bwa a buakaka.

“Ao ngkai e a tia ni bwaka mai karawa, ao e na karawawataki n aki toki, e ukoukora naba karawatwatakiia aomata” (2 Nibwaai 2:17–18).

E reirei riki Riaai: “Mangaia ae a inaomata aomata n aron te maiu n iriko. . . . Ao a inaomata n rinea te inaomata ao te maiu ae akea tokina, rinanon te Tia Tei ae korakora ibukiia aomata ni kabane, ke n rinea te tauronaki ma te mate, n aron ana tautaeka ma mwaakan te riaboro; bwa e ukoukora karawatwatakiia aomata ni kabane n ai arona” (2 Nibwaai 2:27).

N ara tai, taan kaboa nako te turaki, taan tibwatibwai tamnei n tangako, taan karikirakei bootaki ni kakukurei

aika buakaka, taan buoktoka te kewe, taan katanoatai kunnikai aika aki riai, taan anai nano ni katei aika aki riai, ao taan tibileti katein te utu a bane ni karikirakei rinerine ake a na kamauna te maiu n tamnei, mwakuri aika a na karika maten tamneim, natin te Atua ataeinimwaane ao ataeinnaine.

Uringga bwa Tatan e ngareakin tekebuakaia naake a tia ni kababaaki man taian kamwane aikanne (tara Moses 7:26). Ana kawai a kakaokoro, ma iai bukiia ae rangin n ataaki: te aki ongotaeka ao te irekereke ma buan taian kakabwaia.

Kababwaia man te Ongotaeka

Te ongotaeka e kariki kakabwaia ao e uota te rau. Iangoa te iango ae onoti ae ko karaoia bwa ko na karaoa ae raoiroi, e ngae ngke e korakora te kaririaki ni karaoa te bwai ae bure. Tao te iango ni kakeai iango aika aki riai ke n taekina te koaua ngkana e na bebete riki te kewe. Tao te babaire n teirake ao n otinako man te tamnei (ke n tabo riki tabeua aika aki tabu) anne are e katanoaki bwa e kariai-kaki ma, ni koauana, e kakoauaki bwa e aki riai.

Ngkana ko tanrikaaki nakon oin am babaire, tera ae ko namakinna? E kakukurei? Te namakin ni kan taua taekam ibon iroun ke te tia anga te mwaaka? Rikiraken te aki nanokokoraki imatan te Uea? Karababa te konabwai n totokoa te buakaka? Anne bon te mwaaka; anne bon te inaomata!

Ngkana ko teimatoa n n totokoa te kaririaki, e na rikirake ni bebete karaoana—tiaki n ae aron totokoan te kaririaki e a bitaki, ma mwakam ni karaoia e a tia n rikirake.³ Ko kona n tokanikai iaon aekan kariri aika ko na kataira ma ngaia (tara 1 I-Korinto 10:13).

Iai am atatai n rikim ma ieta. Iai ataakin ae bwanin n am tabo i karawa are ko na nako iai. I kaoko “bwa ko na waerake nakon te tabo are ko na waerake nakon te bwai ae tabu inanom”⁴ ao ni maeka *tiaki* ibukin te tai aei ma ibukin te tai ae akea tokina.

Ngkami kairake n ikawai aika kam tamara, ngkami taan kairiri n aba n uean te Atua ao inanon te botanamata, aki riai ni konaki n te buaka ae aki kauaroro aei. Ko tokanikai n te buaka i karawa, ko kona n tokanikai n te buaka iaon te aba. Tai maiu n te tai aei ma ibukin te maiu are akea tokina.

Koaua raoi, bwa e uana am ke-keiaki ngkana ko kawakin taian tua, bukina bwa kaniwangam bon te oki nakon te Atua n te kabanea n rietata ni karinan n te aba n uea ae te tiretio. ■

Man te taetae n taromauri are e kanakoaki n te Brigham Young University–Idaho ni Maati 20, 2007. Ibukin bwaniin taekana n te Ingiriti, na-kon web.byui.edu/devotionalsandspeeches.

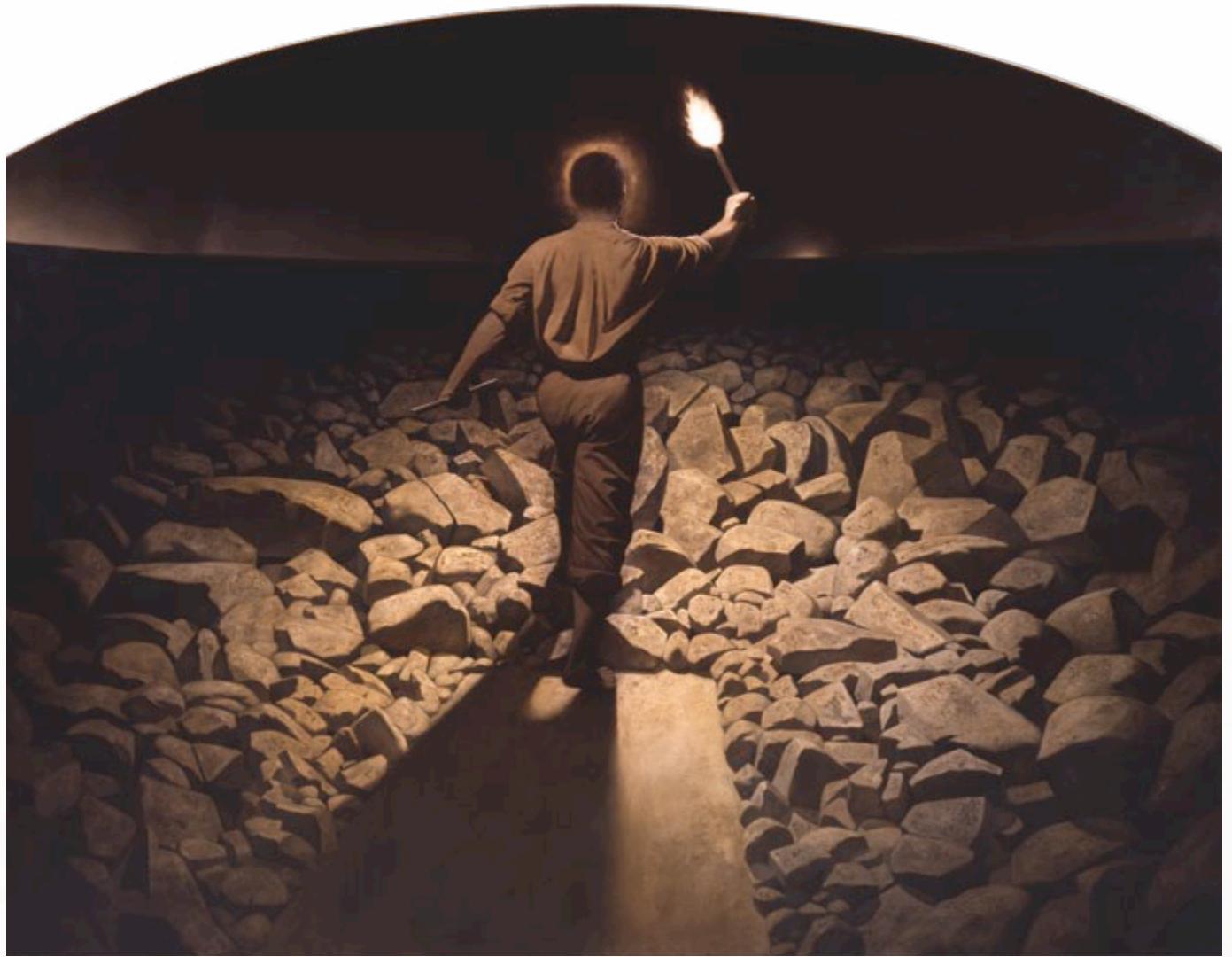
BWAI AIKA A NA TARAAKI

1. Rikitare n te Baibara, “Riaboro.”
2. Tara “Te Utu: Te Katanoata nakon te Aonaaba,” *Riaona*, Nobembwa 2010, 129.
3. Tara *Aia reirei Beretitenti n te Ekaretia: Heber J. Grant* (2002), 35.
4. Gordon B. Hinckley, “Each a Better Person,” *Liahona*, Nobembwa 2002, 99.

KIINGIN REIREI AIKA NANO

Rinanon te Kaotioti, Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira a ata anne

- E berita te Tama are i Karawa te mimotongi ae akea tokina nakoia aika ongotaeka.
- Tatan e ukoukori karawatwatakiia aomata ni kabane.
- Iai mwakaia natin te Atua n tokanikai iaon te kariri.

Taneiai inanon te Onimakinaki ae Korakora

Iroun Melissa Zenteno
Ana Maekatiin te Ekaretia

Ngke Claire (te ara e a tia ni bintaki) bon onoua ana ririki, ana karo a raure. I nanon ririki ake imwiina, e kakoauai mare aika batiaika a aki koro bukia n ai aron naba kaain te utu aika a kaiangatoa ma tangiran anua aika kareke, te aki kakonomaki n te Ekaretia, ao te rawawata. N nanokaawaki ao n aki koaua, Claire e a bua ana onimaki n ana utu.

"I taku nakoiu bwa te mare bon tiaki ibukiu," e taku. "Ma I bon karaba maaku bwa au bong aika a na roko a na titebo ma are I a tia n rinanona."

N reitaki ma te namakin n un ibukin aron ana utu, Claire e a namakina te kanaokoroaki. N te bong teuana ngke ai tebwi tabun ana ririki, e a bwaka ni katorobubua iaon bubuan waena i nanon te bwarannano ao n tataro, n rangi ni bubuti ni kan ataia ngkana te Tama are i Karawa e bon mena ikekei. "Ngke e a toki tangiu ma taetaeu, I a bon rangi n rootaki ma te namakin ae kaanga e bue ae e bon aariki man rau, korakora, ao man rangi ni kaineti," e taku. "I ataia bwa te Tama are i Karawa e bon mena ikekei ao e na bon tangirai n tainako ao ni buokai rinanon kataakiu."

Te kaeka are e karekea Claire e a karika tangiran karikirakean ana kakoaua ao n onimakina te Atua ao Ana tua ni kaineti ma te utu. E aki tii reitanako ana tataro ma warekan naba booki aika tabu, irakin te tieminari, ao ni kawakin tuua.

Ngkai Claire e a bon tia ni mare, ao e a bon reireinna ni kitarai ana kakaewenako ma te onimaki. "I aki raraoma bwa tao e na kangaanga karikirakean te utu ae matoatoa ibukina bwa Ngai ma kainnabau ti a tia ni baireia ni karikirakea ara kakoaua n tainako, n raonaki ioun Tamara are i Karawa ao ara Tia Kamaiu i

nanon maiura, ao n uringa koauan te euangkerio are e aki kona ni kakeweaki."

Ibukin Claire, katean te onimaki ioun te Atua e moanaki ma te tataro ae bebete ao man nanonaki. Ma terana riki ae ti kona ni karaoia ni katea te onimaki ioun te Tama are i Karawa? Kairake n ikawai ni kabuta te aonaba—n tatabemaniia nako a kitarai katakiia—a tibwaua aia taneiai bwa a kanga ni karikirakea onimakinan te Uea ao n tia n reireiniia n onimakina Ana kantninga, Ana kawai, ao Ana tai.

Kateimatoa te Kakaitau

N taratara rikaki nakon ana kakabwaia e buoka Stefanie Egly mai Hesse, Germany, ni kakoaua n ana ba-baire te Tama are i Karawa ao i nanon Ana rain n te tai.

Stefanie e moana korean ana kakabwaia i mwiin ana iraorao ma te rao ae tamaroa are e aki mwakuri. "E ngae ngke ti tuai ni maroro, I a tia n taainako ni kantaninga bwa ara iraorao e na rikirake nakon ae iai riki kano-na. Au kantninga e bon uruaki ngke e tuangai bwa iai raona te aine."

Inanon te uruaki n nano, Stefanie e kunea raunnanona imwin warekan teuana te rongorongo i aon te kakaitau n te *Riaona*. E namakina inanona ni kan korea arona n tia ni kakabwaia—ni kaineti ma arona n tiku n akea toana bwa te kakabwaia.

Ana riti e buokia ni kina bwa ti ibukin are e aki reke ana tai ni mare, tiaki nanona bwa e a tia n tauaki kakabwaia nakoina. Stefanie e kina bwa te Uea e a tia ni kakabwaia ma te tai are e na riki bwa te tia reirei n te erementari ao ni mwakuri ma ataei. E a tia ni mwamwananga, n iri maungatabu ni kabuta, ao n riki bwa te kauntira Ai moararariki ibukin

aia burokuraem te Rororrikirake. Tabeman mai buakoia raoraona aika e nang n tangiriia a rikirake rinanon maungatabu ni kairake n ikawai aika akea toaia are e a tia n iri.

Ma te kabanea ni bubura ni kakabwaia, e tau, bon te kona ni kabanea ana tai ma tibuna te unaine n te tai ae uarereke imwain are e mate, te bwai teuana are tarina ma mwanena ao ai tarina ma ai mwanena nako are a aki kona ni karaoia ibukina bwa a maeka n raroanako ke iai aia utu are a na tararuaia.

E a tia n nako nimaua te ririki man te tai are Stefanie e moana koreakin ana kakabwaia. E teimatoa n tatanninga ibukin te tai ngkana e na reke ana tai ni mare i nanon te tempora. E taku, "I aki ataia bwa n ningai ae N na kaitibo iai ma toau are akea tokina, ma I onimakinna bwa te tai e na bon roko. Ni karokoa ngkai, I ataia bwa N na reitinako ni karekea te taneiai are e na buokai n reireinai ao n rikirake." Te Tama are i Karawa e a tia n rangi ni kakabwaia neienne, ao e ataia bwa E na reitianako ni karaoia ngkana e kakaonimaki.

Wareka ana Taeka te Atua ni Katoabong

Daniel Martuscello mai Colorado, USA, e a tibwa tia ni karaoa ana buuraure ao e kunea bwa e matoatoa namakinan te rau ma arona aika boou aikai. Tiaki tii arona n raure ma rikina ni karo n te maiu ae boou ao n aki mwakuri. E aki ota bwa bukin tera e riki aio—ai moarara riki ngkai e a tia n tainako n ukoukora te tamaroa.

Namakinan te maroa ao te bua, Daniel e rairaki nakon booki aika tabu. "I uringa te karaunnano are I a tia ni namakinna i nanon taai aika

URING BAIKAI, ROUND DAVID LINN, E RIAN AKIKATOTONGAKI

nako man warekan booki aika tabu, ai ngaia are I karikia bwa oin tabeu ni katoabong” e taku. Karaoan te tai ibukin kamatebwaiian booki aika tabu nanona bwa e a kauarerekea ana tai ni kakukureia n aron matakuna n te terewition ao te Intanete. Ma tiaki te angakarea, e taku. “Ngke I warekia, I karekea te raunnano ao te kairaki. Tabeua bwaai a rin n te kauoua n rinan ni kakawaki. I aki tii wareware ibukin te wareware, ma I bon kakaae ibukin kaeka. Iai aan au wareware.”

Daniel e kunea te raunnano i nanon booki aika tabu ngkai e ataia

bwa ni kabane aomata a rinanon te kangaanga. “Burabeti ao tabeman a bon tamaroa ma a bon kataaki naba,” e taku. “Warekan baike a rinanona e buokai n ota bwa n tabeua taai i nanon te maiu, ti na korakai ni kabane, ma i nanon te korakai anne ti na kona ni kaniaki riki nakon Kristo.”

N raonaki riki, Daniel e taku bwa te wareware ni katoabong e kabebetea uotana ibukina bwa bon te kawai ni karina te Tia Kamaiu i nanon maiuna ni katoabong. “Ngke e taetae te Atua nakoiu rinanon kiibu ake I warekii, I onimakinna bwa bwaai a kona n riki n tamaroa riki ao anne man Ana

ibuobuoki, tabeua bwaai aika tamaroa aika a na roko man te taneiai aio.”

Moanibwaia te Atua ni Bwaai ni Kabane

Po Nien man Kaohsiung, Taiwan, e namakina te maaku imwiin are e anga ana taeka ni kan iraorao nakon raona te aine ae, Mei Wah. “I a tia ni maroro ma tabeman aomata imwaina, ao tao teniua te tai i mwaaina, E a tia ni matoatoa reitaku n iraorao ma noria e uamaenako. Rinanoan akanne a tia ni karekea te nanououa ni karekean te iraorao ae reitinako are e na kairaki nakon are akea tokina,” e kakoaua.

E ngae ngke Po Nien e namakina te rau ngke e tataro ibukin mareakina ma Mei Wah, e moanna n nanououa n te kaeka nakoina. E a tia n namakina te kamatoa iroun te Tamnei? Ke e a tia ana namakin ni kambioa ana iango? E na kona te kabae aio ni kairia nakon te tembora? Ke e na kona te iraorao aio n uruaki?

Bon i nanon te tai aio are Po Nien e uringa ana taeka Beretitenti Ezra Taft Benson (1899–1994) are e a tia n ongo i nanon te kiraati n te intitute: “Ti riai ni moanibwaia moa te Atua ni bwaai ni kabane i nanon maiura. . . . Ngkana ti moanibwaia te Atua, ni kabane bwaai ake tabeua a na bwaka nakon oin aia tabo ke a na bua man maiura.”¹

Te reirei aio e mwakena te tai n rairaki i nanon maiun Po Nien. “I ataia bwa ngkana I moanibwaia te Atua i nanon maiu ao n au kakao-nimaki ao ni koaua nakoina, bwai aika bure a na bwaka ao bwaai aika tamaraoa a na roko raoi ni nneia,” e taku. Ngkana e moanibwaia te Atua ao ana iraorao ma Mei Wah e a tamaraoa, Te Tama are i Karawa e kona

n ibuokia ni kamwakuria. Te waaki nako ma te onimaki, Po Nien e mare ma Mei Wah i nanon te Tembora are Hong Kong China. “I a tia n rangi ni kakabwaiaki ni katukan au onimaki iroun te Uea,” e taku.

Ukoukora Karaaoan Ana Kantaninga

Te kawai teuana ibukin katean te onimaki iroun te Tama are i Karawa bon karaaoan Ana kantaninga. Ibukin Marta Fernández-Rebollos mai Tarragona, Spain, reiakinan onimakinan te Tama are i Karawa e roko man rinean kateimatoan ana kainibaire.

Te kairake n ataeinimwaane are e tangira ma ngaia bon tiaki kaain te Ekaretia ao bon akea nanona ni kani kaainna. “Tamneiu e a moanna ni kaiangatoa imarenan are I a tia n reireinaki ibukin te mare are akea tokina ao bubua karekean bukin aki kan karoana are e anganai nanou ni katikui ni kabane ao n iein ma te kairake n ataeinimwaane anne tii ibukin te maiu aio,” e taku. “Akanne

bon namakaina n aki ota, maraki, ao inanon rannimata aika bati.”

Uruakin nanona n ana aki babaire raoi, Marta e nakon ana ru ao ni kaea te kairiri man ana kakabwaia te tamanuea ibukina. E wareka te berita are e na reke irouna ngkana e rinea te tamaraoa. E kaonaki ma rannimata, e ataia bwa tera ae e na karaoia. “I mwin te raure I aki manga tabe iai. I aki ataia bwa tera are e mena i mwaaiu, ma iai au koaua ae matoatoa bwa ngkana I teimatoa n ana itera te Uea, e na bon aki kananououa bwa bon te bwai ae tamaraoa. I a tia ni kunea bwa ngkana ti tabekarake ara noraba ao n ira ana wirikiriki te Tamnei ae Rairoi, ti kunea bwa uaan te tamaraoa a ‘bon rangi ni karewerewe, e riaon karewen bwaai nako ake [til] a tia ni katoong mai mwaaina’ (1 Nibwaai 8:11).”

I nanon Taeka n Rabakau 3:5–6, ti wareka:

“Ko na onimakina te Uea n nanom ni kabanea; ao tai mwiokoa oin am ataibwai.

“Kaitaua ni bwaai ni kabane, ao e na kaira kawaim.”

Katean te onimaki iroun te Atua ao i nanon Ana babaire e bon aki bebete n tainako. Ngaira n tatabemaniira ti kitarai oin ara kakaewenako. Tao ko tuai ni kunea te aomata ae ko na nakoraoi ma ngaia i nanon am uoote ke am mwaanga. Tao te mareaki e a tia n roko, ma ataei a tuai. Tao ko a tabe ma te buuraure. Ke tao taneiai mai mwaaina a tia ni karikiko bwa ko na maaka te kabaeaki. Te Uea e atai am kaiangatoa ao n tuangko bwa ko na onimakinna. Ngkai ko reireiniko n onimakina te Tama are i Karawa, te rau ao te kairaki e na roko. ■

AM ONIMAKI IROUN TE ATUA E NA MWAKAROIROI AO N TEIMATOA

“Te maiu aio bon te taneiai i nanon te onimaki ae korakora—onimaki iroun lesu Kristo, onimaki n Ana reirei, onimaki n ara konabwai n aron are e kairaki iroun te Tamnei ae Tabu n ongotaeka nakon anga reirei akanne ibukin te kukurei ngkai ao ibukin te riki ae akea tokina ae iai bukina, man rangi ni kakukurei. N onimaki nanona te ongotaeka ae nanonaki n akea ataakin tokina man moanakina (taraa Taeka n Rabakau 3:5–7). Ni kariki uaa, am onimaki iroun te Uea e riai ni mwaaka riki ao n teimatoa nakon am onimaki i nanon oin am namakin ao n taneiai. . . .

“Ngkai ko onimakinna, kammwakura te onimaki irouna, E na buokiko.”

Unimwaane Richard G. Scott man te Kooram n Abotoro are te Tengaun ma Uoman, “Onimaki iroun te Uea,” *Riaona*, Tianuare 1996, 15.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Ezra Taft Benson, “The Great Commandment —Love the Lord,” *Ensign*, Meei 1988, 4.

“Tera te bwai ae eti
ae na karaooaki ikai?
Ao terana te bwai ae eti
ae na taekinaki?

Iroun Unimwaane
Jeffrey R. Holland
Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

TE KABUREAKI MA TE NANOANGA

*Ti kangaara ni kaeka nakoia aomata ao aroia e na kaota
bwaninin ara onimaki n ara aro ao kabaeakira n ara euangkerio.*

Tabeua taai aika a nako I bon kaoaki bwa N na taetae n aia taromauri n te titeiki irouia kairake n ikawai aika a tuai n iein. Ngke I a rinnanko man te mataroa are i buki n te titeiki tienta, te kairake n ataeinaine ae e mena ana ririki imarenan 30-ao 39 e rinnako naba n te tai naba anne. E ngae ngke i nanon te botanaomata ae uanao are a mwananga nakon te umantabu, e bon aki kangaanga bwa ko na aki nooria. N aron are I uringnga, iai uoua ana taitai, ana tabia aika kakaokoro ao mwamwan bwairina, ma irana aika taraa ni kateketekete ma karana aika kakaokoro aika a bon karaoaki, te kamumun ae e rangi ni kororo, ao te kabaraaki ae kabwakabwaka.

Bon te aine aio are te tamnei ae rawawata, tiaki kaain ara ekareti, are e a tia ni kairaki—ke ae e raoiroi riki, e a tia ni kairaki iroun temanna—i aan ana kairiri te Uea nakon te taromauri aio n te mwakuri are e na buokia ni kunea te rau ao ana kairiri te euangkerio are e kainnanoia i nanon maiuna? Ke bon ngaia te membwa are e a tia ni bua kawaina teutana man ana kantaninga tabeua ao ana kainibaire te Ekareti are e kaunga ibukia ana membwa ma are, te kaitau, e bon teimatoa ni kaina ao n tia n rineia ni kaea te waaki ni kakukurei n te tairiki anne n te Ekareti aio?

E ngae n anne temanna e na kaeka nakon te kairake n ataeinaine anne, te tua n aki toki bon anne bwa i nanon ara bootaki ao mwakuri, ti riai ni kaota te katoto ae bwanin ibukin ara onimaki n ara aro ao kabaeakira n ara euangkerio. Ai ngaia are, arora ni kaitara n taabo nako e riai ni katamaroaki, ao n aki kabuakaka. Ti aki kona ni kaeka ke ni kitarai n te aro are ti na karaoa ae bure riki nakon, n te keiti aio, bon neiei. Anne tiaki nanona

bwa akea ara iango, bwa akea ara kainibaire, bwa ngaira ni bukina aika aki ataaki ti bon kakeai tuua mai karawa n aron “tuua ibukin bwaai ake ti riai ni karaoi” ao “tuua ibukin bwaai ake ti riai n aki karoai” i nanon te maiu. Ma e bon nanonaki bwa ti riai ni maiuakin kainibaire akanne ao n tei ibukin “tuua ibukin bwaai ake a riai ni karaoaki” ao “tuua ibukin bwaai ake aki riai ni karaoaki” i nanon te kawai ae tamaroa nakon ara kabanea ni kona, te kawai are te Tia Kamaiu e maiuakinna ao n tei ibukiia. Ao E aki toki ni karaoa are e riai n tia ni karaoaki ni karika te tabo anne ni katamaro riki—man reiakinan te koaua, nakon kabwaraan aia bure taan bure, nakon kaitiakan te tembora. Bon te bwaintangira ae korakora n ataia ni kangara ni karaoa aekakin bwaai akanne n te kawai ae eti!

Ngaia are, n reitaki ma te kairake n aine are e bon kunnikaina n ae e aki tataneiai te aba iai nakon te bootaki n taromauri, ti moanna, iaon aika moan kakawaki, man uringa bwa ngaia natin te Atua te aine ao ni bonganana ae akea tokina. Ti moanna man uringakina bwa ngaia naba natin temanna i aon te aonaaba ao e kona, i aan bukina tabeua, n riki bwa natiu te aine. Ti moanna man te kakaiteau bwa e bon mena n ana bootaki te Ekareti, n aki katinanikua teuana. Ni kauarerekeana, ti kataia n riki i nanon *ara* kabanea n tamaroa i nanon te aro aio i nanon te tangira ni buokia ni *karikia* nakon ana kabanea n tamaroa. Ti teimatoa n tataro n aki karongoa: Tera te bwai ae tamaroa ae e na karaoaki ikai? Ao terana te bwai ae tamaroa ae e na taekinaki? Tera *te kabanea* ae e na karaoa te aro aio ao ngaia n tamaroa riki? N taekini titiraki aikai ao ni kataia raoi ni karaoa terana are te Tia

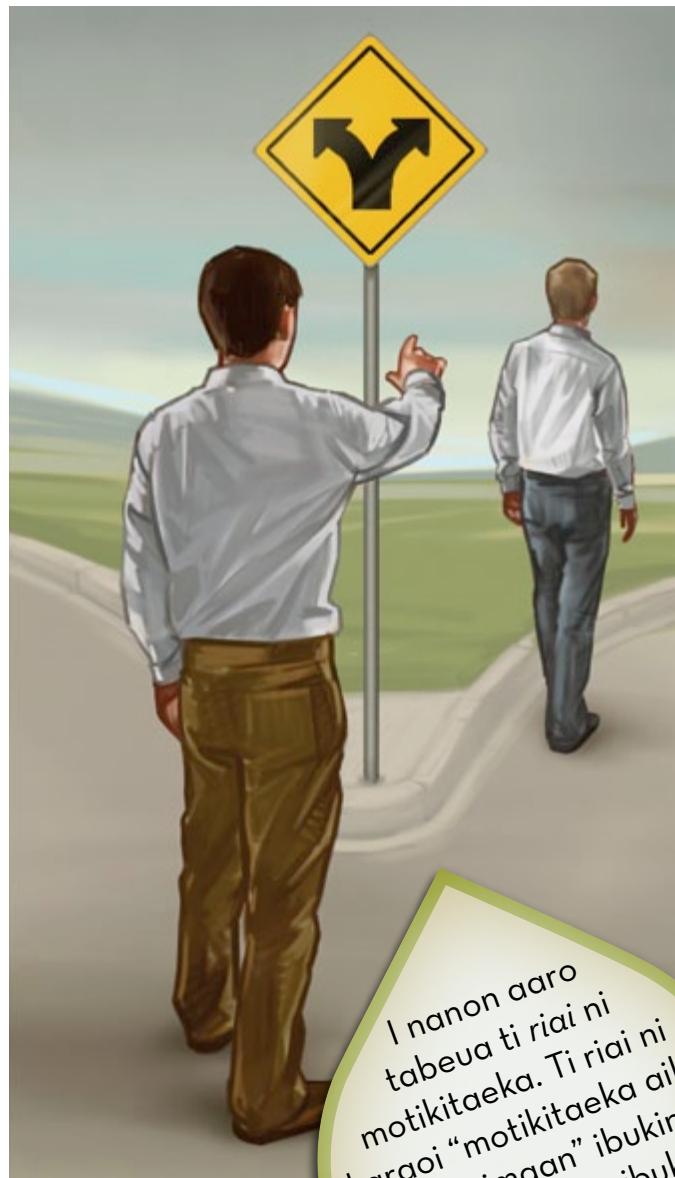
Kamaiu e na karaoia bon ngaia are I iangoia ae e nanonna ngke E taku, “Tai kareke nanomi n taraan te bwai, kareke nanomi aika eti” (Ioane 7:24).

N tia n atonga anne, I kauringiira ni kabane bwa ngkai ti kawaria ao ni buokia ni kaoka te tiibu te teei are e a tia n tiotio nako, ti a tia naba ni karekea te tabe ae korakora nakon te ka 99 n tiibu (ana reirei Kristo) ake a aki tiotio nako ao nakon are e tangiria ao ana kantaninga te Tia Kawakintibu. Bon iai n neia tibu, ao ngaira ni kabane ti riai ni mena i nanona, n aki taekina te kamaiuaki ao kakabwaia ake a roko nakoira ibukin tikura ikekei. Tariu ao mwaneu aika kairake, te Ekaretia aio e aki kona n “kabebetea” ana reirei ni kanakoraoia ma te botanaomata ke ni butimwaeaki riki irouia aomata ke bukina riki tabeua. Bon ti man te aro ni kamaiu man kaotan te koaua are e anganiira ara tabo n tei are ti kona n tabekarake temanna are e kona n namakina te aki rau ke ni mwaninga te aba taekana. Ara nanoanga ao ara tangira—oin arora ao bwaai aika kainnanoaki man bootaki ni Kiritian—e riai *n aki* rairaki bwa kuarererekean taian tua. N aron ae George MacDonald te kamimi are e a tia n taekinna n te taina, i nanon aaro aikai “ti aki kabaeaki n taekini ni kabane are ti [kakoaua], ma ti kabaeaki n aki tarai [n aron] terana ae ti aki [kakoaua].”¹

Nningai Ae Ti Riai Iai ni Motikitaeka

N te aro aio, iai tabetai te tai ibukin te aki ota, ai moarara riki ibuakoia kairake n aomata ake a kona n iangoia bwa ti aki riai ni motiki taekan bwaai nako, bwa ti bon aki kona ni karaoa tauakin te bwii ae bongana n aro nako. Ti riai n ibuobuoki imarenara ma anne bwa ibukina bwa te Tia Kamaiu e kamatata raoi bwa i nanon aaro tabeua ti *riai* ni motikitaeka, ti kabaeaki ni motikitaeka—n aron ngke E taku, “Tai angania kamea te bwai ae tabu, ao tai tetewenako ami momi i mataia beeki” (Mataio 7:6). Anne kanga ai aron te motikitaeka irou. Te kawai teuana are e aki butimwaeaki bwa kona butimwaeia ao n riki n ai aron te aonaaba ae boou are iai ana kainibaire aika a kona ni bitaki ao n uruakaki, are, ngkana e totokoaki n te aro ae bon tau, e takaruuaia bwa n tokina akea ae te koaua ae akea tokina ke ae kaineti riki ma ae tabu, ai ngaia are, akea te nakoa teuana i aon bwaai nako are e kakawaki riki nakon are teuana. Ao i nanon ana euangkerio Iesu Kristo anne e bon aki koaua.

I nanon te mwakuri ni kakaeak kakawakin te bwai, ti aki weteaki bwa ti na kabuakakaia tabeman, ma ti weteaki ni karaoi babaire ni katoabong are e kaota te motikitaeka—ti kantaninga te motikitaeka ae tamara. Unimwaane Dallin H. Oaks man te Kooram n Abotoro are te Tengaun ma Uoman n te taina e taekini aekan

I nanon aaro
tabeua ti riai ni
motikitaeka. Ti riai ni
karaoi “motikitaeka aika
aki teimaan” ibukin
kamanoara ke ibukin
kamanoaia tabeman.

babaire aikai bwa “motikitaeka aikai a kai teimaan,” are ti aki toki ni karaoi ibukin oin kamaiuara ke kamaiuaia tabeman, ni kaitaraki nakon are e aranna bwa “te kabanea ni motikitaeka,” are e ti kona ni karaoaki iroun te Atua, are e atai koaua ni kabane.² (Uringnga, n te koroboki ae tabu are e taekinaki mai mwaaina, bwa te Tia Kamaiu e taku bwa aikai a riai n riki bwa “motikitaeka aika tamara,” *tiaki* motikitaeka aika a bon tamara i bon irouia, aika bwaai aika a rangin kaokoro.)

Ibukin te katoto, akea ae e na bukina te karo ae e tukiia natina ni biri nakon te kawai ae e onrake ma taian kaa aika buti. Ai ngaia are bukin tera te karo e na bukinaiki ibukin tararuakiia bwa te tai raa ataei akanne,

n roroia ae ikawai teutana, a roko n te mweenga n te tai-riki ke n iraua aia ririki are a maroro ke tao a tia ke a tuai ni kakatai ma turaki ke tamnei aika tangako ke n irereke ma te wene ni bure? Tiaki, ti karaoi babaire ao n tei ao ni kamatoai ara koaua—ni kauarerekeana, ni karaoi “motikitaeka aika aki teimatoa”—n tainako, ke are ti bon riai ni karaoi.

“A Aki Riai Tabeman ni Karekea Inaomataia n Rinerine?”

Aomata aika kairake a na kona n titirake ngkana aio e bane n roko ni keiti nako man te tabo aio are e tauaki ke te baire are e karaoaki man te Ekaretia, n taku, “Eng, ti ataia bwa ti na kanga ni karaoi arora, ma bukin tera bwa ti na karaoia tabeman bwa a na butimwaaia ara kainibaire? Akea irouia inaomataia n rinerine? Ti aki riki n tamaroa i bon iroura ao ni motikitaekaia aomata, ni kairoroia tabeman n ara koaua, n tuangiia bwa ngaia, n ikotaki ma ngaira, ni mwakuri n te kawai teuana?” I nanon aekaki akanne ko na nako ni kabwarabwarai n te aro ae karau-nnano bukin tera tabeua koaua a kamanoaki ao tabeua buure a kitaraki *n tabo are a kuneaki iai* ibukina bwa te bwai are e taekinaki ao tuua ake a irekereke aki tii kaineti ma te botanaomata ke ma te tautaeka ma akea tokia n te bwai are e na riki. Ao ngkai tiaki tangiria ni kaunia te koraki ake a kaokoro aia onimaki ma ngaira, ao ti a rangi n ingainga riki n aki kauna te Atua.

Ai bon aron are e taekinna te ataeinimwaane ae tebwi tabun ana ririki, “Ngkai ngkae I a kona ni kabutia, I ataia bwa I riai n tei n te taura ae uraura, ma e riai bwa ti na motikitaeka ao ni kataia ni kairia aomata ni kabane bwa

a na tei n te taura ae uraura?” Ko bon riai ni kabwara-bwara bukina, eng, ti bon kantaningaia *ni kabane* a na kona n tei n te taura ae uraura. Ao ko riai ni karaoa aio n akea kaotakin aki kukureim irouia ake a bure ke ake a kaokoro aia onimaki nakon ara onimaki ibukina bwa, eng, bon iai inaomataia n rinerine n ae tamaroa. Ma tai kakewea bwa iai te kangaanga ni katobibira ngkana iai aika a rineia bwa a na aki ongotaeka.

Raoraou aika kairake, bon iai aro aika bat i nanon te aonaaba aio, ao iai te rinerine ae tamaroa ibukira ni kabane, ma akea ae katauaki ni mwakuri n ai aron ae te Atua e aki reitaki ma ngaira i aon atu n reirei aikai ke n ai aron ae tuua a na ti taraaki ngkana iai ana boraraoi te botanaomata i aoia.

I aki ata kakawakin riki te konabwai ao te raoiroi riki ibukira bwa ti kaotia nakon are ko na nakonako n te kawai ae nakoraoi—n taua te tei ae tamaroa n aron are e a tia ni katanoata te Atua ao te tua are e a tia n anga ma ni karaoia n te nanoanga, ma te ota ao te tangira ae korakora. Taekina te bwai ae matoatoa karaoana—ni katerea raoi te kaokoro imarenan te bure ao te tia bure! I atai kaokoro tabeua aika matoatoa riki karaoaia ao ni kangaanga riki n tabetai kabwarabwarakiia, ma ti bon riai ni kataia ni karaoia n te tangira n arona anne. ■

E anaaki man te taromauri ni Botaki n Reirein te Aro are e karaoaki n Tebetembwa 9, 2012. Ibukin ana atureti ae bwanin n te Ingiriti, ae e atanaki “Iteraera, Iteraera, te Atua e Wewete,” kawara cesdevotionals.lds.org.

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. George MacDonald, *The Unspoken Sermons* (2011), 264.

2. Tara Dallin H. Oaks, “Judge Not and Judging,” *Ensign*, Aokati 1999, 6–13.

“I ataia bwa
I riai n tei n te taura
ae uraura, ma ti bon riai
ni momotikitaeka ao ni
kataia ni katokia aomata
ni kabane bwa a na
tei n te taura ae
uraura?”

Iroun David Dickson
Ana Maekatiin te Ekaretia

KABWARA

AM BURE I BONIROUM

Ngkana ti raira na-nora ao n namakinna bwa te Uea e a tia ni kabwara ara bure, bukin tera n tabetai e rangi ni kangaanga kabwaraan ara bure i bon ioura?

Katamaroa Teuana te Mwaneka n te Taina

Ibukia aomata aika bati te maeka i nanon taai aikai, e matoatoa iangoan te maiu n akea te taura te iti. Te ruu ae rotongitong e kona ni waekoa ni kaonaki ma te ota n taonakin te tiwite. Mwakuri aika bebete ake a aki n rangi ni maan n nako a kainnnoa taningakin te ingabong ke e na kona ni karoaki man otan te taura te nenea a kona ngkai ni kawaekoa ni katiaaki ma ana ibuobuoki te kukune are man bwaai ni kabane a bebete ni karokoraoaki.

Thomas Alva Edison (1847–1931) e mwakuri i nanon ririki aika bati ao ni kata ae raka i aon 1,000 bwaai aika kakaokoro i mwaain ae e kunea te biramente ae tau (te uea ae irariki i nanon boron te taura) are e kona ni karekea te ota ae e maan, e kona ni kabooaki. N tainako bon te aomata ae e kantaninga ae iai mwina ae tamara, Edison e tarai bwaai n tatabeua nako ake aki mwakuri bwa kanga ai aron te atibu are e na kairia nakon are e na mwakuri. Ao ngke e a reke irouna, te aonaaba ai bon tiaki arona are mai mwaaina.

Taraakina nako Nanona

A bati karaki riki tabeua aika kunga te nano ibukiia taan takakaro, iango, karotamnei, ao a bati riki ake a ataia bwa a kanga n reireinaki man aia kairua ao n teimatoa ni kakataia. Kataia, kataia, kataia, ao i mwiina tokanikai—bon te karaki are tiaki kua ni kan ongongo. Ngkana tiaki, n tarana teuana, te aomata n te karaki anne bon ngaira.

N tarana man kawakinan taian tua, e rangi ni bati mai buakora ae tangira

kororaoira ae motimoti. Aio ai aron are kantaningan karikan te mirion taraa te kukune n akea manga kainnnoan bitakin te moan tamnei ke kantaningan te tokanikai i aon te kabanea ni kabo n akea konakim n teuana te kabo i nanon te tai ni kabo Ngkana ti bure ao n aki karekea te kororaoi, n angin te tai ti aki kabwarai oin ara bure ao ti teimatoa ni kakataia.

Beretitenti Dieter F. Uchtdorf, Kauoman ni Kauntira n te Moan Beretitentii, e anga ana reirei: “Ngkana te Uea e tangiria bwa ti na kabwarai aia bure aomata ni kabane, anne i nanona kabwaraan oin ara bure. Tabetai, mai buakoia aomata ni kabane i nanon te aonaaba, temanna are te kabanea ni matoatoa ni mwanninga tae-kana—n ikotaki naba ma tao temanna ae e rangi ni kainnnoa ara kabwara bure—te aomata are bon ngkoe.”¹

Te Tamnei e a Bitaki

Ma ti na kanga ni karaoa anne? Kamatebwaien maiun Amon, te burabeti n ana Boki Moomon, e kona ni buoka taraakina.

Ana taneiai ni mwakuri ni mitinare Amon ibuakoia Remwanaite a bon kamimi n ai aron kairakina mai

ieta. Man kamanoan ana tiibu te uea, nakon ana kabwarabwara nakon te Uea ae Ramonai, ni buoka n uota te euangkerio nako aonaaba ni kabuta, Maiun Ammon ao ana mwakuri e tiku bwa teuana mai buakon karaki aika katekenano i nanon ni kabane booki aika tabu.

Ao e ngae n anne Amon bon tiaki n tainako te aomata ae tamara, n onrake n te onimaki are e kabwarabwara i nanon te mwaaka nakoia Remwanaite. E karoai kairua—aika korakora. Ngkai ngaia temanna natin Motiae te mwaane, Amon bon temanna are e a tia ni warekaki n te taina ibuakoia naake a a nakonako “ni kataia ni kamauna te ekaretia, ao ni kairia nako ana botanaomata te Uea, ni kaitara ana tua te Atua” (Motiae 27:10).

Amon, n ikotaki ma tarina nako ao Aramwa te ataei, a bon rangi ni kaitara ana mwakuri te Atua are ana anera te Uea e kaoti nakoia, n taetae “n aiaron te baa, are e ruru iai aontano are a tei iai” (Motiae 27:11), ao ni weteia bwa a na rairi nanoia.

E matata, Amon iai ana bure aika korakora are e kainnnoa te rairanano, ao e karaoia. E ngae n anne terana ngkana e a tia n aki kabwara ana bure i bon irouna? Terana ngkana e aki tia n nako ni karaoa ana mwakuri ni mitinare, ni kakoaua bwa e a rangi ni waeremwe ibukina? Ngkana e tuai, ngkanne e na bon aki kona ni kukurei ma tarina n ririki aika bati i mwiina i aon tokanikaia ibuakoia Remwanaite. “Ao ngkanne nooria, ti kona n tarata ma n taraa uaan ara mwakuri; ao tao ti tabeua? I kangai nakoimi, Tiaki, a bon mwaiti, eng, ao ti kona ni kakoaua nanoia ni koaua, ibukin aia

KAOKAKI

Unimwaane

Shayne M. Bowen
man te Itingaun e
anga reirei bwa e
kanga te Mwakuri
ni Kamaiu ni kona ni kaokii ao ni
kaitiakii maiura. Mataku n te witeo
“Reclaimed” n lds.org/pages/mormon-messages#reclaimed.

tangira nakoia tariia ao nakoira naba” (Aramwa 26:31). Ngaa a roko nakon te koaua bwa mwiin aia mwakuri ni mitinare.

Kamamaten te Bwarannano

E ngae ma te reirei ae matata mai irouia taan kairiri man te Ekaretia ao katoto man booki aika tabu, tabeman mai buakora a teimatoa ni kokoaua bwa ti kainaomataki man te Mwakuri ni Kamaiu, bwa ti a bwakanako man te kamaiuaki. Ti aki kona ni kabwaka te uota ae rawawata man oin ara bure, e ngae i mwiin te rairannano ae koaua. Tabeman a na kona ni katoka katakina.

I mwiina ni kabane, bukin tera ko na tabeakina tabekakim rake ngkana kona bon manga bwaka riki? Eng, anne are teuare e buakaka e na taku bwa ko na iangoia. Te ae-kaki ni kawai n iango anne e aki tii kamwaukuko n te tamnei ao n te iango ma e bon rangi ni kairua.

Booki aika tabu e reireinira bwa ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu bon akea tokina ao e tauraoi

nakoira ni kabane. “Mai ikai, ti na iango: ngkana tao ai aroni kunnikai aika uraura ami bure, ao a na riki ni mainaina n ai aron te tinoo; ngkana tao a uraura n ai aron te bwai ae moan te uraura, ao a na riki n ai aroni buraeen te tiibu” (Itaia 1:18). Ti *kona* n tokanikai. Ti kona ni kataia riki. Ao ti karekeea ana ibuobuoki te Uea ni katoa mwanekara man te kawai.

E Aki Kona n Iremwe

Unimwaane Jeffrey R. Holland man te Kooram n Abotoro are te Tengaun ma Uoman e a tia n anga te reirei ae matata ni kaitara te bwarannano i bon iroura. “E ngae n anne a mwaiti taai ake ko taku bwa ko a tia ni kabuai, e ngae n anne a mwaiti kairua ake ko namakin bwa ko a tia ni karaoi ke tarena ake ko iangoi bwa akea iroum, ke e ngae ngke ko raroa nako man te mweenga ao te utu ao te Atua ae ko namakinna bwa ko a tia ni mwanga, I kakoaua bwa ko tuai ni mwanga, I kakoaua bwa ko a tia ni mwanga riaon are e na roko iroum te tangira mai karawa. E aki kona n riki nakoim n inako riki nakon te ota ae akea tokina man otan ana Mwakuri ni KamaiuKristo.”²

Unimwaane Holland e reirei nakoira riki ni kaineti matara nakon tamaroan te Atua: “Aron kakaean te

TE KAINIKOROBOKI AE TEIMATOA TANENA

Iroun Dani Dunaway Rowan

onimaki bon tauana, mwakuriana, tarakina raoi, ao kanakoa te karawawataki n aoa ake mai i mwaaina—aika koaua ke a iangoaki—ni bwaka nako i nanon rawatan te kabanea ni kaniwanga.”³

Kaonaki ma te Kantaninga

Ngkai te bure e aki kona n aranaki bwa e bebete, te rairannano e bon koaua. Te kabwarabure e bon koaua. Ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu e anganira te tai ni moanna ma akea te bure ni warekaki ni kaitaraira. N aiaron Amon are e kunea kabwaraakin ana bure, ko kona naba ngkoe.

Ti kona ni kakoaua te kantaninga ibukin boong aika a raoiroi riki. Te Abotoro Bwauro e anga reirei, “E na kaoningkami te Atua are e riki mai Rouna te kantaninga n te kimwareirei ni kabanea ma te rau n ami onimaki, bwa kam aonga ni kabatiai ami kantaninga, ni mwaakan te Tamnei are Raoiroi” (I-Rom 15:13).

Ibukin ana bwaintituaraoi te rairannano, ti kona ni kabane ni kakoaua riki ibon ioura. ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Dieter F. Uchtdorf, “Taan Nanoanga a na Karekeia te Nanoanga,” *Riaona*, Meei 2012, 75.
2. Jeffrey R. Holland, “Taan Mwakuri ni Nen te Kurebe,” *Riaona*, Meei 2012, 33.
3. Jeffrey R. Holland, “Taan Mwakuri ni Nen te Kurebe,” 32.

Tanen ara kairua a riai n aki teimatoa. Karekean baai aika itiaki e bon tau, e ngae ngkana e bon kammaraki.

Teuana te wiiki i mwiin banen au reirei ae rietata, I mwaing nakon iteran te aba are teuana ni maeka ma ana utu mwaneu te aine ae e ikawai riki ibukin te tiamwa i mwaain ae I moana reireiu n te kao-reti n tain te bwaka.

I karekeia raraou tabeman, angiaa n te kao-reti ao a ikawai riki. Tairikin te Kaonobong teuana uoman mai irovia raoraou aika boou a anaai n nako n ongora n te baen ae tamaroa ae katangitang n te kirabu teuana.

Ngke ti katea ara ka, I moanna n namakina teutana te neweti, ma I aki tangiria ni kauntaba ao ni kabuakaka te tairiki. Ti rinnako n te kirabu, ao te mwaane iakun te kaunta e taraa au beebea ni kabuti ka. N akea ana kauring e a katika te kainikoroboki ae teimatoa tanena i aon timoini baiu ni kauoua.

I taraa nano ma te kubanako. I kina bwa e a tia ni mwaakena baiu ni kaotia bwa I rangi ni uarereke ni kaboa te arekoro n te bwa.

I bon waekoa n aki namakina te mweengaraoi. Aomata a bon moi ao ni moko.

I bon nanokawaki n taekinna bwa akea irou te ninikoria ni kitania n te tai naba anne. I mwiin tao 30 te miniti, temanna raoraou e titirakinai ngkana I mwengaraoi. I tuangnga bwa iai marakin atu man te katangitang ao te moko. E tuangai bwa e na uotai nakon mwengau, ao I butimwaia ma te kakaitau.

I kawaekoai nako nanon te tabo n tebotebo n ana auti mwaaneu ao n tikurabun taian mwaake ake a roro

ni karokoa ae e maraki. Ae N na taua te toa ma baiu aikai n te bong are i mwiina, ao I rangi n tangiria bwa a na itiaki. E ngae n anne, uoua rain aika roro aika tanemauna n tiku n nooraki i aon kuniu ae maraki ao ni bingke.

I mwaain ae I nako ni matu, i nanon te tataro I bubuti kabwaraan au bure ibukin akean te ninikoria n nako—ao ae e bon riai riki, ibukin akean te ninikoria n aki rinnako n te moan tai. I berita nakon te Tama are i Karawa bwa N na aki manga kariaia n reke riki aei nakoui

Te bong are i mwiina I a bon kona ni kanakoa angii nikiran te mwaake, ao baiu a bon kuri n itiaki raoi ngke I a taua te toa. I iangoia bwa bure ai aron mwaake aika roroo akanne. E tangira te kekeiaki ao e kona ni kammaraki, ma ti kona n rairanna-nora ao ni kanakoi ara bure rinanon mwaakan te Mwakuri ni Kamaiu ao ni kaitiakaki man taian roro ni mwaake i nanon maiura. ■

Te tia korea te karaki e maeka i Utah, USA.

KOKOAUA AO ETIETI

*Ngkai ana reirei
Kristo ngkoe, anuam
aikai bon kaotakin ae
antai raoi ngkoe.*

Iroun Unimwaane
Christoffel
Golden Jr.
Man te Ittingaun

Nana maungatabu te butiboro n te kaoreti ni kakaean te tiam-bion n ana butiboro America, Joseph B. Wirthlin iai irouna are e aranna "kabwarabwaraan te taneiai" n tain te takakaro ae rangi ni kakawaki.

"Te takakaro e weteai ni kabira te boro ni uotiarake i nukan te marae ni karekea te bwi ni karokoa n te tia," e taku. "I anganaki te boro ao I biri nakon te rain n ana itera te tiim are teuana. I ataia bwa I a kaan nakon ana rain te kouru, ma I aki ataia bwa kaanra. E ngae ngke I a bon tauaki i nano i aaia taan takakaro, I a kanakoi taboni baiu nako moa uoua te inti ao I kona n namakinna. Rain te kouru bon

uoua te inti (5 tientemita) raroana.

"N te tai anne I bon kaririaki bwa N na totokoa te boro nako moa. I kona ni kaman karaoia. . . . Ma ngkanne I uringa ana taeka tinau. 'Joseph,' e aki toki n taekinna nakoii, 'karaoa ae eti, n aki tabeakina mwiina. Karaoa ae e eti ao a na nakoraoi bwaai OK.'

"I rangi tangiria bwa e na reke au bwi man bwakau arei. Ma n raka riki nakon are bon te boto ngai imataia raoraou, I tangiria n riki bwa bon te boto ngai imatan tinau. Ao ngaia are I a katuka te boro ike mena iai—uoua te inti man te rainin te kouru."¹ Unimwaane Wirthlin (1917–2008) i mwiina riki e mwakuri bwa te

mwembwa man te Kooram n Abotoro are te Tengaun ma Uoman.

Karaoan ae Bon Tamaroa

Ana babaire Unimwaane Wirthlin bon te kabotau ae te kabanea n tamaroa ibukin temanna ae e na aki kabuakaka raoiroina. Te kokoaua ao te etieti e tuo aroarora. A tangira te aomata n tainako ni karaoa ke n atonga te bwai ae tamaroa n aki tabeakina mwiina ke terana tabeman ae a na kona n iangoia.

Teuana te kainibaire i nanon *Ibukin Kakorakoraia Kairake* bon te kokoaua ao te etieti. Ngkai Aomata aika Itiaki ni Boong aika Kaitira ao taan irira Kristo, ko bon kantaningaki n “riki ni kokoaua i bon iroum, tabeman, ao te Atua n tainako. N riki ni kokoaua nanona rineakin te aki kewe, kimoa, kamwamwane, ke ni mwamwana te aba ni kawai nako. . . .

“N rangi n irekereke ma te kokoaua bon te etieti. Te etieti nanona iangoakin ao karaoan terana ae tamaroa n tainako, n aki tabeakina mwiina. Ngkana iai iroum te etietie, ko a tau-raoi ni maiuakin am kainibaire ao koaua e ngae ngkana akea ae taraiko.”²

N riki bwa te Tia Reirei

Ara kantaninga n tain te tarataraki n te maiu ae mamate aio bon te riki “bwa te aomata ae itiaki rinanon ana mwakuri ni kamaiu Kristo” (Motiaeaa 3:19). N riki bwa te aomata ae itiaki e aki raka riki ke ni uarereke nakon rikim bwa ana reirei Kristo ae koaua. E aki rangin matoatoa n aron ae ko kantanningaia; ko a kaman ataia bwa ko na kanga ni karaoia. E ngae n anne, e tangira te kekeiaki, ao n tabetai te kekeiaki aio e tangira ae mwaiti riki mai iroura. Ma e kona ni karaoaki.

Ana Boki Moomon e anga reirei, “Bwa nooria, a bane n anganaki aomata Tamnein Kristo, bwa aonga n ataa te raoiroi man

te buakaka; ngaia are, N na kaota nakoimi kawain te motikitaeka; bwa bwaai ni kabane ake a kakao na-kon karaoan te raoiroi ma n kairoro nakon kakouan Kristo, e bon roko man mwaakan ao ana bwai n tangira Kristo; mangaia are kam na ataia ma te atatai ae kororaoi bwa bon mairoun te Atua” (Moronaa 7:16).

Ngkai ana reirei Kristo ngkoe ko kona ni kunea bwa ko kanga n taetae ao ni mwakuri man titirakiniko ibon iroum, “Terana ae e na karaoia Jesu?” Bwaai ake a tiku n am iango a na rimwi, ao ngkana ko mwakuri i aon iango aikai, ko na karekea te kakoaua i bon ibukim bwa ko a tia ni mwakuria n ae eti. E ngae n anne, e bon koaua n tainako bwa n tabetai ko na kona ni kainnanoia n tatatinga teutana n noora mwiina ae koaua ao kakabwaia man am mwakuri ni kokoaua.

N riki ni Kokoaua n ae Bwanin

Ibukin Kakorakoraia Kairake e kauringira: “Te aki kokoaua e kaiko-akiko ao ni kaikoakia tabeman naba. Ngkana ko kewe, kimoa, anaibwai n te titoa, ke ni kamwamwane, ko kabuakaka tamneim ao am reitaki ma tabeman. N riki ni kokoaua e na katamaroa am tai n taai aika a na roko ao am konabwai ni kairaki iroun te Tamnei ae Raoiroi.”³

Te baire ae koaua ibukin te etieti ae nanonaki ao te

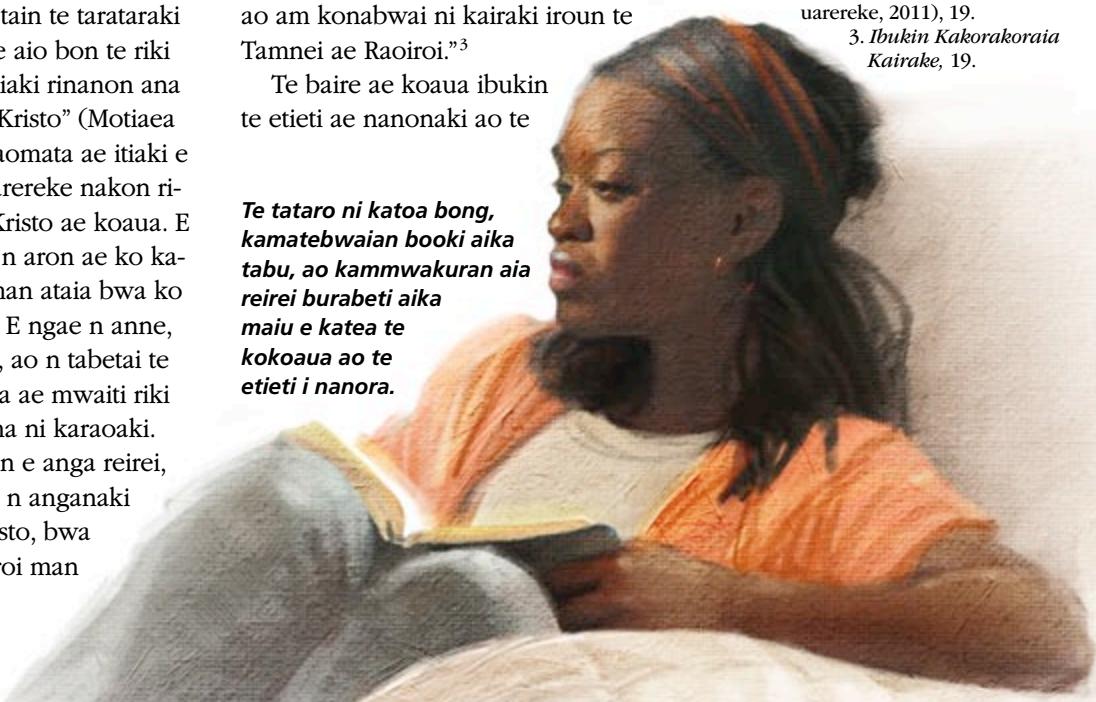
Te tataro ni katoa bong, kamatebwaiian booki aika tabu, ao kammwakuran aia reirei burabeti aika maiu e katea te kokoaua ao te etieti i nanora.

kokoaua ae bwanin bon are ko karoia ngkana akea aomata irarikim n ataia bwa tera ae ko iangoia, taekinna, ke ni karaoia. Ngkai ngaira ana reirei ni koaua te Uea ae Iesu Kristo, tiaki kona n riki ke ni karaoa ae uarereke riki nakon are e a tia ni kaotia nakoir te Tia Kamaiu. Iai iroura ana bwai n tituaraoi te Tamnei ae Raoiroi ae akea kabotauana. Te Tia Kamaiu e anga reirei “Te Tia Karaunano, are te Tamnei ae Raoiroi, are E na kanakoa te Tama n arau, E na reireingkami bwaai ni kabane, ao E na kaururing i nanomi bwaai ni kabane ake I atongi nakoimi” (Ioane 14:26).

Ara Tia Kamaiu e a tia n anganira te mwaaka ae korakora are e roko man te tataro ni katoa bong, kamatebwaiian booki aika tabu, ao ni wareki aia taeka burabeti ao abotoro aika maiu. Mwakuri ni katoa bong aika tamaroa aikai a katea te kokoaua ao te etieti i nanora. Uringnga, ngkai ana reirei Kristo ngkoe ao te membwa n ana Ekaretia Jesu Kristo ibukia aika Itiaki ni Boong aika Kaitira, am kokoaua bon kaotan raoiroim ao bwa antai raoi ngkoe. ■

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. Joseph B. Wirthlin, “Life’s Lessons Learned,” *Liahona*, Meei 2007, 46.
2. *Ibukin Kakorakoraia Kairake* (boki ae uarereke, 2011), 19.
3. *Ibukin Kakorakoraia Kairake*, 19.

OKI RIKAAKI MA TE KARINEAKI

*I aki tangiria n riki bwa te tia ira, e ngae
ngkana man tiaki te nano.*

Iroun Valerie Best

mwiin banen au kiraati inanon te bwakantaai ngke e a kaan ni bong, I a tei n te titoa ae uarereke ae kanoana bwai ni kawai i mwaain ae I a okira mwengau—te mwananga ae I tangiria ni kabanea e ngae i nanon rikiraken korakoran te karau. Bon ti ngai te aomata i nanon te titoa, ao te aine are e mwakuri ikekei e buokai ma te taura are I tangiria ni kabooa.

Ngke I a kauka te baeki ni bobwai, I a noori taian burenibai aika mata-mata aika toka mataia i aon te kaunta. I anaa teuana ngke neienne e katuka te taura i nanon te baeki. E buratini bwaai aika a katokaaki, ao tao iteran taian burenibai a rebwetata i aon te burooa. E tara n ae neweti teutana ma e a kabaneia n orea boon au bobwai. I kitana te titoa, te kiaba ni baiu te-aina, te baeki ma te taura inanon baiu are teuana.

I rianna nakon mwengau, kanakoi au kau aika mwaimwai, ao ni katanga te katangitang, Ngke I a kaotinakoa te taura, I noora te bwai teuana i kabin au baeki. Bon te burenibai ae uraura. E a tia ni bwaka man bwaai ake a katokaaki nako nanon au baeki. I matangare, n iangoa bwa mwaitira te tai aio ni moanna ni katotonga te karaki man aia boki Kairake n Ataeinaine ae e a maan: “*Ngkanne Valerie e iangoa te reirei are a tibwa tia n reirei iai n te kiraati n te Raurere.*”

I karerake te burenibai i aon au kainiwene ao ni kanimwa mwiin au taura. E karika te ota ae abue n te tawanou ae kureei. I taraa tinaniku n te winto. E a bon korakora riki te karau, ao te tino i aon tano e a bitaki nakon te tino ae e a ran ae barekareka.

I taraa te burenibai. Ai aron taraan karan te tierii ae uraura. I a karinna ni baiu. Te beeба are e kaota boona e tinetine—\$20. E koaua N na kaokia. E aki rinnako n au iangoa bwa N na aki. I buutia ao ni katikua i aon au bwariko ni boki are I a tia n nanonna ni karaoai. I a nakon te ru are teuana ni karaoa te mangko n tiaokureti ae kabuebue.

I mwiina I a manga oki n rin.

Manra ae I a tia ni kawaeremwe-aki ma booki akanne? Tabeua te tai. Manra te burenibai n tiku ikekei ngkana I aki ninikiria?

Au *kantaninga* bwa N na kaokia. Ma n ningai te tai anne N na tataninga n ae maan bwa I aonga ni mamaa ni kaokia? N na kona ni mwaninga taekana?

I a tabwarabwara riki teutana. I a taraa tinaniku man te winto riki. I iangoia bwa a kanga waeu n tia ni kabueaki. I iangoa te tiakureti ae kabuebue ae kangkang.

I mwiina I anai taian burenibai, ni karini au kau, ao n nako n otinako.

Ngke I roko n te titoa, te aine e buoka temanna riki te aomata. I tei n tataninga. Ngke e a tia, I kaotinakoa te taua ni bai man buan au kooti, kabwarabwara bwa e kanga ni mena ikekei. E taraa n ae mimi, ni mino teutana, n taekina ko rabwa, ao ai ngaia naba anne. E aki anganai kaniwangau ibukin au kokoaua. E aki rangi ni korakora ana kakaitau.

Ao bon akea ae e mena ikekei n nooria.

Ngke I a nakon mwengau, I iangoia bwa I kanga n tainako n iangoai bwa te aomata ae kokoaua. Bon te aro ae I kawakinna ao n taraia iai tabeman. Ma te kokoaua ae e koaua, n ai aron te tangira ae koaua ao te tangira ae kororaoi ae koaua, bon te aroaro ae

kakammwakuri. E ngae n anne a bon rine ao a koaua n au kantaninga, I tii riki bwa te aomata ae kokoaua ngkana I karini au kau ao ni mwakuri au kantaninga.

I namakina toman baiu ae akea otangana i nanon au kooti ao ni moangare teutana. ■

Te tia korea te karaki e maeka i New York, USA.

TE MWAAKA NI BERITA AIKA TABU

Ngkana ko ongo te taeka ae *te berita ae tabu*, tera ae roko n te iango? Ngkana ko taekina, "Te berita ae uoua kawaiina ma te Atua," ko na bon eti.

Ma te berita ae tabu ma Tamara are i Karawa ao e bon bati riki. I nanon te berita ae tabu anne, bon iai te mwaaka, te korakora, kamaiuaki, ao te rau. Ngkana ko karekea am tai n iango ibukin berita aika boou ake ko a tia ni karaoi i nanon maium ao ae kona karaoi i nanon maium ao ngkana ko na iri am berita i nanon berita aika tabu akanne, ko na moanna n namakina ao ni maiu n ae kaokoro. Berita aika tabu a rota te kawai are ko mwakuri iai ao ni kairiko i nanon am rinerine.

Ikai are e na kangara berita aika tabu ni karaoa te kaokoro i nanon maiuia tabeman te rororikirake.

"Te berita ae tabu e kate-matoaki i aon te kawai ae eti man irariki, ni buokiko ni maiuakina te maiu ae raoiroi riki, ao n anganiko te ota ae tamara riki."

Marcus A., ana ririki 17, Utah, USA

"Te koaua are l a tia ni karaoi berita aika tabu ma te Tama are i Karawa e a tia n anganai taai aika angaraoi n rikirake n te tamnei ao n riki bwa te mwembwa ae kakaonimaki riki. Ni katoa te tai are N na karaoa te bwai teuana, I iangoi berita aika tabu are l a tia ni karaoia ma Tamara are i Karawa ao n titirakinai ngkana l bon kawakina te berita are l karaoia ma Ngaia ngke l bon bwabetitoaki ao ngke l karekea te nakoanibonga Te berita aika tabu are l a tia ni karaoia ma Tamau

are i Karawa e buokai n tiku ni matoatoa i nanon te euangkerio ao n te bongina N na oki nakoina."

Efraín V., ana ririki 14, New Zealand

"I uringnga ngke l bwabetitoaki—anne bon te kabanea ni kakukurei are l a tia n namakinna ibukina bwa anne bon au moan berita ae tabu. I mwiina bon ngke l karekea te nakoanibonga. Bon te kakukurei ae akea okorona. Iiae te moangare ae e oti i aon moau ae korakora ngke l atia l a tia ni karaoa te berita ae tabu ma te Atua. Ngkana l ongo ataei aika a manikangarea te Ekarelia, I uringa te kukurei ao l uringnga bwa te berita ae tabu ma te Atua ao tiaki ma aomata."

Bradford A., ana ririki 16, Arizona, USA

"Karaoaan berita aika tabu e uti nakoira ao aru utu kakabwaia aika rangi ni bat. Te katooto, bwabetitoakim e karokoi nakoira te kona ni bitaki, n tamaroa riki. Berita aika tabu ake ti karaoi ma Tamara are i Karawa e katea te onimaki are ti kainnanoia n teimatoa ni koaua nakon te euangkerio."

Naomi A., ana ririki 15, Guadalajara, Mexico

"Te tiamwa ae nako l nakon te tembora n tainako ni karaoa te bwabetito ibukia maate. Man kawakinan au berita aika tabu man nakou nakon te tembora ao ni karaoan ae eti, l bon kakabwaiaki. E bon taonai te rawawata n au kabanea n ukeuke. I nakon te tembora, ao e a bon ti karaoi bwaai ni kabane ni katamaroi riki. Kawakinan au berita aika tabu e kabebetea te maiu ao ni kabatia riki te kukurei."

McKenna M., ana ririki 18, California, USA

"Au moan bong n riikan ni kabuta te toa, l bon rangi n nakonnano. Ngkanne l uringa te bong are l bwabetitoaki iai, ao l namakina te

Te berita ae tabu bon te berita, ao ai bon arona naba ma aika a bati riki.

MAN TE MAING: KAMATAKAI N TE KOROTAMNEI IROUN CHRISTINA SMITH AO CRAIG DIMOND © IRI; KABWARABWARANA MAROUN CHRIST CALLING PETER AO ANDREW IROUN HARRY ANDERSON © IRI

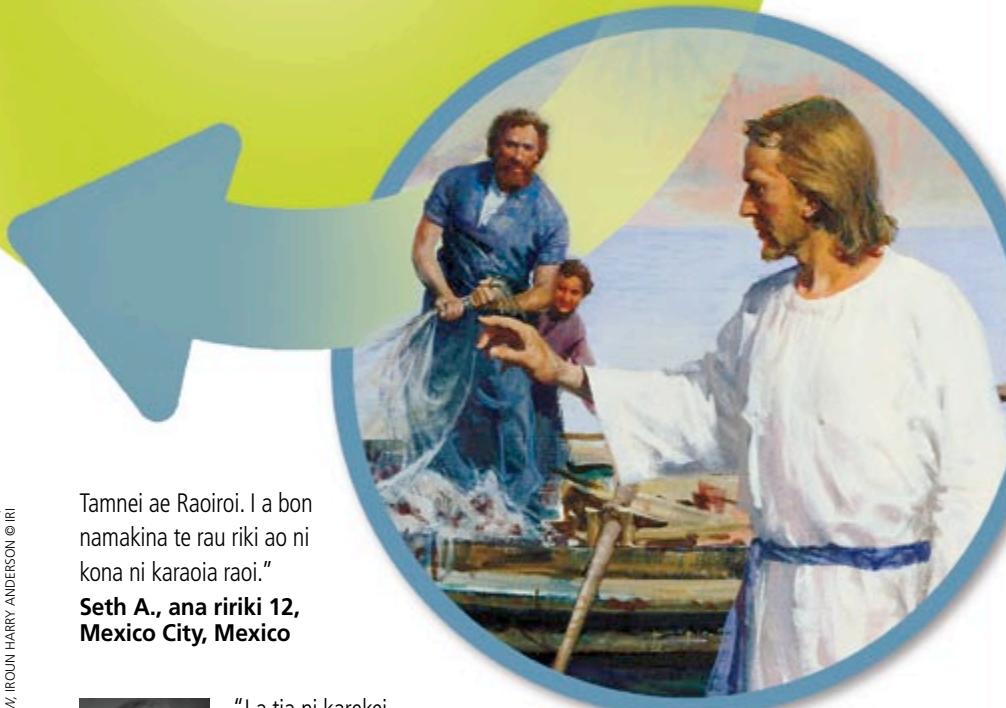

Tamnei ae Raioiroi. I a bon namakina te rau riki ao ni kona ni karaoia raoi."

Seth A., ana ririki 12, Mexico City, Mexico

"I a tia ni karekei kakabwaia aika bati man kawakinan au berita aika tabu. Ibukin au berita aika tabu man te bwabetitio, te Tamnei ae Raioiroi e a tia ni buokai ni karaoi au babaire. Te berita ae tabu ngkana ko karekea te nakoanibonga bon te kabaeaki ni kamanena te nakoanibonga ni buokia tabeman ao ni mwakuri. E buoka am kakoaua ni karikirakea ngkana ko mwakuri."

Erik N., ana ririki 15, Alberta, Canada

IIRA TE KAKARABAKAU

nanon Turai ko na kamatebwai otenanti ao berita aika tabu i nanon ami kooram n nakoanibonga ao Kairake n Ataeinaine ao kiraati n te Reirei Taabati. Karaoa te riti man berita aika tabu are ko a tia ni karaoi ao ni kantningaia ni karaoi. Terana ae e tuangko te riti anne bwa ko na kanga n tangiria ni maiukin? langoa tibwuan am iango ma tabeman man am kakoaua n te mwenga, n te ekaretia, ke rinanon ana bwai ni kaongora te botanaomata.

BERITA AIKA TABU MAI IETA E KARIKIIA KIRITIAN AIKA MATOATOA

"I kaumaki ngkami n tatabeman nako n tau ibukin ao karekean ni kabane otenanti n te nakoanibonga are ko kona ao imwiina ni kaonimaki ni kawakin berita ake ko a tia ni karaoi man berita aika tabu. I nanon taai ni bwarannano, kariaia am berita aika tabu bwa a na riki n rangi ni kakawaki iroum ao kariaia am ongotaeka bwa e na karaoa raoi nanona. I mwiina ko kona ni bubuti n te onimaki, n aki nanokokoraki teutana, n aron kainnanom, ao te Atua e na kaeka. E na kateimatoako."

Unimwaane D. Todd Christofferson man te Kooram n Abotoro are te Tengaun ma Uoman, "Mwaakan Berita aika Tabu," Riaona, Meei 2009, 22.

"Ko aki kona ni karaoi bwaai nako are ko tangiria ao ni kantaninga te Atua bwa e na kawakina ana itera n te berita. E kantaninga ae e rangi ni bati mai iroum ibukina E ata am konabwai are iai iroum. E bon tauai nakon te rieta are e rietata riki."

Jolee H., ana ririki 15, Colorado, USA

REIREI N TAABATI
Oin te iango n te
Namwakaina Aio:
Otenanti ao Berita
aika tabu

MAMATENNANOM N
TE BOTAKI N UTU
N TE TAIRIKI

M

KAURING

BOOTO N TE MAIU N TAMNEI

Nte ririki aei ao bon iai ara boto naika a kamimi aika roko ni kawara ara auti n tairikin te Moanibong! Booto aikai a ikotia kaain te utu, e korakora mwakaia man onoti, ao n reiakina te koaua ae kakawaki bwa -te reirei e kaungaira bwa ti na katamaroa ara reitaki i bon imarenara n tatabemanira nako.

N aron te katoto, te wiiki teuana te Tia Kareke Rongorongo e reireinira bwa ti na kanga ni katani matara man taian tamnei, kamataku n te TV, ao maekatiin aika a aki riai. Te wiiki are imwina Ao te tia ka Marurung ae akea n ai arona e kamatasta bwa ti na kanga ni karikirakea te korakora man te kataneiai ni kamarurung ni katoa bong. Te maniberu ae Teimatoa, te boto n te mwenga e kunnikainna n aron te maniberu ae bubura, e reireinira bwa ti na kanga ni katoka te rongoa ae katobibira kanga ai aron te *maniberu* e karinerine n te taromauri ao n te mwenga. Te Taeka Ae Ataeinaine e kamatasta bwa ningai ao ti na kanga n anga taeka ni kimarimari aika a batu ni bon nakoira imarenara. Te Ataeinaine ae e Kakaitau, e Kaungaia Ana Utu bwa a na Karaoia I Bon Irouia, Te Tia Rabakau ni Booki aika a Tabu, te ataeinaine ae e kaungaia ana utu bwa a na aki taetae ni kama-tauninga, Mitinare Mwaane, ao booto ake tabeman a ira naba ara reirei n ari botaki n utu.

I kakaitau bwa au utu a iango mwaka ao ni karaurau bwa tera te kangaanga n te utu are a na maro-roakinna n aron ae ngaia te boto. Ti

bane n ingainga nakon botakin te utu n te tairiki, ao e na reke ara tai ae kakukurei n tain rokoia booto akekei. I kakaitau bwa ni katoa te tai are ti iangoa raoi ara kangaanga n ara utu, te Tama are i Karawa e kaungai nanora ma te iango bwa ti na kakorakoraira n reireinira riki i bon imarenara. Aikai kanuringaia booto ake ti na kawakin n aki toki. ■

Victor W., USA

ANA KAKOAUA MWANEU

Tinaiu e mwakuri ni katoa tanima- eaon taai man 3:00 bwakantaa ni karokoa 11:00 n te tairiki. E ngae ngke e aki mena n te mweenga n tairikin nako te Moanibong, ngai ao mwaneu ae i kawai ti karaoa ara bootaki n utu iroura—bon ti ngaira uoman. E a tia mwaneu n aki kakaonimaki inanon waniua te ririki, ma e a tibwa iriira te kiraati n taekan te aro ao ni iangoia n anga te reirei n tairikin te Moanibong teuana. E tibwaua te reirei teuana man Ana boki Moomon ae I aki kanta-ningaia, e ngae ngke aua au ririki n reirei taekan te aro man mwakuri iaon au Rikirakeu I bon Irou. Namakinan te tamnei n aron are I kantaningaia bwa e na roko te tai arei are e na iai ae kororaoi n taua te nakoanibonga inanon mwengara.

I kakaitaua Tamara are i karawa n reken te tai anganakiu bwa n na kakorakora au utu ni katoa wiiki ni karaoan te bootaki n utu. I tangira ana euangkerio Iesu Kristo, ao I kakaitau n te bootaki n utu ae mangori are ti karaoia ngai ma mwaneu. ■

Isadora A., Brazil

KAOTAAKI N TE ROO

Nna bon aki kona ni mwaninga te reirei are ti karekeka ni botakin ara utu n te tairiki n tain maten te bwaawa. N akean te bwaawa tiaki kona ni warekeka te bwai teuana, ao I taku n au iango bwa botakin te utu n te tairiki anne e na karika te kanganga.

“Ti na kanga ni karaoa ara botaki n utu n te tairiki n akean te kona ni wareka te rongorongo man te *Riaona*, ke ti na kanga ni kona n anene man te boki n anene ma akean te taura?” I iangoia i bon iro.

Ai tekeraoira ngaira ngke e a kamai-uira tariu man te kangaanga. Iai ana iango ibukira bwa ti na anenea te kuna n taromauri ae ti ataia bwa e mate ni kuna inanora ao imwina ti na tibwaua te reirei are ti reiakinnia n te Tabati are mai mwaina. Ti bane n tibwaua te reirei ao n reireinira i bon imarenara n tatabemanira nako. N au iango, te kaai n reireinaki bon oin te kantaninga n te botak utu n te tairiki. I kakoaua raoi bwa te Uea e bon rangin kukurei bwa ti kawakina ana tua ni karaoan ara bootaki n utu, e ngae ngke ake te taura.

I ataia bwa e aki tangirira te Uea bwa ti na okira mwengana n tii ngaira. E tangirira bwa ti na oki ma ara utu, ao E tangirira bwa ti na karaoi bwaai ni kabane n aron ara kona n te aro bwa e aonga n riki aei, n raonaki ma karaoan botakin te utu n te tairiki ni katoa wiiki. ■

Hérica S., Brazil

Mwakuri aikai a kaotia bwa e na kanga te bootaki n utu n rikirake do ni
Mwaii kaungana!

AU MOTIRAWA N TE TIAMWA IRARIKIN **TE TEMBORA**

*A roko kakabwaia aika a korakora ngkai au utu a kabongana
ara tai ni motirawa n nakon te tembora ni katoa tiawma.*

Iroun David Isaksen

Ikawairake i Norway. Te tembora ae uakan e mena i Stockholm, Sweden, 8- nakon 10-te aoa kaeana n te ka. N akea riaina n taekinna, te mwanga-naga nakon te tembora e tangira te karaurau ni babaire ao te iango raoi. Ara titeiki e bairea uoua mwanangana nakon te tembora ibukin te roronrikirake ni katoa ririki, tatabeua uoote a na buuta te bwati ao a na nako nakon te tembora n te wiikente. E boni kaunga te nako ma tabeman kaain te roronrikirake, ma Ngai ma au utu ti kan nako n te tembora ni kabane n te tai teuana..

Ngaia are teuana te ririki ti baireia bwa ti na nako Stockholm n tain te motirawa n te tiawma. Bon te waaki ae rangin roko raoi, ao rimwi ao kanga e a riki bwa ai te banna nakoira n ara motirawa n te tiawma. Ti bon kaembwa n te tabo ni kaembwa are e kaan ma te tembora. Ni katoa ingabong ti kautimwakaira ibukin te tetere ni bwabetito ma tabeman utu mai Norway ake a roko nakon te tembora. Imwina ti nako ni butiboro ao n nakon n uaua n te tabo ni kaembwa.

Tiamwa aikai bon kanuringa aika a tabu ibuki ngkai. E ngae ngke ti aki uakaan ma te tembora n nako iai

ni katoa namwakaina, n tainako bon te tai ae onoti ngkana ti nako. Ao e ngae ngke e a ananau te mwananga n te buti n te kaa ma ni kabotu, ma te Uea e kakabwaiaira ibukin ara anganano. Bwaai ake I rinanona n te maiu n tamnei inanon te tembora a buokai ni karikirakea au tangira ibukin te tembora ma ana otenanti. A uotira ao mani kanira riki ma ara utu.

Teuana te bwai ae I rinanona ae onoti are I uringnga ngke I riki bwa te tia kakaitara inanon te tai ae uarereke. E taraa n ae I kona n nori mamarai a karo aika a mwaiti, ao I namakinna bwa akea inaomataia n reireinai bwa N na kanga ni maiakina maiu ae raoiroi. E ngae ngke I tau nakon te tembora, I titiraki ibukin ana beku tamau n aron ae ngaia atun te utu. Ma ngke ti bane n nako nakon te tembora ni kabane ni karaoa te bwabetito ao te kamatoa, I namakina menan te tamnei irarikira. Ngke e katokaa baina tamau i aon atu ni kamatoai n teiu ibukia aomata ake a tia ni mate, I namakina te Tamnei ni kamatoa nakoioi bwa e bon mwakuri man ana kariaiakaki te nakoanibonga ae koaua. Aei e kaotia nakoioi bwa e ngae ngke e aki kororaoi tamau, e bon teimatoa

n riki bwa te karo ngaia ae tamaroa ao I kakabwaiaiki n riki bwa natina te mwaane. I namakinna bwa I riai n raira nanou n aron au kakaitara ao ni kataia n nora te rabakau ao ana tangira ibukin ana kauring.

N ririki aika a mwaiti ake imwina ni menara irarikin te tembora a teimatoa n otamwaaka uringakia n au ururing. Te tembora e a bon tia n riki bwa teuana mai buakon tabo aika a tikiraoi n te aonaaba, n aron Nein Moomon bon ibukia ana aomata Aramwa: "ai tikiraoira imataia aomata, ake a reke irouia ataakin aia Tia Kabooia" (Motiaeae 18:30). ■

Te tia koro rongorongo e maeka i Utah, USA.

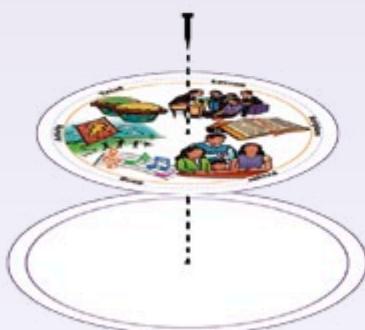
KAKABWAIA N TE TEMBORA

Tera kakabwaia ae ko a tia n rinanona ngkai ko a tia n nako n te tembora? langoa tibwauan am namakin ma kaain te utu ke korea rongorongoia inanon am tienoro.

Te Wiira ibukin Botakin te Utu n te Tairiki

Ko kona ni karaoa tibwangam i aon te wiira ni buoka bairean am botaki n utu. Kanim taian mronron i aon te beebwa ae tinebu ao kanim i nuuka ma te bwai ni kanim ae te biti. Korei araia kaain am utu ni katobibi itinanikun te mronron. Raira te wiira ni bita te tibwanga ni katoa wiiki.

Korei araia kaain am utu ni katobibia tinanikun te nainai.

KAMAIUA NEIEREI!

Iroun Heidi S. Swinton

Ni katoa tiama te utu ae Monson a kabanea uoua te namwakaina ni maeka n aia kaebin n te Karanga ae Provo. Tommy Monson e reireinna n uua n te karanga ae birimwaaka airana. N te bwakantai teuana ae abue ngke 13 ana ririki ni maiu Tommy, e taua ni koona te rabwa n nano ae katibuaki n te ang ao n tekateka inanona ni beibeiti inanon te karanga.

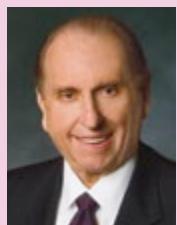
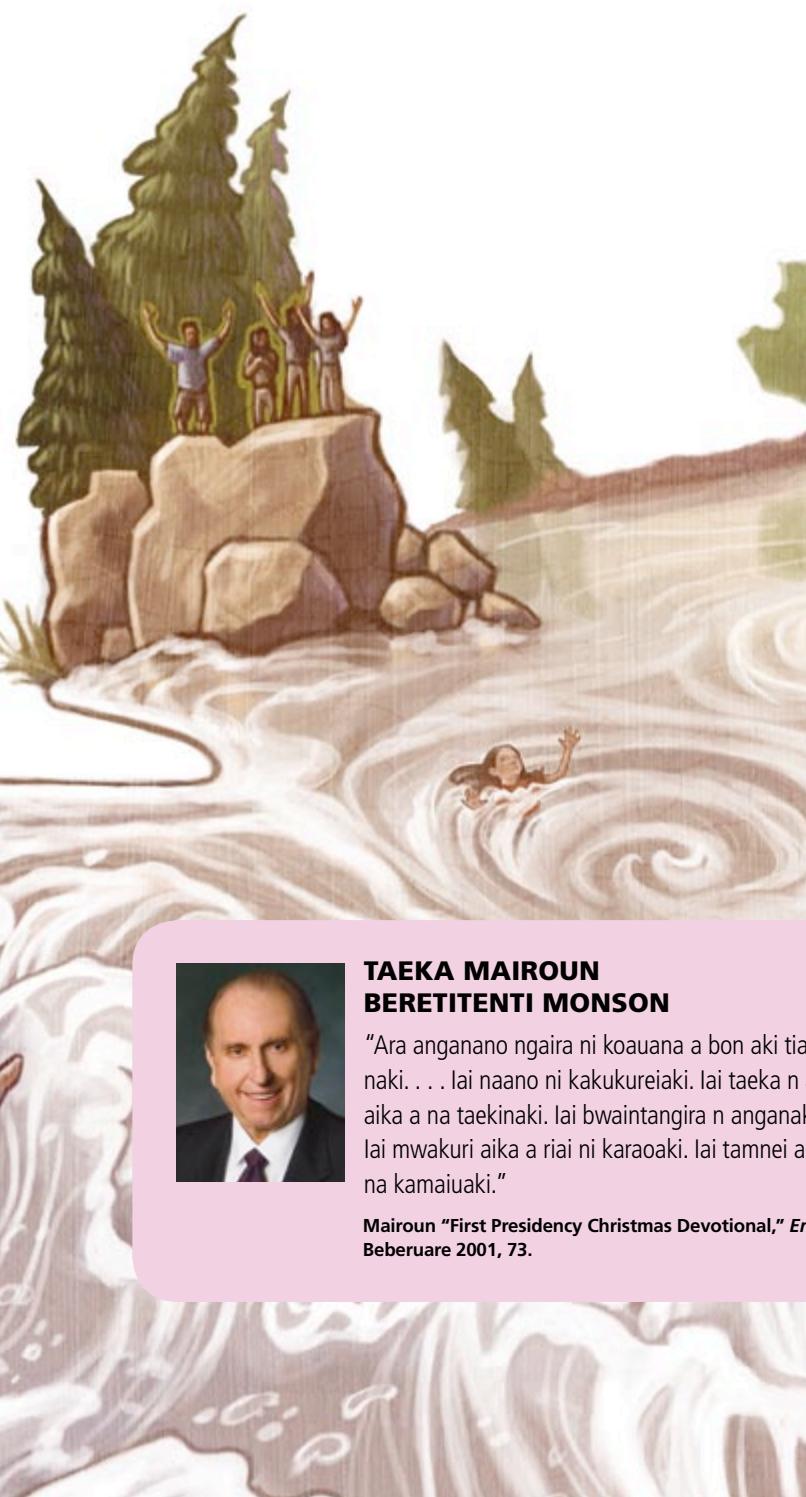
N te bong anne kurubu n aomata aika mwaiti a ikotaki n te tabo ni bikiniki irarikin te karanga n amwarake ao n takakaro. E a tabe ni beibeti Tommy rinanon iteran te karanga ae aeira ao ngke e ongo te bwanaa n takarua "Kamaiua neierei! Kamaiua neierei!" E bwaka te ataeinaine inanon te nimwamwano ae kamamate. Akea mai buakoia aomata ake i eta ae a kona n uua ni kamaiua.

Anne ngke e a kaoti Tommy inanon te bwai ae riki ao e a nora atuun te ataeinaine ni bua i aan te ran. E

kaenakoa baina Tommy, e burita iran te ataeinaine anne, ao imwina e tabekia nakon iteran te rabwa are te iterana. Imwina e a bwennarina Tommy nako matanimwin te karanga. Te moan, ana utu te ataeinaine anne a rabwatia, a kiitinna ao a tang. Imwina ao a manga nakon Tommy n rabwatia ao ni kiitina Tommy. E namakina te mama n aron te bwai ae riki, ao e waekoa n okira ana rabwa.

Ngkai e reitanako beibetina Tommy inanon te karanga, e kaonaki ma te namakin ae abuee. E noria bwa e a tia ni buoka kamaiuan temanna. Te Tama are i Karawa e a tia n ongo te tang, "Kamaiua neierei! Kamaiua neierei!" E reiakinka bwa te namakin ae kakateke bon ataakina bwa te Atua, Tamara are i Karawa, e ataira n tatabemanira nako ao e kariaia bwa ti na buokia ni kamaiua tabeman. ■

TAEKA MAIROUN BERETITENTI MONSON

"Ara anganano ngaira ni koauana a bon aki tiatianaki. . . . lai naano ni kakukureiaki. lai taeka n akoi aika a na taekinaki. lai bwaintangira n anganako. lai mwakuri aika a riai ni karaoaki. lai tamnei aika a na kamaiuaki."

Mairoun "First Presidency Christmas Devotional," *Ensign*, Beberuare 2001, 73.

Karaoa Am Beku

Ngke te 11 ana ririki ni maiu Tommy, iai ana beku ae onoti ni buokia kaain ana kiraati n iteran te kawai. Taraa te tamnei i nano. Ko kona ni kunei bwaai aika uoua ake e kabonganai Tommy ni buokia ma ana beku?

Mronron ni Kamaiu

Ngkai e reireinna Tommy bwa e na kanga n uua inanon te Karanga ae Provo, ana utu a katobibia n te aro bwa ngkana e kainnanoa te ibuobuoki, iai temanna ae uakaan n tainako. Ko kona n riki n ai aron Tommy ao n takakaro n te takakaro ae te Kamronron ni Kamaiu.

Ko na Kainnanoa:

Aman ke e maiti riki taan takakaro
Te tabo ae tangaina

E kanga aron te takakaro:

Tuangia kaain te utu bwa a na tei ni kamronron ao n taubai. Temanna e na tei i nuukan te mronron. Te tia takakaro are mena i nuuka e na kabaea matana ao ni karaurau n nakanoko ni kawai aika a kakaokoro—te tabo ike e kan nako iai teuanne ke neienne. Taan takakaro n te kamronron a riai n taubai, ma a riai n aki ringaki iroun te tia takakaro are i nuuka. Ikruoruo n tei i nuuka.

Utu Bon Mwakoron Ana Babaire te Tama are i Karawa

Ko kona ni kamanena te reirei aei ao te waaki ni kakukurei n reireiniko riki ibukin ana boto n iango te Moanrinan ibukin te namwakaina aio.

Ana Boki Moomon e taekina te mwaane ae buakaka ae arana Amarakaia. E tangiria ni kamauna te Ekareti a o n tauta-eka i aoia taian Nibwaite n aron ae aia uea.

Kaben Moronai bon te tia kairiri ae korakora man tamaraoa man ana ta-nganibuaka Nibwaite. Kaben Moronai e tangiria ni kauringia aomata aron kakawakin katanaia aia utu ao aia onimaki. E raeua ana kabaraaki ao ni karaoia bwa te bureaki, ke te baana. E koroi taeka aikai iaona:

“Kauringakin Atuara, ara aro, ma inaomatara, ma ara rau, buura, ao natira.”

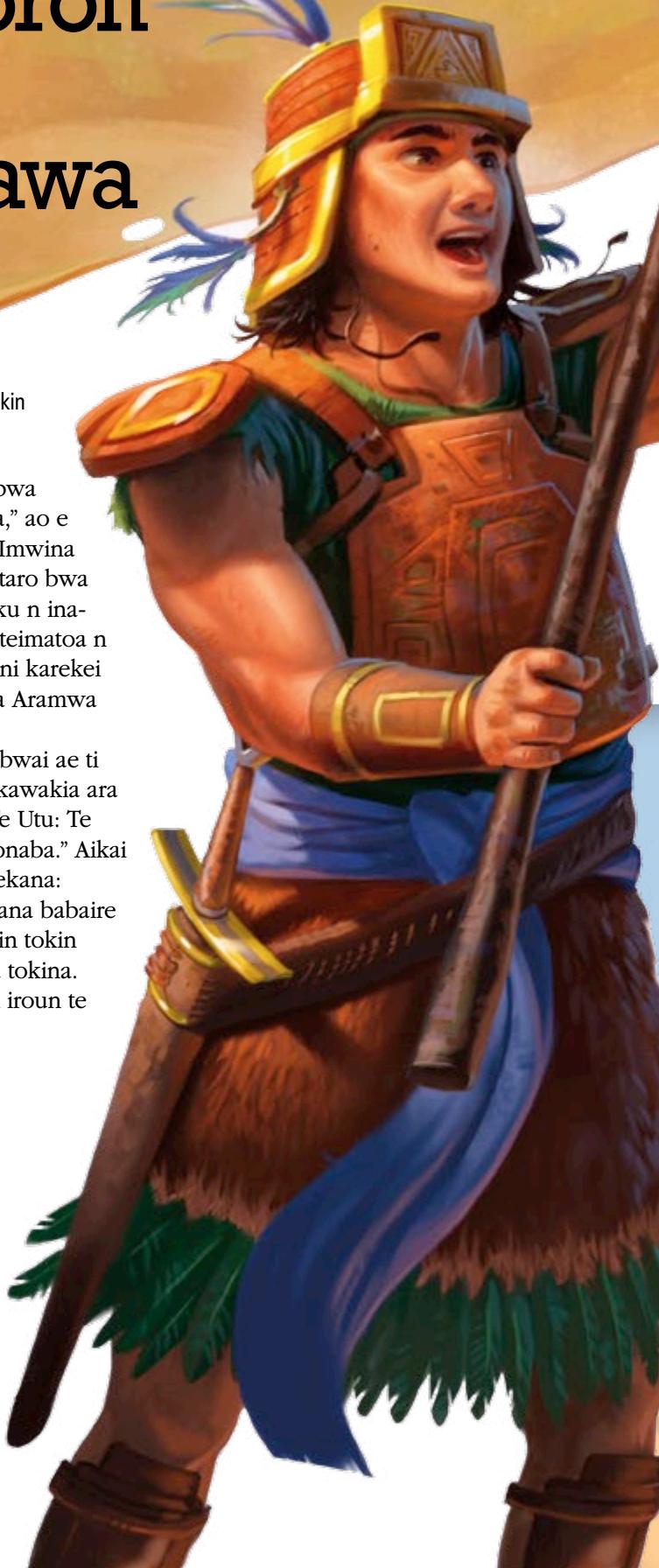
Iango ibukin te Taetae n te Utu

N ikotaki ma am utu, kam kona ni wareka “Te Utu: Te Katanoata nakon te Aonaba.” Ko kona naba ni maroroakin tabeua kawai are kam kona ni mwakuri ni kabane ni karika am utu bwa e na korakora. Imwina ko kona n rinea teuana mai buakon kawai akanne ao ni karaoa am babaire ni mwakuri iaona.

E arana ana baana bwa “te bureaki n inaomata,” ao e kabaea i tabon te kai. Imwina e katorobubua ao n tataro bwa aomata a na kona n tiku n inaomata bwa a aonga n teimatoa n taromauria te Atua ao ni karekei Ana kakabwaia. (Taraa Aramwa 46:3–18.)

N te bong aei iai te bwai ae ti kauringaki iai aron kakawakia ara utu ao ara onimaki. “Te Utu: Te Katanoata nakon te Aonaba.” Aikai tabeua mai buakon taekana:

“Te Utu bon boton ana babaire te Tia Karikibwai ibukin tokin kawaia Natina ae akea tokina. . . . Te utu e katabuaki iroun te Atua.” ■

ANGAMAINING KAMATATA N TE
KOROTANNEI IROUN BRANDON DORMAN;
ANGATAI KAMATATA N TE KOROTAMANEI
IROUN RACHEL HOFFMAN BAYLES

Anene ao Booki aika tabu

- “Utu a Kona ni Botaki n Akea tokina,” *Aia Boki n Anene Ataei*, 188
- Aramwa 46:3–18

Te Baana n ana Waaki ni Kakukurei te Utu

Kabongana te mwakoro ni beeба ke te kunnikai ni karaoa te baana are e tei ibukin te utu. Kabonganai taian mwaaka ke kureiaon ni korei bwaii ake a kakawaki nakon am utu. Reita te karin taeka ke te taetae are kamatata bwa e kanga aia namakin kaain am utu ibukin aia onimaki iroun lesu Kristo ao te

Tama are i Karawa ke ibukin te kakabwaia ngkai a riki bwa te utu.

Kakaewenako i Missouri

Iroun Jennifer Maddy

Nakomai irira bwa ti na neweaba te tabo ae kakawaki n rongorongan te Ekaretia rimoa!

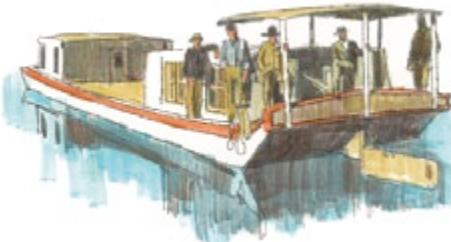
I bukin Iotebwa Tmiti bon te mwananga ae abwabwaki, ao ni ma-toatoa mai Kirtland, Ohio, nako Independence, Missouri. E mwananga n te waekon, ni buti n te ran iaon te booti, ni katikaki n te aoti ae wiira. Ibuin te kabanea ni maire ae 250 (402 te kiromita), e riai n nakonako! Ma te Uea e a tia n tuangnga bwa e na nako Missouri ni katea te kawa ae Zion, ngaia are e ongo Iotebwa Timiti.

Tabeman kaain te Ekaretia a moanna n roko i Missouri n 1831. A kamaraua aontano, a katei taian auti, ao a kiniki uaan taian kainamwarake.

Ngkai e a rikirake riki mwaiti kaain te Ekaretnia ni mwaing nakon Independence Missouri, tabeman aomata ake a kaman maeka ikekei a moanna ni kanamakin kairua ao a un. Taan iowawa a urui mwengaia Aomata aika Itiaki ao n anga aia ota bwa a na nako. ■

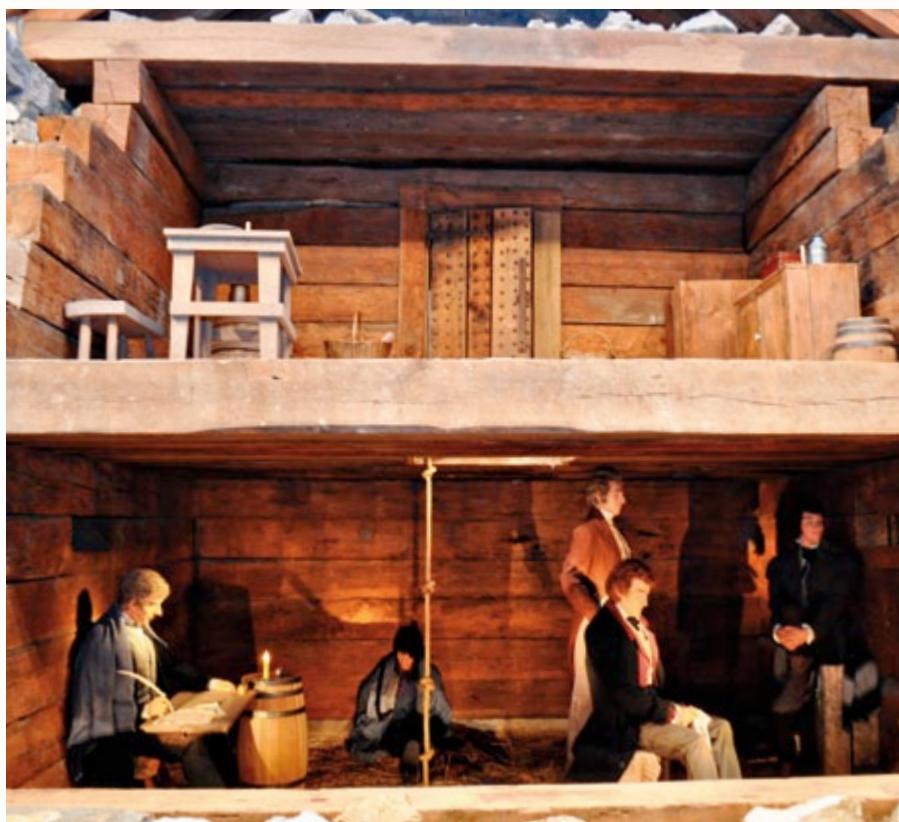

*Te bwai ni kamataku aei n te
tienta n iruwa i Independence
e kaota tatabetabeia ni mwakuri
aomata aika itiaki ni katei weegaia
ae te kaebin ae karaoaki man
te kai.*

William W. Phelps e katea te tiaobu ni boreti i Independence, ike e boretia iai te nutibeeba. E boreti naba iteraniba ibukin te Boki n Tua, are iai inanona tabeua mai buakon ana kaotioti te Uea nakon te Burabeti lotebwua Timiti. N te bong aei kaotioti aikai a mena inanon te Doctrine ao Covenants.

KARABUTI AE LIBERTY

N te winta n 1838 lotebwua Timiti ao tabeman taan kariri n te Ekaretia ake nimana katikaki nakon te Karabuti ae Liberty ni bukinaia ae kairua. E roo te karabuti, bareka ao e korakora mwaitorona, ao e aki tau mwaitin aia burangketi buure ni kabueia iai ke kanaia ae raoiroi. Te Karabuti ae Liberty e matenten oona ae karaoaki man taian atiibu. Te ruu ae mai eta ibukin te tia tararua ma ana utu, ao te ruu are i nano—te “dungeon”—bon ibukia buure. Te mataroa ni kamwane bon tii te kawai n rin ao n otinako man te burooa are i nano.

Ngke e mena te Burabeti n te karabuti, e tuangaki ioun te Uea, “Tai maku n te bwai ae a kona ni karaoia aomata, bwa te Atua e na mena irarikim n aki totoki” (D&C 122:9).

Te Ekaretia e a manga moan katea riki te karabuti n aron teina are ngkoao tabeua atiibu aika a karaoaki ao imwina a katea te tienta ni iruwa ni katobibia. N te bong aei angina iruwa a roko n noora te tabo ike e karekei kaotioti ni karaunano ana burabeti te Atua inanon menana n te karabuti.

ARA ITERANIBA

Ricardo O., ana ririki 3, mai Mexico, e tangiria ni beku. Ni katoa Kaonobong, n raonaki iroun mwaanena ae uarereke, Olea, e buokia ana karo ni kaitiaka te kateitei ike a kaitibo iai kaain ana mwaanga ibukin te Botaki n Toa. E beku ma te momoangare—tiaki tii n te taromauri ma ni mwengana naba.

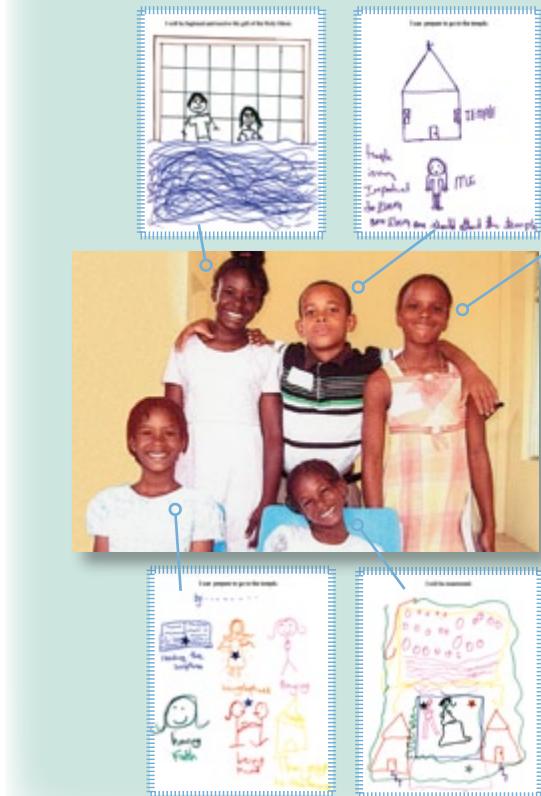

Loi P., ana ririki 7, Cambodia

I tangiria n nako n taromauri ao nakon au kiraati n te Moanrinan. I reireinai ni wareware, ao I tangiri karaki man ana Boki Moomon. Ngai ma tariu ae uarereke ti tangiria ni buoka tinara. Ti tangiria ni wareka aia mwakoro ataei man te Riaona. Ti uaia n tataro ibukin Beretitenti Monson ao Titita Monson.

Alison A., ana ririki 6, ao Juana A., ana ririki 3, Argentina

Ataein te Junction
Mwaanga Moanrinan, Mandeville District, Jamaica, West Indies, a reiakinaki taekan te Tia Kamaiu ao ni kataia n iriira Ana katoto man bwabetitoaki ao ni katauraoi nakon te tembora.

Nguyen L., ana ririki 7, Cambodia

Renato ao ana utu n tain ana bwabetito

nakoira n te ruu n tataninga, ike ti norii iai korobanna aika a koro tamaroaia. Iai au namakin ae abuee man kakukurei, ao tinau e tuangai bwa bon te Tamnei ae Raoiroi ae e kaotia nakou bwa te bwai are I reiakinna e bon koaua. I karekea au koaua bwa te tembora bon ana auti te Uea.

Renato B., ana ririki 8, Brazil

Maria C., ana ririki 4, mai Brazil, e taetae n tain te botaki n toa ike e kamimia iai aomata ni kabane man kamatenanoan te 13 Taekan te Onimaki n aki miti te taeka naba teuana.
Ana beretitenti Maria n te Moanrinan e taekinna bwa e tataromwaka Maria, ao ni kaota koauan Iesu Kristo.

E bon rangin koro tamaroan te tembora mai tinaniku—ma ueena aika a tiraua. Ma ngke I a kabaeki nakoia au utu, I noria bwa e a raka riki tamaroana mai nanona.
Nicolas M., ana ririki 5, Colombia

Iroun
Unimwaane
David A. Bednar

Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

*Membwa n te Kooram n Abotoro n te Tengaun
ma Uoman bon taan kakoaua aika a onoti
ibukin Iesu Kristo.*

Te Burabeti ae Iotebwa Timiti e katanoata bwa “tabera ae rangin korakora n te aonaaba aei . . . bon ukoukoria ara mate.”¹

Rongorongan te utu bon te mwakoro ae kakawaki ibukin te mwakuri ni kamaiu ao te karietataki.

Iai tabera n ara berita aika a tabu n ukoukoria ara bakatibu ao ni katauraoi ibukia taian otenanti ni kamaiu ibukin te euangkerio.

I kaoa te rororrikirake man te Ekaretia bwa a na reiakina ao n namakina Tamnein Eria.²

I kaungako bwa ko na kamatebwai, n ukoukoria am bakatibu, ao ni katauraoiko ni karaoa te mwakuri ni bwabettito ni bonomwi n te tembora ibukia am utu ake a tia ni mate.

Ngkai ko kaeka te kakao aei inanon te onimaki, nanom e na rairaki nakoia kaaro.

Am tangira ma am kakaitau ibukia am bakatibu e na rikirake.

Ko na kamanoaki inanon ataeim ao ni kabanea maium.

Am koaua ibukin ao rairakim nakon te Tia Kamaiu e na nano man teimatoa. ■

*Anaaki man “The Hearts of the Children Shall Turn,”
Liahona, Nobembwa 2011, 24–27.*

BWAII AIKA A NA TAAKI

1. *Aia reirei Beretenti n te Ekaretia: Iotebwa Timiti* (2007), 475.
2. *Taraa Doctrine ao Covenants 2:1–2.*

Bukin tera e rangin kakawaki mwakurian rongorongan te utu

A painterly illustration of a woman with blonde hair tied back, wearing glasses and a blue turtleneck sweater, and a young girl with dark hair and a white bow, wearing a light pink long-sleeved top. They are seated at a table covered with a red and blue striped cloth, looking down at a small object between them. The background is a soft-focus interior scene.

Karakinan te kie

Antai ae atai karaki aika a mwaiti ni kona n niraki inanon teuana te kie?

Iroun Kay Timpson

E boboto i aon te karaki ae koaua “*Ngaira ae naati ti kona n ukoukorua ora aika tangiraki, ni kawakini araia ao uringakiia*” (“*Truth from Elijah*,” Children’s Songbook, 90–91).

Katy e kibakiba n iira te tabo n nakonako nakon te aroka ae bubura ae te oke ni koonan te kawai. Te aroka ae a maan aei e kai kuneak iai ana auti Nana.

N aron ae taneiai te aba iai, e tekateka Nana inanon ana ruu ni katangaina, ni karaurau ni waewae ao itui mwakoron kunnikai aika tokatoka mataia. Buroan ana auti Nana ae raneanea ae karaoaki man te kai a katamaroaki ma kie ake e bon karaoi Nana i bon irouna.

“Mauri, aani,” E taetae Nana ngke e rinnako Katy. Imwina a marorokina te bwai are e aranna Nana “boong ake a tia a nako.” A uaia n tarai tamnei aika a roro man mai-naina karaia. Katy e kan tarai kunnikaia ma tein iraia ana utu ngke a uarereke.

“A rangin kaokoro bwaai ngkonne,” E taetae Nana ma te ikenrawa. “Ko atia, bon akea ara kaa ke ara TV ke ara tarebon ke mobwaira.”

E aki kantanigaia Katy ae ko na nakonako nakon taabo nako. “Tera ae ko karaoria bwa ko na unga, Nana?” E titiraki Katy.

“Ti tangiria n anene ni kabane. Ti ikotaki ni katobibia te biano n te tairiki ao n anenei kunara aika mamaten nanora. N tabetai ti kakorakoraira n anene ni karokoa are a

rotaki buuara! Bon te tai ae rangi ni kaunga.”

Nana e taraa tinaniku n ai aron are e kona ni kaoka te ririki ma kanoana nako akea bwa ea manga tarai riki kanoani bong aika a tia nako.

E tekateka Katy irarikin te kie are e rababa nako rarikin rangan Nana. E karaurau ni waewae n te karai ma tabonibaina.

“I bae n iangoia,” E taetae Nana ni karaurau, “e kanga karaoa oin kiemi ae bibiraki ae ko tangiria?”

E kibakiba Katy ao n uboiboi baina.

“I kan karaoria, Nana! Ti kona ni waaki n te bong aei?”

E ngare ni karaurau Nana. “E tamaroa, iai te bwai ae ko riai ni karaoria moa. Nakon mwengam ao ikotii kunnikai ae a maan ake ti na kona ni korokoroi ni kairarikii.”

A taraa n takanea matana ngkai e wene n raraa Katy, e mabu bwanana n aron ae kanga iai te bwai ae kan tibwauaia ae raba.

“Anne te bwai ae karika taraan te kie ae onoti. Ibuksina bwa e karaoaki man kunnikai, te kie e kona n taekina rongorongan maium. Te bibiri n tatabeua kanga ai aron te mwakoro inanon te boki n taekan rongorongom. Taraakin te kunnikai man oneam ae a mane e kona ni buokiko n uring taabo ake ko kunnikainiko iai ao tera ae ko karaoria ngke ko karina i aom.”

A uretangaanga matan Katy. E kotea te uraki are e bibiria Nana.

“Ko uring ni kabane taekan te kunnikai ake inanon te kie aio?”

E moangare Nana. “Ko taku bwa I karaoria! Te mwakoro ni kunikai ae uraura aei bon man au kunnikai are I kabongana ngke ko bungiaki. I uringa I taotaona bwairiu n te winto te kiraati n te neetiri bwa N na kaanai n taraiko. Ko taraa ni binke ao ni manunu.”

A uaia ni ngare Katy ao Nana ngkai e reitinako Nana ni karakina rongorongan te kie. Ngke e roko ni mweengana Katy n te tairiki anne, ngaia ma Mama a kararoai kunnikai ake a maan ake e kabonganai Katy.

Te bong are imwina, E anaa te kunnikai Katy nakon ana auti Nana. Nana e kaotia nakon Katy bwa e na kanga ni korea te kunnikai nakon mwakorokoro aika abwabwaki, e bibirii, ao n itui bibiri ni kabane.

Ni katoa bong imwin te reirei, e nako Katy ni mwakuri i aon ana kie n ana auti Nana.

Teutana imwin teutana, e rikirake te kie. A nako boong ma kanoaia, Katy e reiakin angii ana karaki Nana man ana ururing. Tabuea boong boni ngaia ae taua moan te karaki nakon Nana.

Te bong teuana, imwin reitan mwakoron te kie ae buruu are e riki ngkaoa bwa ana kawaerake te rii ae mamaten nanona, Katy e bubui nanon baina i aon taian bibiri ake a kirimatamata.

“N am iango e a kan tia te kie anne?” E titiraki Nana, e tararake mai aon ana mwakuri.

“E tuai raoi,” E taetae Katy ma te moangare. E aki tangiria bwa e na toki ana tai aei ma Nana. ■

KARAKINAN TE UTU AE KAIBIBITI

Ana kie Nana ae kirimatamata e buokia n tibwauai karaki ma Katy (taraa iteraniba 66–67). Aei te takakaro are e kona ni buokia kaain am utu n tibwauai karaki imarenaia n tatabemania nako!

Kona kainnanoa:

- Tatabeua aitem aika uarereke, a matoatoa. Kataia ni kakaei tao nakon onoua taian kara aika a kakaokoro. Ko kona ni kabonganai bwatin, atama aika a beniaki, ke kaanre aika a karanaki.
- Te baeki ae e na tau inanona aitem.

Tera ae ko na karaoia:

1. Kanoa te tiaata n te iteraniba aei mai nano man korean karan te aitem n aron te kanamakin.
2. Katekatekaia kaain am utu ni kamronron. Karin aitem aika a uarereke inanon te baeki.

3. Bwaatina te baeki ni kabuta te mronron. Karaoia bwa a na ikaruoruo ni kabane ni buuta te aitem ao ni kaeka te namakin are e botau ma karan te aitem are a rineia. Teimotoa ni waakinna nako ni karokoa are akea te aitem ae e na rineaki.

TIAATA NI KAIBIBITI NI KARAKINAN TE UTU

Ko kona n uring karaki aika a kakaokoro ake a tibwauai aomata ibukin tatabeua kaara?

Kara:

Kanamakin:

	Tuangira taekan raoraom ae tamaroa
	Nningai te tai ae ko ninikoria iai?
	Tuangira taekan te bwai ae burababa ke ni kamama ae ko a tia ni karaoia te taina.
	Tera te karaki n te boki ae tabu ae mamaten nanom? Bukin tera?
	Tuangira taekan te karikirake n te reirei ae kaunga ae ko mwakuri iaona.
	Ngkana ko kona ni bitiko nakon te man, te aekaki ni man tera ao bukin tera?

Mauri Ngai Erika

mai El Salvador

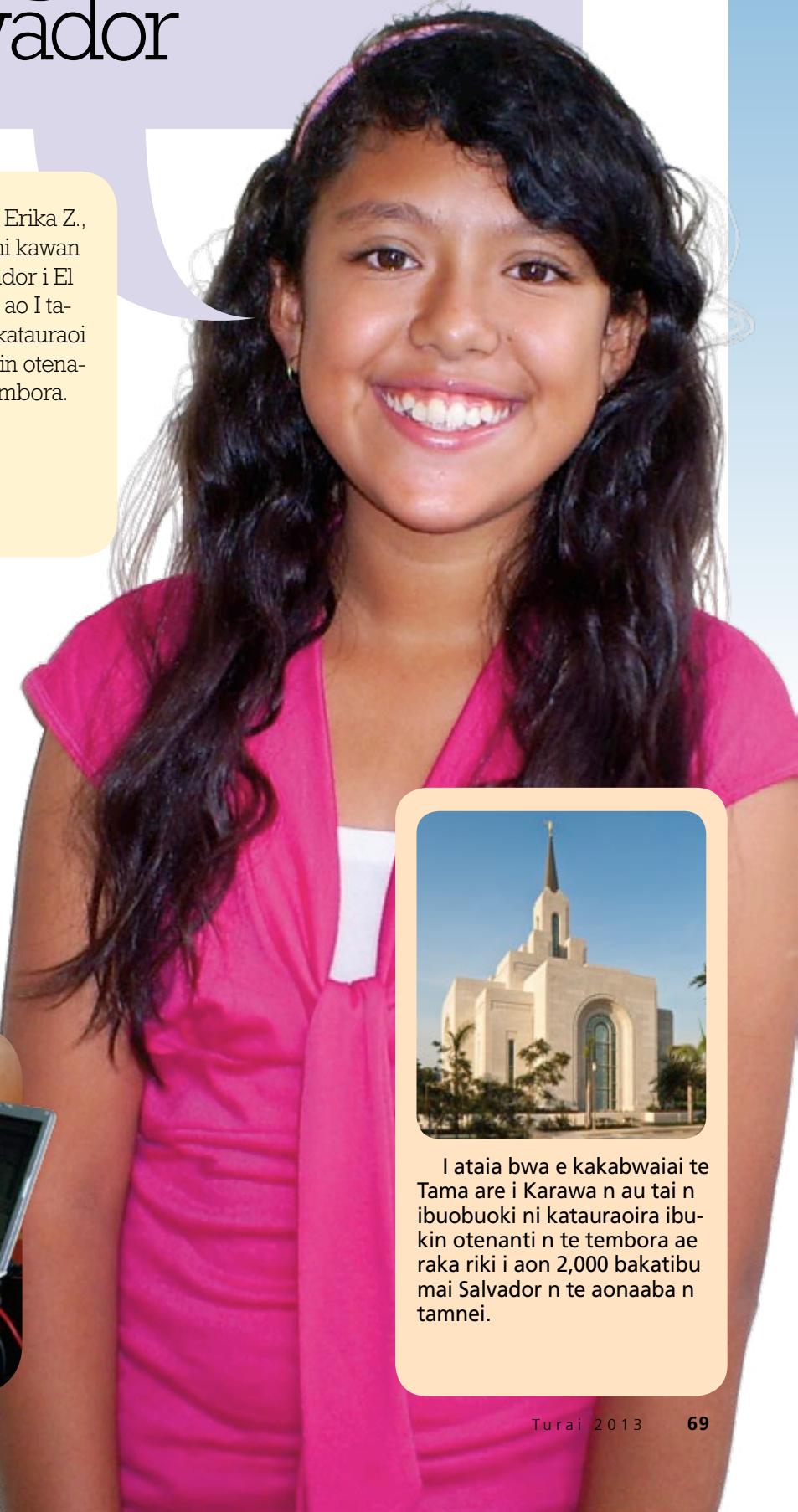
Titita n te Botaki n Aine n au mwaanga a bubuti ngkana I kona n reireinai n intekiti taian ara ni kabonganan te burokuraem n te Kakae n te Utu. I tangiria n ibuobuoki. Tinau e tangirai naba bwa N na ibuobuoki, ngaia are ti a moanna n reiakinna bwa e kanga aron te intekiti.

Ngke I moanna ni waaki, I kabanea teuana te bong n intekiti ruaiwa taian ara. Ma ngkai imwin te mwakuri korakora ao kataneiai, I a kona n intekiti 300 taian ara n te bongina.

Imwin katiaan au bwainreirei I kabanea te tai n intekiti taian ara. Ibukiu, te intekiti e bon rangin kaunga n aron te takakaro ke matakauakanan te TV. Ma I ataia bwa iai te kantaningai iai ae korakora riki.

Arau bon Erika Z., I maeka ni kawan San Salvador i El Salvador, ao I tangiria ni katauraoi aara ibukin otenanti n te tembora.

I ataia bwa e kakabwaiai te Tama are i Karawa n au tai n ibuobuoki ni katauraoira ibukin otenanti n te tembora ae raka riki i aon 2,000 bakatibu mai Salvador n te aonaaba n tamnei.

Iesu e Weteia Ana Reirei

Iroun Margo Mae

Mairoun Ruka 5:1-11.

Timon ao Anterea bon taari
aika uoman aika bon taan
akawa. Te tairiki teuana,
Timon ao Anterea a akawa
ni karokoa ae e bong ma
a aki roko ni kona.

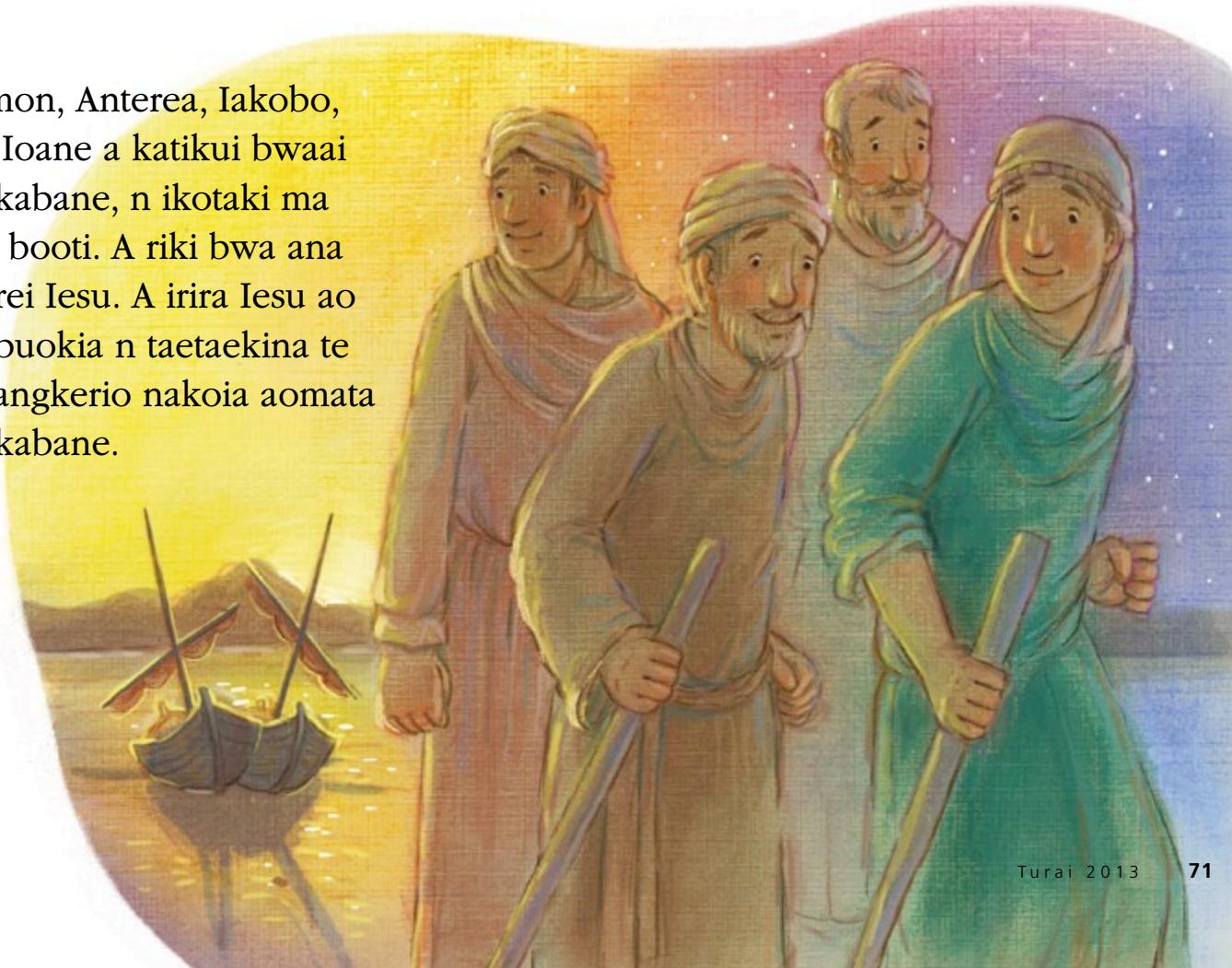
E mena Iesu iaon ana booti Timon.
E tuangia taari aikai bwa a na karenakoa
aia karaun i taari teuana riki te tai. Ngke
a katikarake aia karaun, ao e onrake n
taian ika!

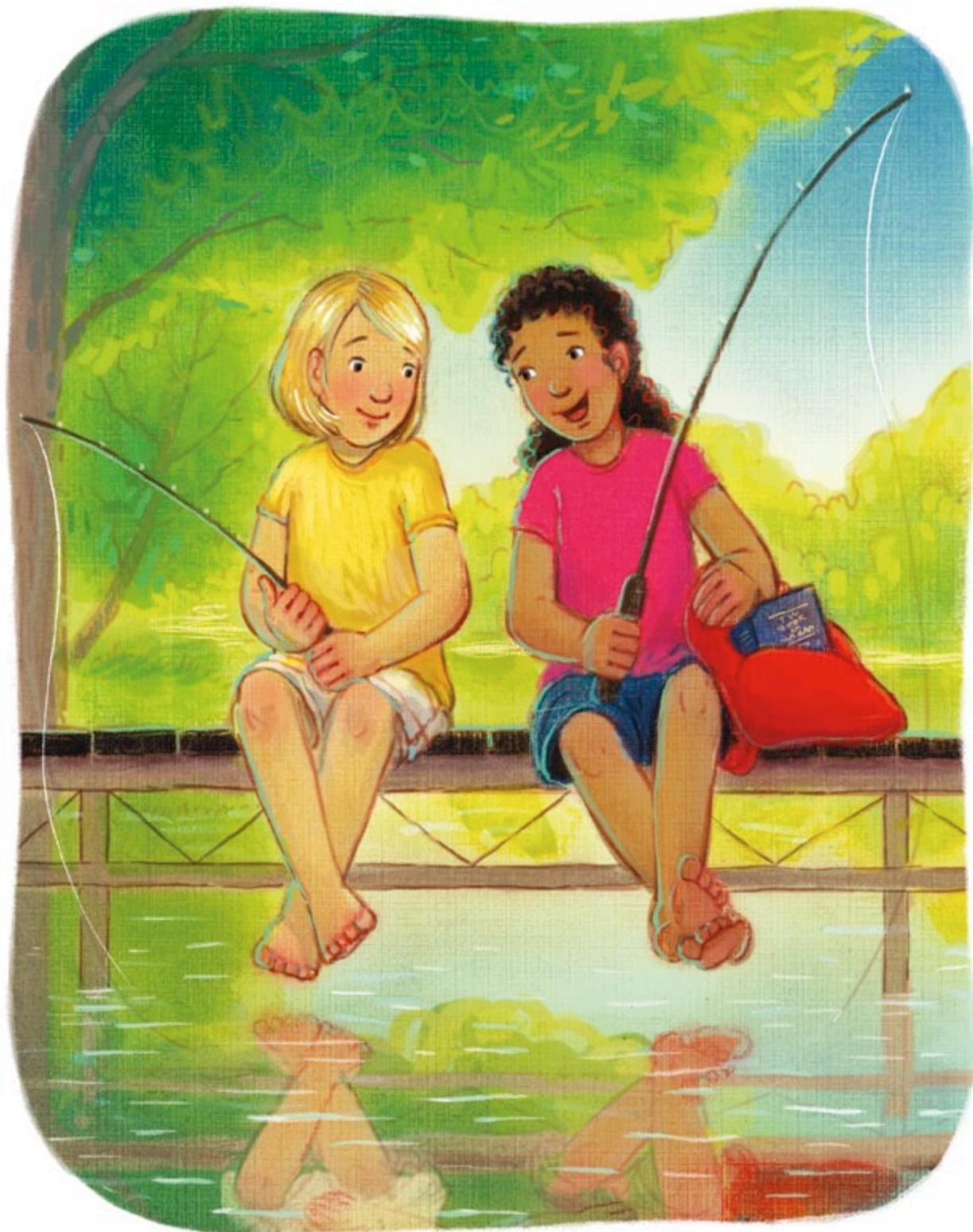

Timon ao Anterea a weteia raoraoia aika Iakobo ao Ioane bwa a na buokia ni kanakoi kanoan taian karaun nako nanon te booti. E koro tirauan te ika n te aro are a onrake booti ake uowa! Iesu e tuangia mwaane bwa ngkana a Iriria, e na reke konaia ae tamaroa riki nakon te ika. A riki bwa taan akawaiia aomata.

Timon, Anterea, Iakobo, ao Ioane a katikui bwaai ni kabane, n ikotaki ma aia booti. A riki bwa ana reirei Iesu. A irira Iesu ao ni buokia n taetaekina te euangkerio nakoia aomata ni kabane.

N ai aron te tia akawa are e uota te ika nako nanon te karaun, ti kona n ibuobuoki ni uotia aomata nakon te euangkerio man aron ara katoto aika a tamaroa ao reireinia taekan Iesu. Ti kona n riki bwa taan tia akawa naba! ■

IESU E WETEIA ANA REIREI

*"Ao e taku lesu nakon Timon, Tai maku; imwin ngkai, ao konam aomata.
"Ao . . . a kitani bwaai ni kabane, ao a iriria" (Ruka 5:10–11).*

RONGORONGON TE EKARETIA

Nakon news.lds.org news.lds.org ibukin rongorongon riki te Ekaretia ao bwaai aika a riki.

Beretitenti n te Mition Aika a Boou a Weteaki nakon te Beku

Te Ekaretia e a tia ni weteia beretitenti n te mition aika boou, ake a na moana aia beku n nakoia n taabo ake a katabeaki iai n te namwakaina aei.

MITION	BERETITENTI AE BOOU
Alabama Birmingham	Richard D. Hanks
Angola Luanda	Danny L. Merrill
Argentina Buenos Aires Meang	David S. Ayre
Argentina Buenos Aires Maiaki	Larry L. Thurgood
Argentina Comodoro Rivadavia	Mark F. Rogers
Argentina Córdoba	Rubén V. Alliaud
Argentina Posadas	Lee R. LaPierre
Arizona Gilbert	K. Brett Nattress
Arizona Mesa	Kirk L. Jenkins
Arizona Scottsdale	Karl R. Sweeney
Arizona Tempe	James L. Toone
Armenia Yerevan	J. Steven Carlson
Australia Brisbane	Lon E. Henderson
Australia Melbourne	Cory H. Maxwell
Australia Sydney North	Philip F. Howes
Australia Sydney South	Larry J. Lew
Bolivia La Paz	Julián A. Palacio
Bolivia Santa Cruz	Jason A. Willard
Bolivia Santa Cruz North	Richard C. Zambrano
Botswana Gaborone	Merrill A. Wilson
Brazil Curitiba	Anderson M. Monteiro
Brazil Curitiba South	Leonel R. Fernandes
Brazil Fortaleza East	Carlos Fusco
Brazil Goiânia	David Kuceki
Brazil João Pessoa	Izaias P. Nogueira
Brazil Juiz de Fora	Luciano Cascardi
Brazil Londrina	C. Alberto de Genaro
Brazil Natal	Saulo Soares

MITION	BERETITENTI AE BOOU
Brazil Piracicaba	Kennedy F. Canuto
Brazil Ribeirão Preto	Mauro T. Brum
Brazil Santa Maria	Adalton P. Parrela
Brazil Santos	Celso B. Cabral
Brazil São Paulo West	José Luiz Del Guerso
California Bakersfield	James M. Wilson
California Carlsbad	Hal C. Kendrick
California Irvine	Von D. Orgill
California Long Beach	Ryan M. Tew
California Los Angeles	David N. Weidman
California Rancho Cucamonga	Bruce E. Hobbs
California Redlands	Daniel J. Van Cott
Canada Edmonton	Larry G. Manion
Canada Montreal	Victor P. Patrick
Chile Antofagasta	Craig L. Dalton
Chile Concepción	Kent J. Arrington
Chile Rancagua	Thomas R. Warne
Chile Santiago South	David L. Cook
Chile Santiago Maeao	José A. Barreiros
Colombia Barranquilla	Kent R. Searle
Colorado Denver South	J. Blake Murdock
Colorado Fort Collins	Kelly W. Brown
Czech/Slovak	James W. McConkie III
Te Tautaeka n Inaomata mai Congo Kinshasa	W. Bryce Cook
Ecuador Guayaquil South	Maxsimo C. Torres
Ecuador Guayaquil West	Jorge Dennis
Ecuador Quito North	Brian A. Richardson
El Salvador San Salvador East	David L. Glazier
El Salvador San Salvador West/Belize	Kai D. Hintze
England Leeds	Graham Pilkington
Florida Jacksonville	Paul W. Craig
Florida Orlando	Michael J. Berry
Florida Tallahassee	Bradley J. Smith
Florida Tampa	Mark D. Cusick
Georgia Macon	Brent T. Cottle
Ghana Accra West	Norman C. Hill

MITION	BERETITENTI AE BOOU
Guatemala Cobán	John F. Curtiss
Guatemala Retalhuleu	Johnny F. Ruiz
Hawaii Honolulu	Stephen R. Warner
Honduras San Pedro Sula East	Norman S. Klein
Honduras San Pedro Sula West	James M. Dester
Idaho Boise	John Winder
Idaho Nampa	Stuart B. Cannon
Idaho Twin Falls	Glen R. Curtis
Illinois Chicago	Paul S. Woodbury
Illinois Chicago West	Jerry D. Fenn
India Bangalore	David M. Berrett
Indiana Indianapolis	Steven C. Cleveland
Indonesia Jakarta	Christopher L. Donald
Iowa Des Moines	John R. Jensen
Italy Milan	Bruce L. Dibb
Italy Rome	Michael Waddoups
Jamaica Kingston	Kevin G. Brown
Japan Nagoya	Kazuhiko Yamashita
Japan Tokyo South	Takashi Wada
Kansas Wichita	Michael L. Bell
Kenya Nairobi	Gary C. Hicken
Korea Daejeon	Yong-In S. Shin
Korea Seoul South	Marshall R. Morrise
Liberia Monrovia	Roger L. Kirkham
Marshall Islands Majuro	Thomas L. Weir
Mexico Aguascalientes	Juan Villarreal
Mexico Cancún	Dale B. Kirkham Jr.
Mexico Chihuahua	Ulises Chávez
Mexico Ciudad Juarez	Rodolfo Derbez
Mexico Ciudad Obregón	Mauricio Munive
Mexico Culiacán	Jesús Velez
Mexico Mérida	Sergio A. Garcia
Mexico Mexico City Chalco	Jerald D. Crickmore
Mexico Mexico City East	Sergio M. Anaya
Mexico Mexico City MeangMaeao	Brad H. Hall
Mexico Mexico City Maeao	George F. Whitehead

MITION	BERETITENTI AE BOOU
Mexico Monterrey Mainiku	Larry C. Bird
Mexico Pachuca	Andrew E. Egbert
Mexico Querétaro	Javier L. Mejorada
Mexico Reynosa	Abelardo Morales
Mexico Saltillo	L. Fernando Rodriguez
Mexico Villahermosa	Israel G. Morales
Michigan Detroit	Nolan D. Gerber
Missouri St. Louis	Thomas W. Morgan
Mongolia Ulaanbaatar	Joseph P. Benson
Nevada Las Vegas Maeao	Michael B. Ahlander
New Hampshire Manchester	Philip M. Stoker
New Mexico Albuquerque	Steven J. Miller
New York Rochester	Arthur R. Francis
New Zealand Hamilton	Charles A. Rudd
Nicaragua Managua Meang	Monsop Collado
Nicaragua Managua Maiaki	Bryan G. Russell
Nigeria Benin City	Akingbade A. Ojo
Nigeria Enugu	Freebody A. Mensah
Nigeria Lagos	Richard K. Ahadjie
Ohio Cincinnati	John P. Porter
Oklahoma Oklahoma City	Stewart R. Walkenhorst
Oregon Salem	Michael R. Samuelian
Panama Panama City	Curtis Carmack
Papua New Guinea Lae	Mark P. Peteru
Paraguay Asunción Meang	Garn H. McMullin
Pennsylvania Philadelphia	T. Gary Anderson
Peru Arequipa	Richard Zobrist
Peru Cusco	Robert C. Harbertson
Peru Huancayo	David Y. Henderson
Peru Iquitos	Alejandro Gómez
Peru Lima Meang	John R. Erickson
Peru Lima Maeao	Blake D. Archibald
Peru Trujillo	D. Kurt Marler
Philippines Baguio	Anthony John Balledos
Philippines Butuan	Pastor B. Torres
Philippines Cagayan de Oro	Alberto C. Bulseco
Philippines Cauayan	George R. Rahlf

MITION	BERETITENTI AE BOOU
Philippines Cavite	Douglas C. Tye
Philippines Cebu East	Richard L. Tanner
Philippines Iloilo	Jaime R. Aquino
Philippines Legaspi	Jovencio A. Guanzon
Philippines Naga	L. Barry Reeder
Philippines Quezon City	Carlos Revillo
Philippines Urdaneta	William J. Monahan
Poland Warsaw	Steven C. Edgren
Puerto Rico San Juan	P. Knox Smartt III
Russia Moscow	Garry E. Borders
Russia Samara	Michael L. Schwab
Russia Yekaterinburg	Val J. Christensen
Sierra Leone Freetown	David B. Ostler
South Africa Durban	John A. Zackrison
Taiwan Taichung	Kurt L. Blickenstaff
Texas Fort Worth	Rodney A. Ames
Texas McAllen	Fernando Maluenda
Texas San Antonio	James E. Slaughter
Tonga Nuku'alofa	Leitoni M. Tupou
Uganda Kampala	Robert F. Chatfield
Ukraine Lviv	Daniel E. Lattin
Uruguay Montevideo Maeao	Thomas A. Smith
Utah Salt Lake City Nuuka	Stephen W. Hansen
Utah Salt Lake City Nuuka	John C. Eberhardt
Utah Salt Lake City Maiaki	Robert E. Chambers
Utah St. George	John R. Center
Venezuela Valencia	Guillermo I. Guardia
Virginia Chesapeake	Alan J. Baker
Virginia Richmond	E. Bradley Wilson
Washington DC Meang	Peter S. Cooke
Washington Everett	Mark Bonham
Washington Federal Way	Robert I. Eaton
Washington Kennewick	Boyd S. Ware
Washington Seattle	Yoon Hwan Choi
Washington Vancouver	Derlin C. Taylor
Wisconsin Milwaukee	Raymond A. Cutler
Zambia Lusaka	Leif J. Erickson

Unimwaane Cook e Taetae nakoia Membwa ao Taan Kakaae n te Ivory Coast

Iroun R. Scott Lloyd

Rongorongo n te Ekaretia

Unimwaane Quentin L. Cook man te Kooram n Abotoro are Tengaun ma Uoman e mwananga nako Abidjan, Cote d'Ivoire (Ivory Coast), ni Beberuare 2013. N rokona e tararua n te maungatabu irouia taan kairiiri n te nakoanibonga, are e karaoaki n te bowi ae onoti ma membwa ao taan kakaae, ao ni kawariia aobitia n te tautaeka.

Unimwaane Cook e raonaki ni mwanangana iroun Unimwaane L. Whitney Clayton man te Beretitentii n te Itingaun, Unimwaane John B. Dickson n te Itingaun, Beretitentii mai Africa n te Aono ni Mainiku; ao Unimwaane Joseph W. Sitati man te Itingaun, Moan Kauntira n te Beretitentii i Africa n te Aono ni Mainiku.

Ikotan mwaitiia ake a roko n te maungatabu irouia taan kairiiri n te nakoanibonga ao membwa ao taan kakaae bon 9,693, are mwaitiia taan kakaae mai iai bon 619. Mwaitiia membwa ake a korakora aia anganano n iria. Virginie Oulai Tonga man te Mwanga ae Meagui, Cote d'Ivoire Abidjan Mission, e taku bwa ana utu a kawakina te mwane ibukina bwa a na iri ao n noora te Abotoro. "Ti mwananga inanon 12 te aoa, ma I bon kukurei," e taku.

Mwaitiia ake a iri n te maungatabu a taekinna bwa e tamaroa ao e korakora te Tamnei are a riingaki iai. Bitiobi Leon Kouadio man te Uoote ae Dokui Ward, Cocody Titeiki, e taku, "I ataia bwa iai ibuakora ana toro ae rine ara Tia Kamaiu."

Mwaitiia kain te Ekaretia i Cote d'Ivoire e a tia n rikirake man te utu teuana inanon 1984 nakon nimaua te titeiki ao teuana te mwakoro n te bong aei.

N ririki aikai aia kakaonimaki aika Itiaki mai Ivory e a tia ni kaotaki inanon rongorongan aia utu ao te mwakuri n te tembora. Teniua man titeiki aika nimaua mai Cote d'Ivoire a mena ibuakon 25 ake a taua moa n te Ekaretia

Unimwaane Quentin L. Cook man te Kooram n Abotoro ake Tengaun ma Uoman e taetae nakoia nga ma nga ake a ikotaki i Abidjan, Cote d'Ivoire, ni Beberuare.

n aia betienti irouia kairake n ikawai ake a karini araia aia utu ibukin otenanti n te tembora inanon 2012. Ni kabane man titeiki n te Ekaretia, Cocody titeiki e a tia ni karekea te kabanea n rietata ni betienti irouia kairake n ikawai ake a tuai n iein ake a tia, n teuana te tai ke teuana, ni karinii araibukin te mwakuri n te tembora.

Te rorонrikirake a iri naba. Aia betienti te rorонrikirake mai Ivory ake a karaoi mwakuri n intekiti e raka uoua te tai ni mwaitin botaia kain te Ekaretia, n aki tara iterana are akeia mai ibuakoia ae iai ana kombiuta ao te Intanete ma a riai n nakon te titeiki n te tienta n rongorongan te utu ni karaoa te mwakuri.

Membwa a tia n reireinaki bwa te mwakuri n rongorongan te utu bon te itera ae kakaawaki ni maiuakinan te euangkerio. A mwakuri korakora ni katauraoa ni karekea araia aia utu imwain ae a toka n te bwati n te mwananga ae abwabwaki nako Accra Ghana Tembora—ao a bon karekei tiaki ti tabeua ara, ma e mwaiti.

Unimwaane Cook ao Unimwaane Clayton a kaungaia Aika itiaki ni waaki nako inanon aua taabo: ni karikirakei aia utu, n teimatoa n tibwa te euangkerio ma tabeman, ao n reitanako mwakuri aika korakora n te tembora ao n rongorongan utu aika tamara. ■

E a Motirawa n te rau Frances J. Monson

Nte moan tai are I nora iai Frances, I ataia bwa I kunea raoi raou,” e taku Beretitenti Thomas S. Monson ni kabwarabwaran aia kareke tangira.¹ Te iango raoi aei e kamatoaki n tainako inanon maiun Frances Beverly Johnson Monson n ana beku ao ana boutoka nakon buna.

E toki maiuna ni Meei 17, 2013, ngkai Titita Monson, 85, are e a karina ni motirawa n te rau ni kaineti ma te ririki ni kara.

E ngae n anne ao ibukin kan atakina, Titita Monson e aki toki ni irira Beretitenti Monson ni kawaria kaara ao ake iai te aoraki irouia. Bon ngaia reken te korakora nakon buna ngke e weteaki bwa te bitiobi n ana ririki n ataenimwaane, ao ni beku irarikina ngke e tararua te Canadian Mition man te 1959 nakon te 1962. E reitinako ni boutoka raona ae tangiraki “Tommy” ngke e a manga weteaki bwa te Mataniwi ni Kabuta ao ngke e a manga beku n aia Kooram Abotoro ake Tengaun ma Uoman, te Moan Beretitentii, ao te Beretitenti n te Ekaretia.

“E rangin tangira tamau ao n atai ana tarena ma bwaintangira ake e a tia n anganaki e kukurei ni boutokaia iai ao ni buokia ni kamwakuran ana tarena ake irouna,” e taku Ann Monson Dibb, are natiaa te aine.²

E bungiaki n Okitobwa 27, 1927, Frances bon te natiai te aine irouia Franz E. Johnson ao Hildur Booth Johnson. E mare ma Thomas S. Monson n te Tembora i Salt Lake n Okitobwa 7, 1948. E a tia ni beku n te Botaki n Aine ao te Buraimari, bon te tia kaira te anene ae tarena, iai te anua ni kakangare irouna, ao ai moarara riki bwa te kainaba ae tangira, te tina, te tibu teunaine, ao te tibu-toru.

Titita Dibb e kabwarabwara tinana bwa “ngaia temanna ae e aki toki n taai nako ni kakauongo ao n anga taeka tabeua bwa tera ae e na karaoia ngke arona bwa ngaia ae e reke n te kanganga. . . . Ana banna ni katoto n tainako . . . e riki bwa kairan maiu ae korakora. Bon akea te titiraki n aron te bwai ae kakoaua, te bwai ae karaoia, te bwai ae kantaningaia aomata bwa ana karaoia. E kaota te bwai ae

© IRI

Beretitenti ao Titita Monson imwiin te tietion n te maungatabu ni kabuta n Eberi 2010.

ko riai ni karaoia bwa te Aomata ae ko Itiaki ngkoe, ao te Kiritian.”³

“I aki kona n nora Frances ni ngurengure ni katabeau n te Ekaretia,” e taku Beretitenti Monson. E kabwarabwara bwa “te aine ae aki kakarongoa ao iai irouna te onimaki ae korakora.”⁴ ■

BWAI AIKA A NA TARAAKI

1. Thomas S. Monson, “Te Kakabwaia ae Mwaiti,” *Riaona*, Meei 2008, 111.
2. Ann M. Dibb, “Frances J. Monson, Buun Beretitenti Thomas S. Monson, E a Motirawa Ngkai” (Meei 17, 2013), mormonnewsroom.org.
3. Ann M. Dibb, “Frances Monson: Rinanona Taratara te Nati te Aine, Ann Monson Dibb” (Mormon Times video, May 12, 2013), ksl.com.
4. Thomas S. Monson, n ana taeka Jeffrey R. Holland, “Beretitenti Thomas S. Monson: N touan mwanekan te Matita,” ni botaki nakon te *Riaona*, Tuun 2008, 8.

Unimwane Neil L. Andersen (nuuka) man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, e tararua iaon te botaki ni bukamaru ni kauringaan ana ka 30 n ririki te Ekaretia i Haiti.

Haiti e Bukamarua ana ka 30 n Ririki te Ekaretia

Tenibwi te ririki n nako Beretitenti Thomas S. Monson—are e membwa ngkanne n te Kooram n Abotoro are Tengaun ma Uoman—e roko i Haiti ni katabua te aba ibukin taetaekinan te euangkerio are e a tia ni kaokai.

Unimwaane Neil L. Andersen man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e waekoa n roko i Haiti ni kauringa te moan ririki. Unimwaane Andersen e tararua iaon karaoan te kanuringa n te kanikina are e na riki bwa te kauring n tainako ni moan katean te Ekaretia i Haiti. Membwa ake a bootaki n karaoan te kanuringa ni bukamaru a matakua n te rongorongo are e kanakoaki n te terewition mai iroun Beretitenti Monson are e raweaki imwain te bukamaru.

Ana Kaeka te Ekaretia nakon 100 Kanganga inanon 2012

Ni katoa ririki, Ana Ekaretia lesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira e katauraoi buoka aika karina nakoia aomata ni kabuta te aonaaba ake a rootaki ni kanganga aika ririki, buakan kanoan boong, buaka, ao te rongo. Inanon 2012 te ekaretia e anganii aika taenikai n angibuaka aika 104 n aba aika 52 bubua ma ngaa bwauna n amwarake,

ran, kunnikai, ao bwainaoraki, bakete n aitiin, ao bwaai n ibuobuoki riki tabeua. N reitia, nga ma nga membwa aika a anganano n ibuobuoki ae e raka iaon 1.3 mirion aia aoa.

Te kabanea n bubura n ibuobuoki are e anga te Ekaretia inanon 2012 bon nakoia ake a rootaki n te Angibuaka are Sandy iaon te East Coast n te United States. N ikotaki nakon te Sandy, ana kaeka te Ekaretia ae te kabanea n abbwaki e riki n 2012 i Japan, Biribin, ao tabo tabeua n te United States, ao Syria.

Kai ni Kateiriki e Tauraoi ibukiia Te Botannaomata

Te kai ni kateiriki, karakaana e a kaman tataninga n te Ekaretia ae FamilySearch.org Intanete tiaite, e maiu nakoia te botannaomata n Maati 2013. Karekeana e aki kabooaki n FamilySearch.org.

FamilyTree bon te tia bwaibwai n te FamilySearch ae boou, are e teimatoa n tauraoi ti nakoia kain te Ekaretia n te raokin ao te bwatiuootti.

Ngkai iruwa tabeman nakon te FamilySearch.org “a na kona ni waaki ni katea aia kai ni kateiriki ibukin aia utu ni kabane iaon te rain, ni moa mai irouia ao ni karakai nakoia aia bakatibu,” e taku Paul M. Nauta, FamilySearch mwaketing manatia.

E Buokai bwa N na Kata riki are laona

I tatangira te *Riaona!* I namakina te kukurei ngkana I warekia. I kan uotia nakon te reirei n anganii raraou. Rongorongo a buokai bwa n na riki bwa te aomata ae tamaroa riki, karaoa te mwakuri ni mitinare, ao n rinea ae eti. Ngkana I kamate-bwaia te maekatiin, I kuknea bwa I kataia n karekea te tamaroa riki ni katoa bong ao ni mwakuri korakora n iriira lesu Kristo.

Anastacia Naprasnikova, Ukraine

Kambwati n te Maiu n Tamnei ao n Rabwata

Te *Riaona* e kakorakora au koaua. Bon te kambwati—n te maiu n tamnei ao n rabwata. Warekan aia rongorongo Mataniwi ni Kabuta e buokai ni kaan riki nakon lesu Kristo. Ao ngaia ae te mitinare, ni wareki aia kakoaua aika a mwaiti n rairakiia aika itiaki e karekea te mwengaraoi ao ni buokai n riki bwa te tia mwakuri ae mwakuri korakora n ana taboniku-reebe te Mwatita.

Unimwaane Gomun, Benin Cotonou Mition

Kaetakina

Iteraniba 27 man te Beberuare *Riaona* kaotia bwa Dima Ivanove maeka i Vladivostok, Russia, ma e bon maeka raoi i Ulan-Ude, Russia.

NAKONAKO NI KAWAIN TE KANTANINGA— NI KABANE

Iroun LaRene Porter Gaunt
Ana Maekatiin te Ekaretia

Bon moantain te tiburing i Nauvoo ngke I moan nakonako ni Kawain te Kantaninga. Te ota e bon koora ao te nuu e bon abuee ngkai I nakonako n te kawai ae rainiaki n taian aroka. N aron te tia rawetamnei I katurutura au taratara tii iaon baitiin ukin ao inin te kaemera, rababara ukina n tain te rawetamnei, ao kamimin te ota are kaona au renti.

Teutana imwin teutana iangoakia au bakanib ake a tia n nakonako n te kawai aei a moanna ni kaona au iango. Te moan bon Jared ao Cornelius ma natia te mwaane ae uoua ana ririki. I namakina mwaitoron te eea, ma te mwaitoro anne akea kabotauana ma te kamwaitorotoro are a rinanona Jared ma ana utu ae uarereke n tain mwanangaia. E mate Cornelius n te tabo imarenan Nauvoo ao Salt Lake. I iangoa Jared n tang ngke e tabeka natina te mwaane ao ni waaki nako.

Makakin namakinan menaia ikai bwa e rawa ni bua, I aki katoka au rawetamnei ngke a kamabubua au taratara ranin matau. Imwina I uringa te kairake ae Sarah, are e a tia n nako ma ai tinana ae tangiraki n aia kabanea ni kurubu Aomata aika Itiaki n nako Nauvoo. N te tabo teuana, te Tama are i Karawa ae tatangira e kaona ai kaembwa ma mannikiba are a na amwarake iai. Imwina a waaki ma te korakai ma nanoia ni kakataiu.

E a moanna n onrake nanou n te namakin; e taraa n ae ai angkoaa Sarah e raonai. Jared ao Cornelius ma natia te mwaane ae uarereke

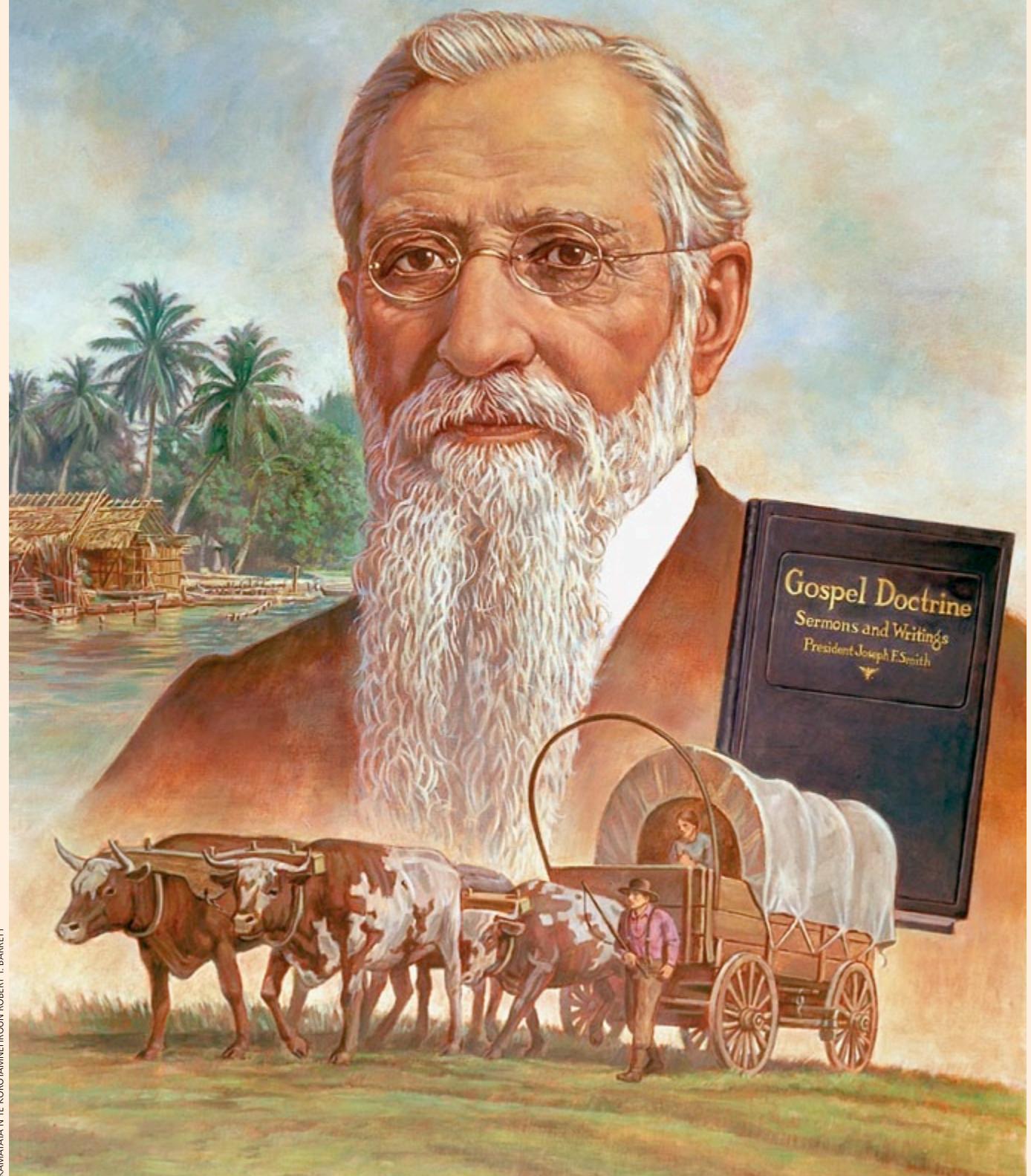

Ni Beberuare 1846 bwa-eonii aae Aomata aika a Itiaki ni Boong aika Kaitira a kakioaki nako mai Nauvoo. A kaonaki ma te kantaninga bwa a na bon karekea te rau i Tion, a nakonako rikaki ni Kawain Parley—e aranaki ngkai bwa Kawain te Kantaninga—ao n rinanon te Karanga ae Mississippi.

a mena naba irarikiu. Ti uaia n nakonako i buakon te ota ao te nuu, ngkoaa ao n te tai aei n otinako man te kawai—te kawai aei ibukin te kantaninga, te kawai aei ibukin rannimata. N te kawai are I aki kona ni kbwarabwara iai, a bon mena irarikiu ao e kautaki inanou ara tangira are ti tibwauaia ibukin ana euangkerio Iesu Kristo I noria bwa au koaua e korakora namakinana inanou ibukina bwa e korakora namakinana inanoia—e waaki nako man te roro teuana nakon te roro teuana—ngaiia n tatabemania a kawenea aan te kateitei ibukia ake i mwina. I tang ma te kakaitau.

N te tai ae waekoa buu te mwaane, are e tabe n rarawetamnei n taabo nako, e roko irarikiu. I tei n uaakan ma ngaia ngke I tuangnga te bwai are I rinanona. Ngaia, n aroia Aomata aika Itiaki mai Nauvoo, bon ngaia te moan inanon ana utu ni kakoaua te euangkerio. Ao Ngaia, n aroia naake a tia n nakonako n te kawai aei e raka iaon 150 te ririki mai mwaina, tiaki te kabanea ni bwai ae e na kakoauaki. Ana kakoaua ma au kakoaua e nabeakin kakoaua ake a korakora namakinana inanoia natira, n aron aia koaua Jared ao Cornelius ao Sarah e nabeakin aia kakoaua kanoaia aika a ngaa mwaitia.

Ni manuokina taekan ara rawetamnei, ngai ma buu te mwaane ti nakonako ni karaurau ni karokoa tokin Kawain te Kantaninga, ni karaurau n uringia naake a tia n rimoara. ■

KAMATAATA N TE KOROTAMNE IROUN ROBERT T. BARRETT

JOSEPH F. SMITH

Joseph F. Smith bon itua ana ririki ni maiu ngke e kairia ana man ana utu aika **nanai ni kao** mai Nauvoo, Illinois, nako Salt Lake City, Utah. Ngke 15 ana ririki, e karaoa ana mwakuri ni mitinare i **Hawaii**. Imwina, ngke te Beretitenti n te Ekaretia, e katabua te tabo ike e kateaki iai te Laie Hawaii Tembora. Joseph e kaikoaua bwa aomata a na kauarerekea bwainikirinan te Ekaretia ngkana a ota n aia onimaki Aomata aika Itiaki. Tabeua mai buakon ana reirei are e kamatata ana koaua te Ekaretia a ikotaki inanon te boki ae aranaki bwa **Reirein te Euangkerio**.

“**N**gke a kamatoaki ara koaua
nako nanon tamneira mai
iroun Tamnein te Atua,” e ko-
roia Unimwaane M. Russell Ballard man
te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma
Uoman, “te onimaki e riki bwa te kora-
kora ae teimatoa inanon maiura, ni kairi
iango, taeka, ao mwakuri mai karawa.
Ti tataro ma te onimaki ibukin te kora-
kora ao te kairi—n aron are a karaoia
[tenaan bwaeoniia]. Anne ae nanonaki
n te nakonako n te onimaki ni kawai ni
kabane. Bon te bwai ae riai ibukiia ara
bakatibu ni bwaeoniia, ao e bon riai
naba ibukira n te bong aei.” Taraa “Aia
Onimaki Bwaeontia ao Ninikoriaia—
Ngkekei ao Ngkai,” iteraniba 16.